

පවිකාරයාට ගල්

ගැසීම

කාන්තා විද්‍යාලය

පවිතාරයාට ගල් ගැසීම

මාර්ටින් වික්‍රමසිංහ

සරස

18/3 කිරිමණ්ඩල මාවත,

නාවල - රාජගිරිය.

දුරකථන : 865543 ෆැක්ස් : 866938

සංඥාපනය

මේ සිගිති කථාවන්ගෙන් කිහිපයක්, මා මීට පෙර ආරූඪ නාමයකින් සිඵමිණට ලියුව ද මෙහි ඇතුළුවනුයේ ඒ ස්වරූපයෙන්ම නොවේ. ඇතැම් කතා සිගිති ඇනුම්පද වනුයේ පුද්ගලයන්ට නොව, මනුෂ්‍යත්වයෙහි ඇතැම් දුබලකම්වලට ය.

මනුෂ්‍යත්වයෙහි දුෂ්ටත්වයම මෙතෙහි කිරීමෙන් කලකිරුණහුගේ බුද්ධිත්වය ද්වේෂපටලයෙන් වැසෙයි. මනුෂ්‍යත්වයෙහි දුෂ්ටත්වය මෙන් විශිෂ්ටත්වය ද දකින්නහුගේ සිත් තුළ, බොහෝ විට හටගන්නේ ද්වේෂය නොව, අනුකම්පාවට තුඩු දෙන උපෙක්ෂාවකි. එවැනි උපෙක්ෂාවකින් උපන් අනුකම්පාවෙන් මනුෂ්‍යත්වයට කියන ඇනුම්පද, ප්‍රණය කලහයෙන් වෙන් වුණු ප්‍රේමාතුරයකු විලාසවතියකට කියන ස්නෙහාර්දු ඇනුම්පද මෙන් සිත් තුළ හටගන්වන්නේ කෝපය නොව ශෝකාකූල ප්‍රීතියකැයි සිතමි.

මීට,

මාර්ටින් වික්‍රමසිංහ.

'ප්‍රේමගිරි'

ගල්කිස්ස.

පටුන

ගුරුන්ට අකුරු වැරදීම	09
විදුලි පණිවිඩය	14
පණ්ඩිත බල්ලා	18
කිරි කෑ හැටි	23
පාළු අම්බලම	27
ගමේ ධනවතා	37
කබල් පොත් ගැරීම	41
සිතා නොමසෙත් දසන් දක්වා	45
නියඟට කිපීම	49
ගහෙන් වැටුණ මිනිහාත් වෙද	52
නගරයට පැමිණි වැද්ද	55
සැප විදීම	60
අට පිරිකර	63
අහිංසා වාදියා	66
මියාගේ මරණය	70
පිස්සන් කොටුව	73
බිත්තරයේ හටන	76
කලිසමේ අගය	80
මහඟු මුතු පට	84
කෘතඥතාව	88
නව සීහ වම්ම වස්තුව	92
පවිකාරයාට ගල් ගැසීම	96
වැල කෑම	102
බඩගින්න	104
වෙනස් වීම	108
නයා ඵලවීම	111
අනුන්ගේ ලිපෙන් තැපීම	116

ගුරුන්ට අකුරු වැරදීම

'මම අවුරුදු එකසියපහ ඉක්මවුවෙකම්'යි අබරන් සියා කියයි. මා හැර, ගමේ අනික් කවුරුත් ඔහුගේ ඒ කීම විශ්වාස කරති. මාඵවකුගේ වයස උගේ කොර පොත්තෙන් නිශ්චය කොට කිව හැකි ය; ගසක කඳ කපා වෙන් කළ විට දකින්නට ලැබෙන, මකුළු දූලෙහි වට නුල් වැනි රේඛාවන් නොහොත් 'වයිරම්' ගිණිමෙන් ගසෙහි වයස කිව හැකි ය. එහෙත් අබරන් සියාගේ වයස නිශ්චය කොට දැනගත හැකි සලකුණක් දෙස්තරකට වුව ද ඔහුගේ කයෙන් සොයාගත හැකියයි මට නොහැගේ.

'ගැනු, තමන්ගේ වයස අඩුවෙන් කියනු ඇසීමට ඉතා ආසා ඇත්තෝ ය' යනු ඇතැම් පදයකි. ගැනුන් පමණක් නොව, පිරිමි ද, තමන්ගේ වයස අඩුවෙන් කියනු ඇසීමට කැමැත්තෝ ය. ඇතැම් විට, ඔවුන්ගේ ඒ ආසාවන්ගේ වෙනසක් වෙයි. නාකි වුව ද ගැනු තරුණ බව තමන් කෙරෙන් තුරන් නොවීයයි කියනු ඇසීමට වඩාත් කැමැත්තෝ ය. තමන්ගේ වයස අඩුවෙන් කියනු කැමති ඇතැම් පිරිමි, තමන් මුහුණුවරින් බාලයන් බව කියනු ඇසීමට කැමති නොවෙත්. මැද වියෙහි වූ විධිවිධානට ආලය කරන ඉලන්දරියකු, තමා පෙනුමෙන් බාල දරුවකු වැන්නැයි අන්‍යයන් කියනු ඇසීමට කිසිසේත් කැමැති වෙතියි සිතිය නොහැකි ය. තමන් ඉතා අඩු වයස්කාරයන් බව කීමට කැමැති වුව ද, තාගෝර් තුමාගේ රවුල වැනි රවුලකුත් තලතූනා පෙනුමකුත් ඇත් නම් මැනවැයි සිතන තරුණ කවීන්ද්‍රයන්ගේ ගණන අතේ ඇඟිලිවලින් ගිණිය හැකි තරම් අඩුයයි සිතිය යුතු ද? අප රට ඇතැම් තරුණ කවීන්ද්‍රයන්ගේ සිතූම් හා පැතුම් ද දන්නා කිසිවෙක් එසේ නොසිතයි.

මීට කලකට පෙර ශාන්ති නිකේතනයේ සංගීතඥයන් පිරිවරාගෙන අප රටට පැමිණි තාගෝර්තුමා ලැබූ ගරුබුහුමන් දැක නොඉවසුම් වූ තරුණ කවියකු කියූ කීමක් මට මතක ය.

“වස්තුවත් සුදු පාට වුණු රැවුලක් කෙසුත් නිසා නොවේ නම් තාගෝර් කිසි කලෙක කවියෙකු මෙන් ඔයතරම් කීර්තියක් ලබා වි යයි මහත්මයා සිතනවා ද? ප්‍රශංසාවට ගිජු ඔය මිනිහා පැරිසියට හෝ එංගලන්තයට හෝ ගිය වතාවක තම රැවුලක් කෙසුත් සුදු කරවාගත්තාට සැක නැහැ!”

මෙසේ කී ඉලන්දරියා කවියකු බව මා දැන ගත්තේ ඔහුගේ මේ ඇනුම්පදය අසා ටික දවසකට පසු ය. තාගෝර්තුමාට මෙන් නිකට පුරා වැඩුණු සුදු රවුලක් ලැබිය නොහැකි වීම ගැන මේ තරුණයා, හද තුළ පැසෙන ශෝකයකුත් ඊර්ෂ්‍යාවකුත් ඇත්තෙකි. තමන් වයසින් අඩුයයි කියනු ඇසීමට කැමැති වුව ද, පෙනුමෙන් බාලයන් ලෙස හඳුන්වනු දැකීමට අකැමැත්තෝ විධවාචන්ට (සැමියා මළ ස්ත්‍රීන්ට) ආලය කරන ඉලන්දරීන් අතර පමණක් නොව, අන්‍යයන් අතර ද වෙති.

අබරන් සීයා නම්, තමා පෙනුම විසින් පමණක් නොව වයස විසින් ද තලතුනා මිනිහෙකි යි කියනු ඇසීමට කැමැත්තෙකි. ‘එකසිය පහ ඉක්මවුවෙක්මි’ යි කියතත් ඔහුගේ නියම වයස අවුරුදු අසුවකට වැඩි විය නොහැකි ය.

“හොඳයි අබරන් සීයාගේ වයස එකසිය පහකට වැඩි නම් අපට කේන්දරය පෙන්වන්ට බැරි මන්ද?”

මේ වූ කලී වරක් මා ඔහුගෙන් ඇසූ ප්‍රශ්නයකි.

“කේන්දරය!” යි කියමින් ඔහු සිනාසිණි. “මට කේන්දරයක් නැහැ ළමයා. කවද වත් මට කේන්දරයක් ඕනෑ කෙරෙත් නැහැ.”

“එහෙනම් අබරන් සීයා කසාද බැන්දේ කොහොම ද?” යි මම ප්‍රශ්න කෙළෙමි.

“කසාද බැන්දේ!” යි කියමින් අබරන් සීයා සිනාසුණේ ය. “කසාද බඳින්න කේන්දර ඕනෑ දෑත් හැදෙන ඔය ළමයින්ත තමා. අපි කසාද බඳින කාලේ සියේට හැට දෙනෙක් කසාද බැන්දේ.”

කේන්දර බලාලා නෙවි. ජයිසා හාමිගේ දු, මම ඉලන්දරි කාලේ ඒ ගොල්ලන්තේ ගේ ළඟින් යන එන කොට දෙතුන් වරක් මා දිනාව බලා හිනා උණා. ඊට දෙමාසෙකට පස්සේ හඳ පාන තිවින දවසක අම්මටත් හොරෙන් ජයිසා හාමිගේ දු අපේ ගෙදර! පස්සෙන් ද ජයිසා හාමිගේ කැමැත්ත ඇතිව කසාද බැන්ද. එද නම ජයිසා හාමිගේ දු ටිකක් ඇඬුවා තමයි; කේන්දර බලාලා කසාද බැන්ද දෙන්නෙකුට වැඩිය හොඳින් අපි ජිවත් උණා.”

තම කපටි තෙත් දෙක කඳුළෙන් තෙත් වූයෙන් අබරන් සීයා හිස පාත් කොට, සරොත් පොටෙන් කඳුළු පිස දමාගත්තේ ය. ඔහු වැයමින් දෙනෙතට නගාගත් කඳුළු බිඳ ද නොඑසේ නම් මිය ගිය තම බිරිඳ සිහිවීමෙන් ඉබේ ඉනුණු කඳුළු ද මට නම් නිසැකව කිව හැකි නොවේ.

යට දැක්වූයේ, අබරන් සීයා හා මා හා අද ඊයේ නොව, මීට අවුරුදු විස්සකට පමණ පෙර ඇති වූ කතා-බහකි. අබරන් සීයා මිය ගොස් දැනට අවුරුදු දහ අටක් පමණ වෙයි. ඔහු ජිවත්ව සිටිය දී, අප තබා අපගේ මවුපියන් පවා නොඇසූ විරූ ගමේ විත්ති, ඇසින් දුටුවකු සේ කීමෙහි සමතෙක් වී ය. ඔහු, අවුරුදු එකසිය පහ ඉක්මවූවෙකැයි කවුරුනුත් පාහේ අදහන්ට වූයේ ඔහු ඇඳ බෑ ආදී කාලේ විත්ති නිසා ය.

අබරන් සීයාගේ කාලයෙහි, ගමේ ළමයින්ගෙන් වැඩි දෙන වැඩුණේ අකුරු නොදන්නවුන් ලෙසිනි. එකල ගුරු ගෙදරට හෝ පන්සලට හෝ ගොස් අකුරු උගත්තෝ ගමේ ටිකක් සැලකිය යුත්තන්ගේ දරුවෝ ය. ගමේ වඩාත් සැලකිය යුත්තන්ගේ දූරියන්ට නම් ගුරුන්නාන්සේ ගෙදරට ගෙන්නා ඔවුන් ලවා අකුරු උගන්වන ලදී.

එකල ඇතැම් ගුරෙක්. ශ්ලෝක කීමට මිස ලියන්ට සමත් නොවී ය. පුස් කොළ පත්වල පන්හිදෙන් ලිවීම අභාවයට ගියා වූ ද, අවුරුද්දකට වරක් පවා කඩදසියක ලියුමක් ලියන්ට වුවමනාවක් නොවූ ද කලක, ගුරුන්නාන්සේ, කියන්ට මිස ලියන්ට සමතකු නොවීම පුදුමයක් නොවේ.

අබරන් සීයා ජීවත්ව සිටියදී කියන ලද පහත දැක්වෙන කථාවෙන්, එකල ඇතැම් ගුරුතුමන් ලිවීමෙහි සමත් කම තේරුම් ගත හැකි ය. ඒ කථාව මෙහි ලියනුයේ, අබරන් සීයා කී සැටියෙන්ම ය. කුමක් නිසා ද? හිසින් ගත් විශරණ රිකි බරින් වැරෙන පඩිගොල්ල කියන හෝ ලියන හෝ සැටියෙන් ලියුව හොත් ඒ කථාව නිරස වන බැවිනි.

“දවසක් මම උදෙන් නැගිට මගේ එලවළු කොටුවට ගියා. මගේ එලවළු කොටුවට යන්නේ එලවළු ගුරුන්නාන්සේගේ ගේ අසලිනි. ඔහුට එලවළු ගුරුන්නාන්සේ යයි ගම්මුත් කිවුවේ ඔහු ගමේ ළමයින් අකුරු ඉගැන්වීම හැර එලවළු ද වැඩු නිසා ය.

එද මම යන කොට දිනෙස් හාමිගේ වැඩුමල් පුතා ගුරුන්නාන්සේගෙන් අකුරු ඉගෙනගත්තා. ගුරුන්නාන්සේ ගල් ලෑල්ලේ වාසගමක් ලියා ඒක කියවන්න යයි ඒ ගෝලයාට කියනවා. එතකොට ගෝලයා ‘සුදු ලුනු කල් දෙකයි’ කියනවා. ගුරුන්නාන්සේ තරහ වෙලා ‘හරියට කියාපන්’ යි සැර කරනවා. ගෝලයා ආයින් ‘සුදු ලුනු කල් දෙකයි’ කියනවා, වඩාත් තරහෙන් ගුරුන්නාන්සේ ගෝලයාට වේවැලෙන් තලා ‘හරියට කියවාපන්’ යි ආයින් කියනවා. ඒ පාරත් ගෝලයා ‘සුදු ලුනු කල් දෙකයි’ කියනවා.

“ඇයි යෝ-ධ-යෝ ඇහැ ඇරලා බලාගෙන හරියට කියවාපන්” යි ගුරුන්නාන්සේ කෝපයෙන් කැගහනවා.”

අබරන් සීයා ‘යෝධයෝ’ යන වචනයේ මහා ප්‍රාණ ‘ධ’ යන්න හික්ෂුන් හමාර කියන විට මහා ප්‍රාණාක්ෂර ශබ්ද කරන්නාක් මෙන් ශබ්ද කළ බැවින් ඔහුගෙන් මම මෙසේ ප්‍රශ්න කෙළෙමි.

“එලවළු ගුරුන්නාන්සේ මාප්පරාණ ‘ධ’ යන්න ඔහොම පණ ඇතිව හඬ නගා කීවා ද?”

“එහෙම කිව් නිසා නොවෙන්නම් මම උරුත්තේ අරන් ‘ද’ යන්න හයියෙන් කිවුවේ” යි අබරන් සීයා පිළිතුරු දුන්නේ ය. “අකුරු ලියන්න බැරි උණාට මොකද ඒ කාලේ ගුරුන්නාන්සේලා මාප්පරාණ කියන්න හරි රුසියෝ, ඉතින් ගුරුන්නාන්සේගෙන් ගෝලයාගෙන් පෙරළිය බලාගෙන උන් මමත් ටිකක් කිට්ටු වෙලා ගුරුන්නාන්සේගේ පිටි පස්සට වෙලා කරට උඩින් එබී ගල් ලෑල්ලේ

තිලණ වාසගම බැලුවා! බැලීන්තම් දැක්කේ 'සුදු ලුහු කල් දෙකයි' යන වාසගම තමා! මම හිතා නොවී උන්නේ බොහෝම අමාරුවෙන්. එතකොටම ගුරුන්තාත්සේ මා දිහාවට හැරිල මෙහෙම කිවුවා.

“බලන්න අබරන් අප්පු-මේ ළමයට තාම 'සුදු ලුහු කලන් දෙකයි' යන වාසගම කියවන්න බැහැ. දන් අවුරුදු තුනක් වෙනවා අකුරු කියවන්න වෙලා- මහ මෝඩ ළමයෙක්.”

“ 'ගුරුන්ටත් අකුරු වරදිනවා ය' කියන ප්‍රස්තාව පිරුළ උපන්නේ එතැන් සිට වෙන්ට ඇති!” යි අබරන් සීයාගේ කථාව

විදුලි පණිවිඩය

මීට අවුරුදු තිහකට පමණ පෙර ගමරැද්දේ ඉංගිරිසි උගත්තු දුර්ලභ වූහ. එකල ඒ ගමටම සිටියේ එක ඉංගිරිසි උගතෙකි; නොඑසේ නම් දෙදෙනෙකි. ගමේ රාළහාමිගේ පුතා ඉංගිරිසි උගතකු බව කිව යුත්තක් නොවේ. සිය බස් පාසලේ ගුරුවරයා ද මඳක් ඉංගිරිසි උගතෙකි. ඉංගිරිසි උගත් තරුණියක වන සීලප්පු මුදලාලිගේ දුවත් ගැනෙන විට, ඒ ගමේ ඉංගිරිසි උගත්තු තුන් දෙනෙකි.

කැඳත්තකුට දිය බිඳක් ලැබෙන්නාක් මෙන් එකල ගම් වැසියකුට විදුලි පණිවිඩයක් ලැබෙන්නේ ඉතා කලාතුරකිනි. ඒකත් පිට රටක සිටින එකකු පණ අදින වග හෝ මළ වග හෝ කීමට එවනු ලබන්නකි. අනෙක් කරුණක් ගැන විදුලි පණිවිඩ එවීම, ගමින් පිට ගොස් සිටියවුන්ගේ සිරිත නොවී ය. එකල විදුලි පණිවිඩය ගත් පියුන්කාරයා ගම මැදින් යාම, රැ කාලයේ කණ කොකා හඬාගෙන ගෙට උඩින් පියැඹීම මෙන් අගුහ ය; හය ජනකය. ගැනු ද පිරිමි ද විදුලි පණිවිඩ බෙදන පියුන්කාරයා පස්සේ දුවති. එකල ගම් වැස්සන් විදුලි පණිවිඩ බෙදන්නා සැලකුයේ මාරයාගේ පණිවිඩකාරයකු ලෙස ය.

ආගරපතනේ වෙළඳාම් කරන සීලප්පු මුදලාලි ගමරැද්දේ ගමේ සැලකිය යුතු ධනවතෙකි. ඔහුගේ දුව තරමක් දුර ඉංගිරිසි උගත් එකියක වීම ඔවුන්ට ගැමියන්ගේ සැලකිල්ල තවත් වැඩි කළ කරුණක් වී ය. විදුලි පණිවිඩයක් ලැබුණ විට ගම් වැසියෝ ඒ විදුලි පණිවිඩය රාළහාමිගේ පුතා වෙත හෝ ඉස්කෝලේ මහත්මයා වෙත හෝ ගෙන ගොස් දී සිංහලට පෙරළවාගත්හ. එහෙත් සීලප්පු මුදලාලිගේ දුව වෙත විදුලි පණිවිඩ ගෙන යන්නෝ ද හිඟ නොවූහ.

සිංහල අවුරුද්දට පහළොස් දවසකට පමණ කලින් දවසක, සීලජයු මුදලාලිගේ හාමිනේගේ නමින් විදුලි පණිවිඩයක් ලැබුණේ, කණ කොකා හඩාගෙන ගිය රැයක මෙන් මුළු ගමම කලබල වී ය. මුදලාලිගේ දුව, විදුලි පණිවිඩය ගෙන කඩදසිය අත්සන්කොට සත දහය පියුන් කාරයාට දුන්නා ය.

“මට සිහිය නැහැ දරිවි-හනික ඒක කඩලා බලා තියෙන්නේ මොනවා දැයි තරන්සලාක් කරදීපන්” යි බියෙන් ගැහෙමින් උන් මුදලාලි හාමිනේ කීවා ය.

සෝමාවතී විදුලි පණිවුඩය ගෙන කියෙවුවා ය. දෙතුන් වරක් කියවූ නමුත් ඇයට එය හොඳින් තේරුම්ගත නොහැකි වී ය. ඊට හේතුව ඇගේ ඉංගිරිසි දැනුමේ වරද නොව, මුදලාලිගේ කඩේ ලියන්නාගේ ඉංගිරිසියෙහි වරද ය.

‘Mudalali very much ill coming cannot send Sugatadasa with vedamahattaya Agarapatana station stop till coming Somapala’ යි සෝමාවතී අවසාන වරට මවටත් ඇසෙන සේ ඉංගිරිසියෙන්ම විදුලි පුවත කියෙවුවා ය.

“අනේ දරිවි! මට මය ඉංගිරිසි තේරෙන්නේ නැහැ. අපට තේරෙන්නේ නැති නිසා නොවෙන්නං උඹලාට උගැන්නුවේ. ඕකේ මුලට ‘මුදලාලි’ යි කියා ලියා තිබෙන නිසා මගේ පපුවේ ගින්දරයි

” යි සෝමාවතීගේ මව නොරිස්සුම්ව කීවා ය. සෝමාවතී, විදුලි පුවත තව වරක් සෙමින් කියවා මෙසේ පරිවර්තනය කළා ය.

“තාත්තට හොඳට අමාරු ය කියනවා. තනියම එන්න බැරි නිසා වෙද මහත්තයාත් එක්ක සුගතදස අයියාට ඉස්ටේසමට ඇවිත් ඉන්න කියා තියෙනවා. මේක එවාල තියෙන්නේ සෝමපාල.”

“එහෙනම් කඩේ ලියන මහත්තයා නොවැ ඕක එවා තියෙන්නේ” යි කියමින් මුදලාලි හාමිනේ කලබල වී, වෙද කැඳවාගෙන එන්ට වැඩකාරයකු ද වැඩිමාලු පුතා සොයා කැඳවාගෙන එන්ට තවත් වැඩකාරයකු ද පිටත් කළා ය. මුදලාලි හාමිනේගේ අස්ව කරත්තය හැර තවත් අස්ව කරත්තයක් ගෙන්වන

ලදී.

කොළඹින් එන සවස දුම්රිය ගමරැද්දේ දුම්රිය පළට ළඟා වන්නට දෙතුන් පැයක් තිබියදී, සීලජ්ජු මුදලාලිගේ දුව හැර ගෙදර සිටි අනික් සියල්ලෝම වෙද මහත්මයාත් සමඟ අස්ව කරන්නවලට නැඟ දුම්රිය පොළට ගියෝ ය. රූ අවසාන දුම්රිය එන තුරුත් ඔවුන් දුම්රිය පළෙහි බලා සිටි නමුත් මුදලාලි නොපැමිණියේ ය. සීලජ්ජුගේ බාල දුව ඉංගිරිසි දනිතත් වැඩි මහලු පුතා ඉංගිරිසි කොහෙත්ම නොදනියි. එහෙයින් මුදලාලි හාමිනේ විදුලි පණිවිඩය ඉණෙන් ගෙන, දුම්රිය පොළේ ටිකට් දෙන මහත්මයා අතට දී එය නිවැරදිව සිංහලට නඟන ලෙස යැද්ද ය.

ඔහු විදුලි පණිවිඩය කියවා වරක් සෙමින් සිනාසී මෙසේ පරිවර්තනය කළේ ය.

“මුඩලාලිට බොහොම අමාරු නිසා ටනියම එංඩ බැරිලු; ඇග්රා පැටිනා වෙඩ මහට්ටයාට් එක්ක සුගට්ටාස එවංඩලු. එන කල්, එහේ ස්ටේෂන් එකේ බලාගෙන ඉන්නවාලු-සෝමපාල.”

ටිකට් දෙන මහත්මයාත් කළු ඉංගිරිසියකු වූයෙන් ‘ආගරපතන’ යන ප්‍රදේශ නාමය නොදන්නේ ‘ඇග්රා පැටිනා’ ය යි ද වෙද මහත්මයා’ යන සිංහල ශබ්ද නොඇසූ විරූ ඉංගිරිසියකු මෙන්ම ‘වෙඩ මහට්ටයා’ යි ද උච්චාරණය කෙළේ ය.

සීලජ්ජු මුදලාලිගේ භාර්යාව ඉංගිරිසි නොදනිතත් හොඳ සිහි කල්පනාව ඇති ස්ත්‍රියකි. ‘ඇග්රා පැටිනා වෙඩ මහට්ටයා’ යි කළු ඉංගිරිසිකාරයා කළ පරිවර්තනය ඇ හරි හැටි තේරුම් ගත්තා ය.

“මහත්මයා වෙද මහත්මයා සුගතදසත් එක්ක ආගරපතනට එවන්නෙයි කියලා දූයි මේක තව සැරයක් හොඳින් බලන්නැ” යි කියමින් ඇ නැවතත් විදුලි පණිවිඩය, ටිකට් දෙන කළු ඉංගිරිසියා අතට දුන්නා ය. ඔහු විදුලි පුවත අතට ගෙන බලා,

“ඔව්-ඔව්-එහෙම වෙංඩ ඇති” යි සිංහල නොදන්නෙකු සේ පිළිතුරු දුන්නේ ය.

"අර දරිච්චි මේ ටැරිගරං එක තේරු හැටි නොවැ!" යි කියමින් දුම්රිය පළේ මෙතෙක් වේලා සිටි මුදලාලි හාමිනේ, වෙද මහත්මයා සහ අනිකුත් පිරිස සමඟ ගොස් අස්ව කරත්තවල නැංගා ය.

"ඒ දරිච්චි කර වැඩේ නැති නම් උඹට අදම වෙද මහත්මයන් එක්ක ආගරපතනට යන්න තිඋණා. දෑන් ඉතින් හෙට උදේ කෝච්චියේම උඹ පිටත් වෙලා පලයන්" යි ගෙදර බලා පිටත් වුණු පසු ඇ තම පුත්‍රයාට අණ කළා ය.

පණ්ඩිත බල්ලා

අලුයම පටන් තදින් වහින්නට වූ නමුත් කුඩයක් ඉහලා ගෙන පාසලට යන්ට පිටත් වූ මට ගෙයි බිතක්කනින් නඟින කෙදිරිය ඇසිණ. ඔසවාගත් කකුලක් ඇතිව වේදනාවෙන් මිරිකෙන බල්ලකුගේ ඒ කෙදිරිය මා තුළ ද වේදනාවක් ඇති කෙළේ ය.

ආ පසු ගෙට ගොස් පොත් මේසය මතුයෙහි තබා, නැවත තෙමී තෙමී ගොස් බල්ලා උස්සාගෙන ඇවිත් උඟට සාත්තු කරන්ට වීම්. මගේ මව ඉතා කරුණාවත් වුව ද, මෙබඳු දේ දැක පුරුදු වීම නිසාදෝ, පාසලට යාම නවතා බල්ලාට සාත්තු කරන්ට වූ මට අනුබල නුදුන්නා ය. එහෙත් වේදනාවෙන් මිරිකී බැගෑ හඬින් හඬන අසරණ සතා කෙරෙහි, නිතැතින් සිත් තුළ හටගත් බලවත් වේදනාවෙන් උඟට මා සාත්තු කරන හැටි තේරුම්ගත් මව මට බාධා නොකළා ය.

ඉස්තෝප්පුවේ කුඩා කාමරයේ මුල්ලක බැලැත්කේට්ටුවක් අතුරා, දියෙහි ඔබා ගත් පුළුන් ගෝනියක් සේ වැස්සෙන් තෙමී වැටී උන් බල්ලා එහි වඩා හිඳුවා, තවත් රෙදි කඩකින් උඟ තෙත මාත්තු කෙළෙමි. මැරෙන්නට ළංව උන් උඟට, මගේ සාත්තුව තවත් පීඩාවක් වුව ද, මට ඒ වග නොවැටහිණ. මා සිත් තුළ හටගත් වේදනාව බල්ලා තේරුම්ගත් බැවින්දෝ මා කරන සාත්තුව අමාරුවෙන් වුව ද ඉවසන ලදැයි උගේ බැල්මෙන් මම තේරුම් ගත්තෙමි.

ළඟ තබන ලද ගිනි හට්ටියෙන් නඟින ගින්නෙන් ටිකක් උණුසුම් වූ බැවින්දෝ, මෙතෙක් වේලා හතර ගාතය හතර පළ දමාගෙන වැතිර උන් බලු පැටියා හිස ටිකක් හරවා මා දෙස බැලී ය. පැදුණු දියෙන් පිරුණු, පතුල නොදැක්ක හැකි ළිං දෙකක් වැනි

උගේ තෙත් දෙක දුටු මා තුළ, මීට පෙර නොවූ විරූ හැඟීමක් පහළ වී ය. මා තුළ පහළ වූ හැඟීම හිතිය නොවූවක් මෙන් ශෝකය ද නොවී ය. දේවාලයක කඵවර කාමරයක තබා, තිරයකින් මුටා කරනු ලැබූ විෂ්ණු දෙවියන්ගේ රූපය දකින කුඩා ළමයකු තුළ ඇති වන ආකස්මික හැඟීමට 'ගෞරව සම්ප්‍රයුක්ත භය' යයි කිව හැකි නම්, මරණාසන්නව වැදහොත් බල්ලාගේ තෙත් දෙක දුටු මා තුළ ඇති වූ හැඟීමත් එසේයයි කිව හැකි ය. උගේ ඇස් ගුළි දෙක තුළ වූ කාන්තිය, අඳුරු ගල් ලෙන් දෙකක් තුළ නිවෙන්ට ළං වූ පහන් දෙකක් වැන්න. උගේ බැලුමෙන් ඒ වේලාවේ මා වශීකෘත වූ බව, දැන් නම් මට හැගේ.

මා දෙසට හැරවූ දෙනෙත් සහිත බල්ලාගේ කට, ටික වේලාවකින් සෙමින් ඇරෙන්ටත් පියවෙන්ටත් පටන් ගත්තේ ය. කෙදිරි ගාන හඬ වෙනුවට 'පුංචි මහත්මයා' යි ශබ්දයක් උගේ කටින් පිට වී ය. මම වඩාත් විස්මයෙන් බැඳී නැඹුරුව කන් දිගෙන සිටියෙමි. උගේ කටින් ගිළිහෙන්ට වූ ශබ්දයන්ට කන් දිගෙන උන් මාගේ විස්මයත්, භයත්, සිය ගුණයෙන් වැඩි වී ය. උගේ කටින් ගිළිහෙන්ට වූයේ මහා පණ්ඩිතයකුගේ කටින් ගිළිහෙන්ට ඕනෑ වචන ය. එයින් ඇතැම් වචනවල අර්ථ ඒ කාලයෙහි මට හොඳින් නොවැටහුණත් දැන් නම් හොඳින් වැටහෙයි.

"මාගේ ජීවිත කථාවෙන් මිනිහා ය කියන කකුල් දෙකේ සතාගේ ආත්මාර්ථකාමිත්වය කුහක කම, කපටි කම, යන දුර්ගුණ මෙන් කරුණාව, මෝඩකම, දයාව යන සාධු ගුණ ද ප්‍රත්‍යක්ෂ වෙයි" යනු විසිනි උහ කථාවට මුල පිරුවේ, උගේ කටින් යථෝක්ත වචන ගිළිහුණේ නොපැහැදිලි සිහින් හඬින් වුව ද, මා බිම වැතිර උගේ කටට කන ළං කරගෙන උන් බැවින් ඒ වචන පැහැදිලිවම මට කනින් ගත හැකි වී ය. උහ මෝඩ කම සාධු ගුණ පක්ෂයෙහි ලා සැලකූ බව මට හොඳින් මතක ය. බල්ලා විසින් කියන ලද කථාව සැකෙවින් මෙසේ ය.

"මගේ මව සිමන් මුදලාලි ඇති කරගත් නපුරු බැල්ලකි. ඔහුට ඇති හිතට ඇල්ලුවේ අනෙක් කාරණයක් නිසා නොව, ඇගේ නපුරුකම් නිසා ය. අදින්න ප්‍රබ්බකයාටත් වැඩි මසුරකු වූ සිමන්,

කෝපි වැවුණ කාලයේ උඩ රට ගොස් වෙළඳාම් කොට මුදල් සපයා ගත්තෙකි. ඔහු සේරුවෙහි හරි පැත්තෙන් හාල් සේරු හතරක් මැන, පස් වැනි සේරුව මැත්තේ අනෙක් පැත්තෙහි. එසේ හම්බ කළ මුදල්, ඔහු ගෙදර ගෙනැවිත් සඟවා තබාගෙන ජීවත් වූයේ ය. රත්රන් පවුම් දමා පාත්කඩ එබීමෙන් පුරවන පද උණ. පුරුකක් පැදුරු ආනේ සඟවා තැබූ ඔහු, රැයෙන් වැඩි කාලයක් ගත කළේ නින්දෙන් නොව අවදියෙනි. සොර සතුරන් ගැන සැකයෙන් ඔහු මිනී කන බැල්ලක ඇති කෙළේ ය. ඇ තමයි මගේ අම්මා, සීමන් උපාසක රාළ (කවුරුනුත් ඔහුට ඒ නමිනි කපා කෙළේ) බඩ ගිනි නිවෙත්ට නොකෑ මිනිහෙකි. එබන්දකුගෙන් මිනි කන බැල්ලකට කෑමකුත් ලැබේ ද? නැති ය. කෑම හිඟ වීම නිසා මගේ මව, වඩ වඩාත් මිනිසුන් විකන්ට පටන් ගත්තා. මවට මාත් තවත් පුත්තු දෙන්නෙකුත් ලැබුණා. අනෙක් දෙන්නාට කුමක් වීදැයි මම නොදනිමි. කිරෙන් ඇරුණු ද සිට මා ඉඳුල් ටිකක්, මාළු කටුවක් ලබාගත්තේ බැණුම් සමඟ කැට මුගුරු පහර ද ලබමිනි. ගමේ හැම ගෙයක් පාසා ගියත්, කුස ගිනි නිවාගැනීමට තම් ඉඳුල් ටිකක් මා ලබාගත්තේ එහෙමත් දවසක පමණි. එනම්: ගමේ ගමරාළ කෙනකුගේ දුවගේ හෝ පුතාගේ හෝ මඟුලක් වූ දවසක ය.”

මෙහි දී මම බල්ලා වලකමින් මෙසේ කීවෙමි.

“මම නම් සතුන්ට බොහොම අනුකම්පා කරනවා. සතෙකු දුක් විදිනවා දකින විට හදවත කාවදින වේදනාවක් මා තුළ හටගන්නවා. එහෙම නමුත් සමහර විට, තරහ ගියාම මමත් සතුන්ට හිංසා කරනවා. කැරපොත්තන්ගේ කන්දෙස් කිරියාව නිසා දවසක් මට තරහ ගියෙන්, මට උන් දෙතුන් දෙනෙක් තලා මරන්ට සිද්ද උණා!”

“මිනිහෙක් අවංක වැඩක් කරනොත් කරන්නේ, ඇත්තට ම කේන්ති වන දුර්ලභ අවස්ථාවකදී පමණ යි මැක්සිම ගෝර්කි ය කියන රුසියන් ග්‍රන්ථකාරයා කියනවා මම අහලා තිබේ” යි බල්ලා මගේ කපාවට පිළිතුරු දුන්නේ ය.

“මොනවා! උඹ රුසියන්කාරයනුත් අඳුනනවා!”

“ඔව්, පුංචි මහත්මයා; පෙර ආත්ම භාවයේ මම රුසියාවේ

ඉපිද සිටියා. ඔව්, පුංචි මහත්මයා, හදිසියේ කෝප වුණු විටක පමණයි, මනුෂ්‍යයාය කියන කකුල් දෙකේ සතා තමාගේ ප්‍රකෘති ගතිය දක්වන්නේ; ඇත්ත කියන්නේ. කකුල් හතරෙන් දෙකක් අත් දෙකට හරවා ගත් ආදී මනුෂ්‍යයාගේ මුතුන් මිත්තන් ඒ දැන වැටෙහි යොදත් යොදත් ඔවුන්ගේ නුවණ ද ටිකින් ටික වැටෙන්නට වුණා. අවුරුදු ලක්ෂ ගණනක වෑයමෙන් පසු, නුවණ මේරීමෙන් ආදී මනුෂ්‍යයා බිත්දු මාත්‍ර සහ්‍යත්වයක් ලැබී ය. මිනිහකුගේ හම ටිකක් සිරුවොත් රතු පාට ලේ ගලයි. ඒ වාගේම, නුවණ වැඩීම නිසා සහ්‍ය මනුෂ්‍යයා විසින් ලබන ලද විනීතකම නමැති පටලය සිරුවොත් ඔහුගේ ප්‍රකෘති මිලෙවිෂ ගති නමැති රතු ලේ දකින්නට ලැබේ.

“මා දැන් මැරෙන්නට ළඟයි. ඒ නිසා සම්පූර්ණයෙන් මගේ ජීවිත කථාව කියන්නට කාලයක් නැහැ”යි කියා අනතුරුව බල්ලා පෙරට වඩා වෑයමින් කථා කෙළේ ය. මා වඩාත් ළං වී කන් දෙන ලදින් අවසානය දක්වා මට උගේ කටින් ගිලිහුණු වචන ඇසුණේ ය. උගේ කථාවෙහි අවසානය මෙසේ ය:

“මා ඊයේ ඉඳුල් ටිකක් ලබාගැනීමට ගමේ ගෙයක් පාසා ගියා; නමුත් ලැබුණේ කැට පහරත් ‘දුවපිය පරයා’ යන පරිභවයත් පමණයි. මිනිසුන් රැ කෑම කා ඉවර කරන තුරු දෙරකඩවල රැක සිටි නමුත් ඉඳුල් වතුර සමඟ විසි වී වැටුණු බත් උළු හැර වෙන ආහාරයක් මට නොලැබිණ. ආපසු මම සිමන් උපාසක රාළගේ ගෙදරට ගොස්, ඉස්තෝප්පුවේ කබල් ලත්‍රු ඇඳක් උඩට වී නිදන්ට වෑයම් කෙළෙමි. රැ මධ්‍යම යාමයේ මිදුලේ කෙසෙල් ගස ළඟ කවුදෝ සිටින හෝඩුවාව දැනී මම බුරන්ට වීමි. මා බුරන්ට වූයේ සොරකු ආ බව ස්වාමියාට හඟවන අදහසකින් නොවේ; අප අමුත්තකුට බුරන්තේ එබඳු අදහසකින් නොවේ. ගින්නට අසු වූ වහාම පුංචි මහත්මයා අත ඉවතට අදින්නේ යම් සේ, ද රැ අමුත්තකු දුටු විගස අප බුරන්තේ එසේම ය. කෙසෙල් කැන කපන්ට සුදනම් වුණු මිනිහා මා ළඟට ඇවිත්, ඔබොක්කුවෙන් ගත් මාළු කැල්ලක් මා දෙසට දැමී ය; මා නගුට වනමින් එය කන විට, ඔහු ආපසු ගොස් කෙසෙල් කැන කපන්ට වූයේ ය.

“මාළු කැල්ල කා ඉවර වී වහාම මම වඩාත් හයියෙන් බුරන්ට වීම්. එහෙත් කෙසෙල් ගස පැත්තේ කිසි හැලහොල්මනක් ඇති බවක් මට නොදැනිණ. මා වඩාත් හයියෙන් බුරන්ම, ගෙයි උන් ඉලන්දරියෙක් නැගිටුවීත් බලා කිසිවකු නොදැක්කේ, දෙරපොල්ල ගෙන මගේ පිටට පහරක් ගැසී ය. අනතුරුව කකුලට ද පහරක් ගැසී ය. එයින් නැමුණ කකුල ඇති මා කෙදිරි ගාන වීට, පිටි පසට තවත් පහරක් ගසා එලවා දූම්මේ ය. ඊට පස්සේ තමා මේ බිතක්කනට ආවේ.”

මීට පසු බල්ලාගේ කටින් පිට වූ වචන ඇසීම හා තේරුම් ගැනීම ද දුෂ්කර වූ නමුදු අවසානයේ පිට වූ වචන කීපය පමණක් මට යන්තම් තේරුම් ගත හැකි වී ය.

“මා මළ පෙට්ටියක ද ආදා කරන්න”

‘මළ වීට මා පෙට්ටියක දමා ආදාහන කරන්න’ ය යි උභ කළ ආයාචනය පැහැර හැරිය නොහැකි වී ය. මා බල්ලාගේ අන්තිම වචනය මවට කී වීට ඇ කිසිත් නොකීවා ය. මවගෙන් ලත් මුදල් වියදම් කොට මම හොඳ පෙට්ටියක් සාදවා, බලුකුණ එහි දමා, අසල වත්තේ තැනක් සරහා පෙට්ටිය එහි තබා ආදාහනය කෙළෙමි. ආදාහනයට බල්ලන් නොපැමිණිය ද මිනිසුන් කිහිප දෙනෙකුත් පැමිණියෙන් ඔවුන් අතර සිමන් උපාසක රාළ ද සිටියේ ය.

“සියලු දේ අනිත්‍ය ය” යි සිමන් උපාසක තැන බල්ලාගේ මරණය මතක් කරමින් කී ය.

“ඔව්, වස්තුව හැර අනික් සියලු දේම අනිත්‍යය” යි සිමන් උපාසක තැනගේ කථාව ඇසීමට මිය ගිය බල්ලා සිටියා නම් පිළිතුරු දෙනු නිසැක ය.

කිරි කෑ හැටි

යසෝමා, මට අද වෙන දට වඩා කලින් කන්තෝරුවේ වැඩට යන්න තියෙනවා; මම අද කොළඹින් දවල් බත් කන්නම්" යි, කන්නාචිය ලඟට වී ටයි පටිය බෙල්ලේ බදිමින් සිටි කුමාර ගුප්ත කීවේ ය.

"ඉක්මනට කෑම ටික ලෑස්ති කරලා දෙන්න පුළුවනි, කාලා යන්න; දීකිරිත් තියෙනවා" යි යසෝමා කීවා ය.

"කොයින් ද, කිරි?" යි ඇසූ කුමාර ගුප්ත, තමා අසල වූ පුටුවෙහි වාඩි වී කලිසම අතට ගත්තේ ය.

"අම්මා එවා තිවුනා."

"එහෙනම් කිරි හොඳට ඇති; ටිකක් කන්න ඕනෑ" යි කුමාර ගුප්ත සන්තෝෂයෙන් කී ය.

කුමාර ගුප්ත බළලකු මෙන් දී කිරට ආශා කරන්නෙකි. කොළඹදී දවල් බත් කන්ට සිතාගෙන ඇඳපැළඳ ගත් ඔහු නැවැත්විය හැකි වූයේ දීකිරි මතක් කළ බැවිනි. නැති නම් 'මට දවල් වෙනවා; කොළඹින් දවල් බත් කන්නම්' යි කියා ඔහු පිටත්ව යනු නිසැක ය.

කුමාර ගුප්ත දීකිරි කෑමෙහි රුසියකු වුව ද නගරයෙහි උපන්නෙක් නොවේ. ඔහුගේ නැන්දම්මා ද, නගරයෙන් ඇත ගමක වසන්නී, කොළඹ වාසය කරන්නන් දීකිරි ඉතා අගය කොට සලකන බව පමණක් නොව, කුමාර ගුප්ත දීකිරට බළලකු වැනි බව ද දනියි. ඇය, ඉඳහිට දවසක පිටිසරට මිනිසකු යවා, කිරි මුට්ටියක් ගෙන්වා කොළඹ වෙසෙන තම බෑනාට එවන්නේ ඒ හෙයිනි. යට කියවුණ කිරි මුට්ටිය ද එසේ එවුණකි.

කුමාර ගුප්ත කලිසම දැනින් අල්ලාගෙන එය අදින්ට සැරසෙත් ම යසෝමා කුස්සියට දිවගියා ය.

“කුස්සි අම්මේ, ඉක්මනට කෑම ටික ලේස්ති කරන්න. අද කලින් බත් ටික කාලා මහත්තයා කොළඹ යන්න හදනවා” යි කියමින් යසෝමා, කුස්සියෙහි වූ බංකුවක් උඩ වාඩි වී වෑංජනයක් යොදන්ට වූවා ය.

“බතයි, එළවළුවකුයි විතරයි නෝනා මහත්තයා, උයලා ඉවර උණේ” යි පිළිතුරු දුන් කුස්සි අම්මා, යසෝමා යොද දුන් මාළුව සහිත ඇතිලිය වහා ලිප උඩ තැබුවා ය.

“කමක් නෑ-සම්බලක් හදලා, ඉව්ව්ව දෙයක් මෙහේට එවන්න; ගමන් එවාපු කිරිත් තියෙනවා නොවැ” යි කියමින් යසෝමා ආපසු ගොස් මේසය සැරසිලි කලා ය.

“කුමාර ගුප්ත ඇඳ පැළඳගෙන තමාගේ පස් ඇවිරිදි පුත්‍රයාත් සමඟ ඇවිත්, මේසය වටා වූ පුටුවලින් එකක වාඩි ගෙන පුත්‍රයා ද ළඟින් වාඩි කරවාගත්තේ ය. මේසයට ටිකක් ඇතින් වූ වටිනොටය උඩ තුබුණ විදුරු ඉලත්තට්ටුවක් මතුයෙහි, ගොක්කොළ පිළිවැස්සෙන් වැසී සිටි මුට්ටිය, තමාට හිමි ගරු අසුන ලැබ සිනාසෙන්නාක් මෙන් පෙනිණ.

තම සැමියා සහ කුඩා පුත්‍රයාත් බත් කන්ට වාඩි වූ බැවින්, යසෝමා, වැඩකාර කොලුවා මේසය ළඟ නවත්වා, වහා කුස්සියට දිවගොස්, එහි දුමේ එල්ලී සිටි ලොකු පැණි මුළක් ගෙනැවිත් බැමි බුරුල් කොට, පැණි ටිකක් පෙරා, ජග්ගුවකට වත්කලා ය.

“කදිම පැණි ටික! කුණු මොකුත් නැහැ. උකු යි, රන් වන් පාට යි” යි කියමින් යසෝමා පැණි ජග්ගුව ද, වටිනොටය උඩ වූ තසීමෙහි තැබුවා ය.

මේ අතරතුර බත් කා ඉවර කළ කුමාර ගුප්ත කිරි කෑමට සුදනම් වූයේ ය. ඔහු තමා ඉදිරියෙහි වූ සුදු බොකුටු පිඟාන ද හැන්ද ද ඉදුල් කඩින් දෙතුන් වරක් පිසදමුවේ, සිහසුන අරා හිඳගත් කුමාරයකු මෙන් වටිනොටයේ විදුරු ඉලත්තට්ටුව උඩ වූ, කිරි මුට්ටිය දෙස බලමිනි. ඔහුගේ කුඩා පුත්‍රයා, කිරි කෑමට හැන්ද එක

අතකින් ගෙන, පියා බත් කා ඉවර කරන තුරු බලා හිඳිනුයේ ටික වේලාවක පටන් බෙදගත් බතීන් දෙතුන් කටකට වඩා නොකෑවේ ය. වෙන ද මෙන් මාළු පිණිත් සමඟ සෑහෙන පමණක් බත් කෑම අද ඔහුට එපා වූයේ, බඩගිනි මද කම නිසා නොව, කිරි කන ආශාව නිසා ය. කුඩා වුව ද ඔහු දීකිරි කෑමට තම පියාට දෙවැනි නොවන බලලෙකි.

කුමාර ගුප්ත ද කෑවේ බත් ටිකකි. ඔහු එසේ කෙළේ බතට මාළුපිණි අඩු වුණු නිසා ද නොඑසේ නම් කුඩා පුත්‍රයා මෙන් කිරි කන ආශාවෙන් මඬනා ලද නිසා ද යනු කිව හැකි නොවේ. එහෙත් ඔහු හැන්ද පිසදමු ආකාරයෙන් ද , තල්ලමැරූ විධියෙන් ද, තොල කට ලෙව කෑ සැටියෙන් ද, කිරි මුට්ටිය සම්පූර්ණයෙන් ම වුවත් කාදම්මට නුපුළුවන් එකෙකැයි කිසිවකුට කිව හැකි නොවී ය.

“සිරිමල්, මේ කිරි ලැබුණේ කොහෙන්දූ යි දන්නවා ද?” යි කුමාර ගුප්ත සරදමට මෙන් පුත්‍රයාගෙන් ඇසී ය.

“ඔව්; ආච්චි එවාලා තිඋනා!”

“ආච්චිලාගේ දිහාවේ ගොහින් හිටියොත් හැම ද ම කිරි කන්න පුළුවනි; සිරිමල් යනවා ද?”

“ඔව්” යි කියමින් කුඩා දරුවා සිනාසිණි.

මේ අතර කිරි මුට්ටිය ගොක්කොළ පිළිවැස්සෙන් එළියට ගෙන එහි කඩවැස්ම ඉවත් කළ යසෝමා -

“දෙයියෝ සාක්කි!” යි කියමින් සිනාසෙන්නට වූවා ය.

“ඇයි, පණුවො ඉන්නව ද? එකෙක් දෙන්නෙක් හිටියට කමක් නැහැ; උන් අහක් කරලා ගන්න” යි කුමාර ගුප්ත කී ය.

“හොඳයි, කිරි කෑවා!” යි කියූ නමුත් යසෝමාට ඇගේ සිනාව නම් නවතාගත නොහැකි වී ය.

කුමාර ගුප්තට තම බිරිඳ සිනාසෙන්නේ කුමක් නිසා දැයි යන්නම් අනුමානයෙන් මෙන් සිනාගත හැකි වූයේ “හොඳයි කිරි කෑවා!” යන වචන ඇසූ විට ය.

“මාළු ද?”

“ඡාඩ්!” යි කියමින් යසෝමා යළිත් සිනාසෙන්ට වුවා ය. කුමාර ගුප්ත පුටුවෙන් නැංගේ සිනාසෙමින් වුව ද මැඩගත් කෝපය ද ඇතිව ය. ඔහුගේ කුඩා පුත්‍රයාගේ සඳ වත් සොම්නස් මුහුණ දෙමිනස් වැහි වලා කඩින් වැසිණ. හැන්ද මේසය උඩ තැබූ සිරිමල්ගේ හිස බලාපොරොත්තු පුන්වුවකුගේ මෙන්, එක් පැත්තකට හැරී ඇල වී ය.

“ජෝන්, මහත්තයාලට කන්න කෙසෙල් ගෙඩි ගෙනත් තියාපන්” යි කියමින් යසෝමා, කිරි මුට්ටියට හිමි අසුන උදුරාගෙන, එහි මෙතෙක් වේලා වැඩ සිටි, ඡාඩ් මුට්ටිය ගොස් කුස්සියෙහි තැබුවා ය.

“ඇයි, කලින් දැනගන්න බැරි උණා ද?” යි කුමාර ගුප්ත, යළිත් මේසය කරා ගිය තම භාර්යාවගෙන් අසන්නෝෂයෙන් මෙන් ඇසී ය.

“ගමින් ආ කොලුවෙක් අත එවා තිවුනා; එයැ මුට්ටියක් තවත් පාර්සල් දෙකකුත් ගෙනැත් දීලා ගියා; මොකුත් කීවේ නෑ. ගොක් කොළ පිළිවැස්සක් ඇතුළේ දමා තිවුණ නිසා මම හිතුවේ වෙන ද වගේ අම්මා කිරි මුට්ටියක් එවාලා වෙන්න ඇත කියා. කලින් බැලුවේ නැත්තේ ඒ හින්දයි” යි යසෝමා, සිනාව අමාරුවෙන් මැඩගෙන කීවා ය.

පාඪ අම්බලම

අවුරුදු විස්සකින් පමණ හුණු නොගාන ලදින් සෙවෙල් බැඳීමෙන් කළු පාට වුණු බිත්තිවලින් උසුලාගත්, දැලි වලින් සේ කළු උළුවලින් වැසුණු වහල ඇති අම්බලම වනාහි ගෙයක් නොව ගෙයක අවතාරයක් වැන්න. මකුළු දැලක් කැඩීමට ඔසොවන ලද කොස්සකින් පහර නොලැබීම නිසා වඩාත් ගරා වැටුණු අම්බලම, දැන් පෙනෙනුයේ යාන වාහනාදිය සුලභ නොවූ, සියක් අවුරුදු අතීතය නමැති මියගියහුගේ අවතාරයක් ලෙසිනි.

ජරාවාස වූ පාඪ ගෙය අවතාරයන්ගේ වාසස්ථානයක් ය යනු ඇතැම් ගැමියන්ගේ විශ්වාසයකි. ඔවුන්ගේ ඒ විශ්වාසය අදහනොත් ගොයියාපානේ අම්බලම ගෙවලයන්ට අග්‍රවාසස්ථානයකිසි පිළිගත යුතු ය. සුව සේ වාසයට ඉඩ ඇති ඒ අම්බලම, මිනි පිටියක් අසල වූ පාඪ පෙදෙසක බැවින් ගෙවලයන්ට වඩාත් ප්‍රිය වූ වාසස්ථානයක් විය යුතු ය. රැ කාලයේ මේ අම්බලමට ලං වන ඇතැම් ගැමියන්ට ද ළමයින්ට ද 'ඉති පියෝ' ගාථාව නිතැතින්ම කියවේ. අම්බලම පසු කොට ටිකක් දුර යන තුරුත් ඔවුහු ඒ ගාථාව කියති. තමන් බිය ගන්වා ලෙඩ කිරීමට, බල්ලන්ගේත් හිවලුන්ගේත් කුකුළන්ගේත් වෙසින් රැයෙහි අම්බලම අසල ඔබ මොබ අවතාරයන් ඇවිදිනි යි ගැමියෝ විශ්වාස කරති.

අඳුරු කඩින් නොහොත් ගනඳුරු රැයක අහසෙහි පා වන කළු වලා පටලයෙන් වැසුණු ඇට සැකිලි වැන්නැයි කිව යුතු අවතාරයන්, ඉඳුල් ටිකක්, මාළු කටුවක්, සොයා සොයා ඇවිදින ඒ ගමේ පාදඩ බල්ලන්ගේ වෙස් ගන්නේ කුමක් නිසාදැයි ඇසුවොත් ගම් වැසියා ගොඵ වෙයි. උගත් කම නැමැති ගෘහිණිය විසින්

තර්කය නමැති පහන නොදල්වන ලද ගම් වැසියාගේ සිත නමැති අම්බලම අවතාර නමැති අන්ධකාර පුඤ්ජයන්ට වාසස්ථානයකි.

ගම් වැසියාගේ සිතත් ගරා වැටුණු අම්බලම වැනි පාළු ගෙයකි. හිඟන්තකු හරිබරි ගැහි ලැගීමෙන් පාළු අම්බලම නිත්‍ය වාසස්ථානය කරගන්නාක් මෙන් අවතාරය ද, ඤාණාලෝකයෙන් එළිය නොකරන ලද ගම්වැසියාගේ කපාල කුඩුව ද සුව පහසු කම් ඇති අම්බලමක් කරගැනීම පුද්ගමයක් නොවේ.

හැම ගම්වැසියාම අවතාරයන්ට බිය ගන්වනක් නොවේ. රැ කාලයේ ගැමියන්ගේ කෙසෙල් කැන්, අල බතල හා කුකුළන් ද සොරකම් කිරීම රක්සාව වුව ද, එය විනෝදස්වාදයක් ලැබිය හැකි සාහසික කමක් ද ලෙස සලකන ගමේ ඇතැම් ඉලන්දරිහු අවතාරයන්ට බිය නොවෙත්. ඔවුන් අවතාර නොඅදහන නිසා නොව, ගැමියන් ලෙස අවතාර ද තමන්ට බිය වන සත්ව විශේෂයකැයි ඔවුන් තුළ ගැඹීමක් ඇති බැවිනි. 'බීපු මිනිහාට යකාත් බිය ය' යන ගම්වැසියන්ගේ ප්‍රස්තාව පිරුළ ද සාහසිකයන්ගේ ඒ හැඟීම නිසා පහළ වූවක් දෝ හෝයි සිතමි. මෙදින රැ, ගමේ ඉලන්දරින්ගෙන් තිදෙනෙක් ගොයියාපානේ අම්බලම තුළට වී අරක්කු බෝතලයක් හිස් කරන්ට වූහ. අනෙකකු ඇහැට ඇඟිල්ලෙන් අනින තුරු ඇඟිල්ල නොපෙනෙන තරම් තිත්ත කළුවර ඒ රැයෙහි ඔවුන් තිදෙනාට, බෝතලයෙන් කෝප්පයට වක්කරගත් අරක්කු කට සොයා එතැනින් උගුරක් බඩවැලක් දවමින් උදර බරණිය තුළට යැවීමට එළියක් වුවමනා නොවී ය.

මුහුදු වෙරළට පිටු පා පිහිටි මේ ගොයියාපානේ අම්බලම වම් පසින් සොහොන් පිටියකි. එය පොදු සොහොන් පිටියක් නොව ගමේ ඇතැම් පවුල් කීපයකට අයිති එකකි. අඳුරු වලාකුළු අතරින් පෙරි එන තරු එළිය නිසා, අම්බලම ඉදිරියෙහි දැනට දික් වූ ගාළු මාතර පාර, තාර බඳුනක බහා ගෙන විදහන ලද දෙකොන් නොදක්ක හැකි ලනු පැදුරක් සේ පෙනිණ. අම්බලම පිටි පස වූ නිසන් සල සමුදුරෙන් නඟින හඬ, මළවුන් රැ කාලයෙහි සොහොන් ගැබ් තුළම හිර වී වැතිර ගෙන එක විට නඟන සුසුම් හඬ සේ, ඇතැම් නූගත් ගම්වැසියකු බිය කරවී. මහ පාරෙන් ඔබ ඇලෙහි,

ඉති වැටෙත් කොටු වුණු වළවල, පල් වුණු පොල් ලෙලිවලින් නඟින දුගඳ, රැ සොහොනෙහි රැස් වූ යකුන්, අලුත් මළ කඳක් ගොඩ ගැනීම නිසා නඟින කුණු ගඳ යයි, පිටතින් පැමිණ ඒ අම්බලමෙහි ලැඟුම් ගන්නා නූගත් මිනිසකු සිතනු නිසැක ය. පොල් ලෙලි කොටුවලින් පිරුණු ඇළත්, ඇළ අසළ වූ වෙලත්, පොල් ගසින් සෙවණ වූයේ, දවල් කාලයෙහි පවා අඳුරින් වැසුණු වියළි මඬ වළක විලාසය පෑ ය. කඩොල් ගසින් හා කිරළ ගසින් ගිළිහී වැටී පල් වුණු කොළ ද, පල් වුණු පොල් ලෙලිවලින් විසිර යන කොහු බත් ද නිසා ඇළෙහි ජලය තාර මෙන් උකු ය. ඒ පල් වතුරෙහි ජීවත් වන කාවයියෝ, ලුල්ලු, කොරලි යන ආදී මත්ස්‍යයෝ ද, තාර බඳුනක බහා ගනු ලැබුවත් සේ කඵවෝ ය. දවල් කාලයෙහි මසුන් කෑමට ඇළ බඩ ඔස්සේ ඇදෙන දවැන්න කබර ගොයකු, ගමේ පාදඩ බල්ලකු ගේ බිරුමෙන් බියව පිහිමිත් පුප්පා වලග ගසනු ස්ත්‍රියක දුට හොත්, ඇය විලාප නඟමින් දුවනු නිසැක ය.

ඇළටත් පාලමටත් දකුණෙහි වූ ලොකු කුඩා අලුත් ගෙවලින් ද එකිනෙකට ළං කොට සිටුවා පැළ කරන ලද පොල් ගසින් ද ගැවසීගත් මැටි කන්ද, මුඩුක්කු පෙළවලින් යුතු පෙදෙසක් වැන්න. එහි වූ ගෘහයන් අලංකාර වුව ද, විශාල වුව ද, කන්ද හැරීමෙන් කපන ලද පාරවල් පටුය; කපා සමකරන ලද ගෙබිමිහි එකිනෙකට ළංව පිහිටි ලොකු කුඩා ගෙවල්, දුක සේ හුස්ම ඉහළ පහළ යවමින් සිර ගෙවල ජීවත්වන්නවුන්ගේ විලාසය ඇර පෑයි.

විසිතුරු කැටයමින් සරසන ලද කුළුණු හා වඩිම්බු ලැලි ද, රන් මාලයක පෙති වැනි සියුම් කැටයම් සහිත තොත්ති ලැලිවලින් අලංකාර කරන ලද වැහි කුඩුවෙන් සරණ වුණු කවුළු ද ඇති ඒ ගෙවල්, නිරෝග සම්පතට උපකාර වන සියලු වුවමනාවන් නොසලකා තනන ලද බැවින්, විසිතුරු කැටයමින් සැරසිලි කොට තනන ලද මංගල කේක් ගෙඩිවලට සම කිරීම අතිශයෝක්තියක් නොවේ. අසංස්කෘතයන්ගේ සිත් ගන්නා කැටයමින් විසිතුරු වුව ද මේ ගෙවල වාසය කරන්නෝ, කේක්ගෙඩි ඇතුළේ හිර වුණු කේක් කැලි මෙන්, අමාරුවෙන් හුස්ම ගනිමින් ජීවත් වන්නෝ ය. මේ ගෙවල් හිමියෝ, මුදල් සැපයුමෙහි සුරයන් වුව ද මිථ්‍යා

විශ්වාසයන්හි එල්බගත් ගම්බද වඩුවන්ගේත්, ගෙවල් පාද බෙදන්නවුන්ගේත්, දෛවඥයන්ගේත් දසයෝ ය. නිරෝග කමට අහිත වුව ද දෛවඥයන්ගේ මනානුකූල ව තනවන ලද මේ ගෙවලින් සමහරක්, ගෙවලයන් විසින් අරක් ගන්නා ලදැයි කලකදී හැරදමන්ට සිදු වේ. මෙසේ හැරදමන ලද අලංකාර විශාල ගෙයක් අම්බලමට දකුණින් මහ පාරටත් රේල් පාරටත් අතරතුර තැනක දී දැක්ක හැකි ය. රූපියල් තිස් දහසක් පමණ වියදම් කොට තනවන ලද ඒ ගෙය, දැන් රූපියල් තුන් දහසකට පවා විකුණාගත නොහැකිව ගෙහිමියා දුක් වෙයි. මේ ගෙය ගෙවලයන් අරක් ගත් තැනක් ය යන කථාව වඩාත් පැතිරවීමට අද අම්බලම තුළට වී අරක්කු බෝතලය හිස් කරන ඉලන්දරින් තිදෙනා ද උදව් කළවුන් බව දන්නෝ ඉතා ටික දෙනෙක් වෙති.

“ මොළ හොද්ද, ඔය ටික ඔක්කොම බිලා ඉවර කරපන්” යි කියමින් සයිමන් කාරා මිදුලට කෙල ගසා, සුරැට්ටුව උරන්ට වූයේ ය. අඳුරේ හිඳගෙන මොහු උරන සුරැට්ටුවෙන් නික්මෙන එළිය ඇත ගමන් ගත් ගම්වැසියකු හෝ ළමයකු හෝ දුට හොත්, එය ගෙවලයකුගේ ඇසකින් නික්මෙන් පුලිඟුවක් සේ සලකනු ඇත.

“මටත් සුරැට්ටුවක් දීපන්” යි කියමින් බෝතලයේ ඉතුරුව තුබුණ අරක්කු ටික බිඳී මොළ හොද්ද, අම්බලමේ පිල් කඩ උඩ වාඩිගත්තේ ය. ‘මොළ හොද්ද’ නමින් හැඳින්වෙන ඔහුගේ නම ජේමිස් ය. ඔහු වරක් ගෙයක් බිඳ ගෙට ඇතුළු වීමට හිස දූමු වීට, ගේ තුළ අවදිව රැක සිටි ගෙහිමියා විසින් දෙන ලද උදලු පහරකින් ඔහුගේ හිස පොඩි වී ය. ඔහු ‘මොළ හොද්ද’ යන නම ලැබුයේ එතැන් පටන් ය.

“ඉඳා” යි කියමින් සයිමන් තමා උරමින් සිටි සුරැට්ටු කොටය මොළ හොද්දට දුන්නේ ය.

“වීරමන් ඔපිසරගේ මිදුලේ ගහේ කෙසෙල් කැන හොඳටම පැහිලා. අද කපා නොගන්නොත් ඒ මිනිස්සු ඉදවන්න කපාවි.”

“තාම රූ උණා මදියි” යි සයිමන් පිළිතුරු දුන්නේ ය.

“මේ අම්බලම ළඟ අවතාර ඉන්නවයි කියනව - මට නම් කවදවත් හම්බ වෙලා නැහැ.”

“ ‘බීජු මිනිහට යකත් බය ය’ කියන කතාව උඹ අහල නැද්ද? කරෝ ගුරුන්තාන්සේට මෙතනදී අවතාරයක් හම්බ වෙල තාම මාසයක් උණේ නැහැ. ඒ මිනිහ මන්තරකාරයා නිසා බේරුණා.”

“අලි බොරු.”

“බොරු ? උඹ අහල නැහැ එහෙනම් ඒ විත්තිය. කරෝ ගුරුන්තාන්සේ තොවිලෙකට ගොහින් රැ දෙකට විතර ගෙදර යද්දී හරකෙක් විතර බල්ලෙක් මේ අම්බලම ඉස්සරහදී දුක්ක. උඟ ඒ මිනිහට යන්න දෙන්නේ නැහැ; යන යන අතට ගොහින් හරස් කපනව; එතකොටයි අවතාරයක් බව තේරුණේ. ඒ මිනිහා අතේ තිඋන පොල්ලට මතුරල දැන බදල දුන්නා පාරක්! කෑස් ගානවා ඇහුණා; එව්වරයි; පස්සෙන් ද උදේ ඇවිල්ලා බැලින් නම් කළු පාට කෑටු බල්ලෙකුගේ මළකුණ පාර අයිනෙ තිඋනා”

“කරෝ ගුරුන්තාන්සේ පාරෙ ගිය බල්ලෙකුට බය වෙල ගහල උඟ මරන්න ඇති!” යි තර්ක කරමින් සයිමන් තවත් සුරුවටුවක් පත්තු කරගෙන උරන්ට වී ය.

“නෑ මිනිහෝ! ඒ මිනිහා පොල්ලට මතුරල ගැහු නිසා තමයි අවතාරට වැදුණේ. නැති නම් අවතාරට ගැහුවට වදින්නේ නෑ; නිකම් ගැහුව නම් අවතාරේ අත්තර්දන වෙනව. කරෝ ගුරුන්තාන්සේ බලු කුණ ගෙනිහිල්ල වේලල තිඋව පිල්ලිවලට ගන්න. බලු කුණ බඩවැල් තිබුණේත් නැහැ. බලු කුණ කුණු උණේත් නැහැ. නිකම් ම වේලුණා. අවතාරයක් බව ඒකෙන් තේරෙන්නෙ නැද්ද ?”

“මේ ගමේ ඉන්න කන්න නැති කෑටු බල්ලන්ට බඩවැල් කොයින් ද?” යි, මෙතෙක් වේලා නියොල්මන් ව සිටි ලැයිරිස් ප්‍රශ්න කොට අනතුරුව සිනාසුණේ ය. “ඇගේ මස් කලඳක් නැති බල්ලන්ගේ කුණුවෙන්නෙ මොනවාද ?”

“අන්න හරි!” යි කියමින් සයිමන් ද ලැයිරිස්ගේ තර්කය අනුමත කෙළේ ය.

“මම කියන්නම් කරෝ ගුරුන්නාන්සේ ඉලන්දරි කාලේ කර වයිස්සියා ගුරුකමක් උඹලා අහල නෑ නේද ?” යි ලැයිරිස් කී ය.

අම්බලම අසල ගසක බකමුහුණකු, මිනී වළකින් නඟින හඬක් වැනි ‘හ්ම්-හ්ම්-හ්ම්-’ යි නෑඟු හඬ, ලැයිරිස්ගේ කථාවට අගුල් පත් තැබීමක් වී ය. පොල් ගස්වල ද දෙල් ගස්වල ද අතුපතර සොලවමින් හැමු සුළං අම්බලමේ උන් උඩු කය නොවැසුවන්ගේ ඇඟ හිරිගන්වන තරම් සිසිල් ය. වැහි වලා පටලයෙන් වැසුණු ගුවන් තලයෙහි වූ තාරකාවලිය, මඬ පාට කඩකින් වැසුණු පහන් වැටක් සේ දුබල වූ රැස් විහිදමින් බැබළිණ. පිටි පසින් වූ මුහුද, දූවැන්න මයින හමක් සේ ‘හෝස්-හෝස්’ යි නඟන හඬ අසන අම්බලමෙහි සිටියවුන්ගේ කනට මීදුලේ තණ පඳුරක තණ ගිරවකු ‘ක්වි-ක්වි-ක්වි’ යි නඟන හඬ මියුරු වූ ගීත නාදයක් වැන්න. පිළිහුඩුවකු තමා හොටින් ගත් කුරුමිණියකු දෙල් ගසෙහි අත්තෙහි ගසන විට නඟින ‘ටක්-ටක්’ හඬ වැනි හඬක් අම්බලම ඉදිරියෙන් නික්මිණි. ‘ඒ පර වුණු පොල් මල් ගිලිහී දෙල් කෙළවල වැටෙන හඬ ය’ යි ලැයිරිස් කීවේ ය. අම්බලමට දකුණු පසින් මැටි කන්ද උඩ පිහිටි ඇතැම් ගෙවල දූල්වෙන පහන් එළිය ගනඳුරෙහි සරන කනමැදිරියන් මෙන් අම්බලමේ සිටියවුන්ට පෙනිණ. පාරේ යන එන එකකුට බුරන බල්ලකුගේ හඬ ද, ඇතැම් විට ගෘහිණියක වැඩකාරයකුට බැණවදින හඬ ද ඇසීමෙන්, සමහර ගෘහිණියන් තවම පහන් ගිනි නිවා නිදන්ට නොගිය බව අම්බලමේ සිටියවුන්ට දනගත හැකි වී ය.

“ජ-ජෝ” යි හඬ නැඟීමෙන්, බකමුණාගේ ඇඬීම අරුවී වූ ලැයිරිස් උභ නිශ්ශබ්ද කරන්ට වෑයම් කොට අනතුරුව මෙසේ කී ය.

“කරෝ ගුරුන්නාන්සේ ඉලන්දරි කාලේ ළමිස්සියන් එක්ක කතා කරන්න, හිනා වෙන්න, උන්ට කවට කම් කරන්න හරි හපනා! ළමිස්සියෙක් දක්කොත් ඒ මිනිහ හොඳට බලනව. ‘කරෝගෙ ඇස් දෙක හරියට උකුස්සෙකුගෙ ඇස් දෙක වගෙයි; කෙල්ලෙක් බිංගේක හිටියත් ඒ මිනිහගෙ ඇස් දෙකෙන් බේරගන්න බැහැ’ යි සමහර

ගැනු ඒ කාලෙ කියනව මම අහල තියෙනව. ගැනු එහෙම කීලවත් ඒ කාලෙ ඒ මිනිහ නරක මිනිහෙක් නෙව්. ළමිස්සියෙක් දිහාව බලා හිනහ වෙල කවට කමක් කරන එක තමයි ඒ මිනිහ ඉලන්දරි කාලෙ කර නරක වැඩේ. කවදවත් ගැනු ළමයෙකුට හිරිහැරයක් වත් තක්කඩි කමක් වත් කරේ නෑ. දෙවත් ආරච්චිගෙ වැඩිමහල් දූ දන්නව නේද? ඔව්- එයා දූන් තැපැල් මහත්තයකුට කසාද බැඳලා දරුවන් ඉන්න නෝනා කෙනෙක්. ඒකට මොකොද ඒ කාලෙ අපට කියල වැඩ කරවාගෙන තියෙනව; නමුත් කරෝ ගුරුන්නාන්සේ ඉලන්දරි කාලෙ පාරෙදි හම්බ වෙල හිනහ වෙල ඒ ළමිස්සිට කවට කමක් කරල තියෙනව. මොන එකක්ද, මේ දරුව, හැපින්තක් වගෙ තරහ වෙල රවල බැණල අන්තිමේ දි අනේ තිඋණ කුඩෙන් ගහපි කරෝ ගුරුන්නාන්සේට; කොල්ලො ඒක දකල කොක් හඬ දල හිනා උණා. උපන් කාලෙ ඒ මිනිහට එව්වර ලැජ්ජාවක් උණේ නැහැ. ඒ මිනිහත් ඕක හිතේ තියාගෙන ආරච්චි මහත්තයලයි ගෙදර කුස්සියේ වැඩ කරන ගැනි යාඵ කරගත්තා.ඒ ගැනි හම්බ උණා ම,

‘ඇයි තියෙල් හාමි උඹ හැම දුම කිලුටු අදින්නෙ? බොට හරියට අදින්න වස්තරයක් වත් අරන් දෙන්නේ නැද්ද?’ ඇහුවා.

‘අනේ දුප්පත් උණාම මොනව කරනවද? මිනිහ මැරිල දූන් හත් අවුරුද්දක් වෙනව. ලොකු පුතා කොහේ ගියා ද දන්නෙ නැහැ. දූ ආයා වැඩකට ය කියල ගියා තාම ආරංචියක්වත් නැහැ. ඉතින් මම මොනව කරනවද වැඩ නොකර?’ ඒ ගැනි කිව්ව.

‘ඒක නොවෙන්නං අපට වෙල තියෙන්නෙ; ඉඳා මේ සන පනහ අර ගෙන හැට්ටයක් වත් මස්වගනිං’ කියල කරෝ ගුරුන්නාන්සේ ඒ ගැනිට සන පනහක් දුන්නා. ඔහොම දෙනුත් විටක් උපකාර කරල කීලව ඒ ගැනිට, ආරච්චි මහත්තයගෙ ලොකු දූගෙ ඉසකෙයිය ගස් දෙකක් ගෙනැත් දෙන්න කියා.

‘අනේ පුතේ මට නම් ඒක කියන්න එපා’ යි ඒ ගැනි කීලව. කරෝ ගුරුන්නාන්සේත් අලි වාටු කාරයා. කොහොම හරි ඒ ගැනි රවටාගත්තා.

‘අනේ පුතේ මේක වැරදි වැඩකට ගන්න එපා’ යි කියමින්,

ඒ ගැනි කඩදසියක දවටපු දෙයක් ගෙනැත් දුන්නා. කරෝ ගුරුන්නාන්සේ ඒක දිග ඇරල බලන්නෙන් නැතුව අල්මාරියෙ දල තියාල සුමානෙකට පස්සෙ, වළ ලා හත් දවසක් නොගිය මිනි වළක් භාරල පිදේන්නක් හදල කඩදසියෙ දවටපු ඒ ඉසකෙයිය ටික ඒකෙ තියාල ජීවත් කරා; මහ නපුරු වයිස්සියා ගුරුකමක් ඒ මිනිහ කෙරේ."

අම්බලම දෙසට එන කළු පාට ලොකු පොදියක් දුටු ලැයිරිස් කථාව නැවැත්වූයේ ය. ළං වත්ම ඒ අඳුරු පොදිය ලනු පොටවලින් වෙලා බඳින ලද වැරැහැලි ගොඩක් සේ ලැයිරිස්ට පෙනිණ. අනතුරුව පොදිය මුදුනෙහි මහා කණ්හ ජාතකයෙහි බල්ලාගේ හිස වැනි හිසක් ද පෙනිණ. කෙසෙල් පිති අතරින් එළියට ඇදී බිමට නැමුණු කෙසෙල් කැන වැනි දෙයක් ඒ පොදිය මැදින් එළියට ඇදුණු අත්ගොබය කෙළවර එල්ලෙනු, අඳුර අතරින් යන්තම් දුටු ලැයිරිස් තුළ බිය සැක ඇති වී ය.

'මි-මි-මි-මිමි-මි' යි හඬක් ද පොදිය කෙරෙන් නිකුත් වෙයි.

"යකෝ! මේ කවුද?" යි කියමින්, බිය ගත් ලැයිරිස් පිල් කඩ උඩ නැඟී සිටියේ ය. ඔවුන් අතරෙහි නිර්භීත මනුෂ්‍යයකු මෙන් ප්‍රකට සයිමන් වහාම එළියට පැන ගිනි කුරක් ගසා එය තමාගේ හිසට එල්ල කොට ඇල්ලු නමුත්, මුහුදින් හමන සුළඟ නිසා ක්ෂණයකින් නිවිණ. එහෙත් ගනඳුරු රැයෙහි ඇවිදීමෙන් ලත් පුරුද්ද ඇති සයිමන්, ගනඳුර මැදින්, අම්බලම කරා එන අඳුරු පොදිය හැඳින ගත්තේ ය.

"දෙයියෝ සාක්කි! දුංකළ පිස්සා නෙවැ!"

දුම්කොළ පිස්සා අම්බලමට ඇතුළු ව කෙසෙල් කැන පැත්තක තබා, පිල් කඩ උඩ වාඩි වූයේ ය. වාඩි වී ඔහු ගිනි කුරක් ගසා ඉටි පන්දමක් පත්තු කොට පාත් ගෙඩියක් ඔඩොක්කුවෙන් ගෙන උම්බලකඩත් රතු ලූනුත් සමඟ කන්ට වූයේ ය. ඔහු එහි උන් අනෙක් තිදෙනා දෙස බැලුවේ පාත් ගෙඩියෙන් බාගයක් කා කුස ගිනි නිවා ගත් පසු ය.

“බොලා තුන් දෙනා අද කාගෙ ඉඩමක් පාඨ කරන්න ද කතා කරන්නේ” යි ඔහු අනෙක් තිදෙනාගෙන් ප්‍රශ්න කෙළේ ය.

“යකෝ! ඕක අද අපි කපාගන්න හිටිය කෙසෙල් කැන නෙවැ; ඔය වීරමන් ඔපිසරගෙ ගෙදර මිදුලේ ගහේ කැන නෙවද?” යි විචාරමින් සයිමන් සුරැට්ටු කොටය පත්තු කිරීමට ගිනි කුරක් ගැසුවේ ය.

දුම්කොළ පිස්සාගේ, වල් කොටන ලද හේනක් වැනි මුහුණෙහි දෙඇසට යටින් වූ හම රැළි වැටිණ. ගොබොළු තරම් ලොකු නාසා පුටු දෙක ද, දෙනාසා පුටු අසල වූ මස් පිඬු ද තවත් පිපිණ; කට දෙකෙළවර දෙකන් දක්වා ප්‍රසාරණය වී ය. පොල් ඉරි දෙකක් වැනි ඔහුගේ දත් දෙතිසම අනාවරණය වී ය. දුම්කොළ පිස්සාගේ ඒ සිනාව, සයිමන්, සුරැට්ටු කොටය පත්තු කරගැනීමට ගැසූ ගිනි කුරු එළිය නිසා ලැයිරිස්ට පෙනිණ.

“රැ උණා ලැයිරිස්; ඉක්මනට උඹේ කතාව ඉවර කරපන්” යි සයිමන් කී ය.

“ආරව්වි මහත්තයගෙ දුගෙ ඉසකෙයිසා ගස් දෙක හත් දවසක් ජීවං කරලා” යි කියමින් ලැයිරිස් යළිත් කථාව ආරම්භ කෙළේ ය. “ගෙදර ගෙනැත් රැ කොට්ටේ යට තියාගෙන දෙර වහගෙන ඇදේ හාංසි වෙලා උන්නා කරෝ ගුරුන්නාන්සෙ. රාළහාමිගෙ දු බිං ගෙවල් හතකට පල්ලෙ හිටියත් ඔය ජීවමට නැවින් බැහැ. පාළොස් පෑ, ජාමෙට කාමරේ දෙරේ මොකක් දෝ හැපෙනවා කරෝ ගුරුන්නාන්සෙට ඇහුණා.

‘අහා! මගේ ගුරු කමට නැවින් බැරි බව මම දන්නවා. මට එද බැණල කුඩෙන් ගහළ කර නවනිග්ගරහවට අද සමාව ඉල්ල වන්නම්’ කියමින් කරෝ ගුරුන්නාන්සේ දෙර ඇරියා. දෙයියන්නේ වැඩක් තමයි! ආරව්වි මහත්තයාගේ ගෙදර පාපිස්ස, කරෝ ගුරුන්නාන්සේගේ පා මුල ඇදගෙන වැටිවිව! මේ මොන උළුවක් දැයි තේරුම් ගන්න බැරුව ඒ මිනිහ ඇද ළඟට ගොහින් කොට්ටේ යට තිඋණ කඩදසි කැල්ල දිගඇරලා බැලුවා. මොන එකක් ද? කඩදහියේ දවටල තිඋණ ආරව්වි මහත්තයගෙ ගෙදර පාපිස්සෙ පොල් කෙඳි තුන හතරක්!”

“කරෝ ගුරුන්තාන්සේගේ ඔය ජීවමට අරක්කු බෝතලයක් බිලා මිනී වළ හැරුවේ මං තමා” යි දුම්කොළ පිස්සා කී ය. “දුංකළ ඉවරයි, මට දුංකළ ටිකක් දීපල්ලා.”

සයිමන් තමාගේ කනටත් හිසටත් අතර තබාගෙන තිබුණ සුරැට්ටුව ගෙන දුම්කොළ පිස්සාට දුන්නේ ය. ඔහු නූල කඩා දමා සුරැට්ටුව කටේ ඔබාගෙන හරකකු තණ කොළ සපන්නාක් මෙන් සැපුවේ ය.

“ඒ මිනිහට දවසකට දුංකළ දෙකක් තිඋණත් මදි” යි අම්බලමෙන් නික්ම ගමන් කළ සයිමන් කී ය. “ඔය මිනිහ භොරකමට පටන් ගත්තේ දුංකළ ගන්න සල්ලි නැතුව තමයි. අද කෙහෙල් කැන කපාල තියෙන්නෙ හෙට විකුණල දුංකළ ගන්න.”

ගමේ ධනවතා

ගම්බද මනුෂ්‍යයෝ, මිනිසුන්ට විකට නම් පටබැඳීමට ඉතා දක්ෂයෝ ය. ඔවුන් කිසිවකුට සරදම් කරනු පිණිස හෝ ගෞරව කරනු පිණිස හෝ පටබදින් නම්, හැම විටම ඔවුන් අදහස් කරන කාර්යට ගැලපෙන්නකි. විකට චිත්‍රයක් අදින කලාකාරයා තමා විසින් සරදමට පාත්‍ර කරනු ලබන්නා කාටත් පොදුවේ හඳුන්වනු පිණිස ඔහුගේ මුහුණෙහි ඇති ඇතැම් ලකුණක් සොයාගෙන එය මහත් කොට තමාගේ ඒ විකට චිත්‍රයට ආරූපී කරයි. ඒ විකට චිත්‍රයෙහි මේ සලකුණෙන්ම අන්‍යයෝ 'මේ අසවලා' යි සැණෙකින් හඳුනා ගනිති.

ඇතැම් ගම් වැසියෝ ද විකට චිත්‍රකාරයන්ගේ ප්‍රතිභානය උත්පත්තියෙන් ලත් හුරුබුහුටියෝ ය. එහෙයින්, ඔවුන් පට බදින විකට නාමය, එයින් සරදමට පාත්‍ර කරනු ලබන තැනැත්තාගේ විකට ලක්ෂණ හකුළා දක්වන්නේ. 'ලක්ස මුදලාලි' හෙවත් ඇතැමුන් කියන පරිදි 'ලස්ස මුදලාලි' යන නාමය ද ගම් වැසියන් විසින් එක්තරා ගැමියකුට පටබදින ලද එබඳු විකට විරූදවලියකි. ඒ ගැමියා මේ විකට විරූදවලිය ලැබුයේ කෙසේදැයි විමසන කල සමහර ගම් වැසියන් උත්පත්තියෙන් ලත් විකට කවිත්වය ඇත්තන් බව වැටහෙයි.

කපු පුළුන් වැනි සුදු උඩු රවුලක් ඇති ජුවානිස් අප්පු වයසින් නම් මහල්ලෙක් නොවේ. සද්ධර්ම රත්නාවලි කර්තෘන් කියන පරිදි, ඔහු කරුප්පු ලීමෙන් කලක් උඩු රවුල කළු කරගත්තකු වග, කළු සායම විකින් වික මැකී යාමෙන් රත් පාටට හැරුණු අක් ද තනි සුදු පාට මුල් ද ඇති ඔහුගේ රවුල් ගස් තවම කියයි. රවුල මුල සුදු වූයේ වික දවසකට පෙර සිට ඔහු 'කරුප්පු ලීම' නැවැත්වූ

බැවිනි. රට අඟුරු කඩකින් කොටන ලද මුහුණක ඇළවුණ, කපු පුළුන් කැටියක් සේ, දෑත් ඔහුගේ රවුල වඩාත් සුදු පාවිත් බබළයි.

ජුවානිස් අප්පු උකස් බඩු ගත්තෙකි. ගම්වල උකස් පොලී කාරයන් උකස් බඩු ගැනීමට පටන්ගත්තේ රුපියල් තුන හතරක හෝ පහක භයක හෝ අරමුදලකිනි. සතයක් වියදම් කිරීම නම් ඉරනම් ඇටයක් උගුළුවා දීම මෙන් ඔවුන්ට අමාරු කාරියෙකි. එවැනි උකස්කාරයන්ගේ රුපියල් තුන හතර, අවුරුදු හතකින් හෝ අටකින් හෝ රුපියල් පනහ හැට දක්වා වැඩි වීම පුද්ගමයක් නොවේ. මොවුහු පොලී ගැනීමෙන් නම් අවකනුන් පරාජය කරති.

මසකට රුපියලකට සත දෙළහක් ගැනීම අසාධාරණයයි ඔවුහු කිසිවිටක නොසිතති; අනිකකු අසාධාරණයයි කීවද නො අදහති. මීට අවුරුදු දහස් ගණනකට පෙර සමහර සිංහලයන් පොලී ගැනීමෙහි රුසියන් වූ සැටි ඇතැම් විට සෙල් ලිපියක් ද කියයි. සියේට පනහේ පොලියට බිත්තර වී දුන්නකු, ඒ පොලියෙන්ලැබුණු ආදායම පර ලොව ගැළවීම සඳහා වියදම් කළ බව ඇතැම් පැරණි ශිලා ලිපියක සඳහන් වෙයි.

ජුවානිස් අප්පු ද උකස් බඩු ගැනීමෙන් ධනවත් වූවෙකි. ඔහුගේ ධනවත් කම් අරබයා ගැමියන්ගේ මතභේද අපමණ ය.

'ජුවානිස් ආනාදි පොහොසතා' යි ඇතැම් ගම්බද ස්ත්‍රියක කී විට, පතපොත කියවන තරුණ මහදනමුත්තකු කියන්නේ මෙසේ ය.

"මොන බොරු ද? ජුවානිස්ගේ මුළු පොහොසත්කම රුපියල් පනහයි, නැති නම් හැටයි!"

ජුවානිස්ගේ ගෙයි කවුළුවක් නැති කළුවර කාමරයේ කළුවර මෙන් කළු කොස් ලී අල්මාරියේ දෙතුන් දහක මුදල් නෝට්ටු සහ කළු පාට වූ රුපියලේ කාසි ඇතැයි සමහරු කියති. ජුවානිස්, තමාගේ දුව, යමක්-කමක් ඇති තරුණයකුට සරණ කර දෙනු පිණිස, තමා ළඟ රුපියල් දෙතුන් දහක මුදල් ඇතැයි යන අනුමානය, කුට උපක්‍රමයෙන් ඇතැම් ගම් වැසියන් තුළ තහවුරු කරන ලද යි අන්‍යයෝ තර්ක කෙරෙති. ඔහුගේ අල්මාරියෙහි කොතෙක් මුදල් ඇද්දැයි ප්‍රත්‍යක්ෂයෙන් දැන ගැනීමට වෑයම් කළ

ගෙවල් උමං කනිත්තන් සුන් වූ බලාපොරොත්තුවෙන් ආපසු ගියේ රැයෙහි, ජුවානිස් අවදි යෙන් නොසිටින වේලාවක් ඔවුන්ට සොයාගත නොහැකි වූ බැවිනි. ඔවුන් ගෙය බිඳින්නට තැත් කළ හැම විටම ජුවානිස් අප්පු ද තමා අවදියෙන් සිටින බව කැරීමෙන්, උගුර පැදීමෙන් හෝ අවියක් බිම දැමීමෙන් හෝ සොරුන්ට දැන්වූයේ ය. ඇතැම් තරුණයන් ඔහුගේ අල්මාරියේ ඇති මුදල් කොපමණදැයි දැනගැනීමට නොහෙක් උපක්‍රම යෙදූ නමුත් ඒ සියල්ල නිෂ්ඵල වී ය.

මේ වර රුපියල් පනහේ නෝට්ටු කොළයක් මාරු කරගැනීමට ඔහු වෙත පැමිණියේ, උඩ රට වෙළඳාම් කරන කදිම තරුණයෙකි. කපටි ජුවානිස් පමණක් නොව, ඔහුට වඩා ලොකු මිනිහෙක් වුව ද ඒ තරුණයාට 'බැනා' යි කීමට ඉතා කැමති වෙයි.

ජුවානිස් රුපියල් පනහේ නෝට්ටු කොළය අතට ගෙන බලා, තම දුටු කතා කොට යතුරු කැරැල්ල ඇය අතට දී 'අල්මාරිය ඇරලා නෝට්ටු මිටියක් අරන් වරෙන්' යි කී ය. කිසි කලක තමා අතට නොදෙන යතුර අද තම පියා විසින් දෙන ලද්දේ තමාට කැපෙන මනමාලයකු ඇවිත් සිටි නිසායයි සිතා ඇ සන්තෝෂ වූවා ය. ඇ වහා කාමරයට ගොස් අල්මාරිය ඇරලා, නෝට්ටු මිටියක් ගෙනැවිත් පියාට දුන්නා ය. ජුවානිස් එය අතට ගෙන බලා කට කොනට සිතාවක් නඟා,

“මේක නොවෙයි දරුවා - නොමිමර හතරේ මිටිය අරගෙන වරෙන්” යි කී ය. අනාගත බැනාගේ සිත ඇදගන්නට සිතූ ජුවානිස්, අන් කිසිවක් කල්පනා නොකෙළේ ය.

“ඇයි තාත්තේ! එවාගේ තියෙන්නේ පත්තර කපාපුවා නොවේ ද? ” යි ගත් කටටම දූ ඇසුවා ය.

“ඔව් පත්තර කපාපුවයි දවටපු නෝට්ටු මිටි තමා” යි තෙපලීමෙන් ජුවානිස් තම දුටු කළ වරද සැඟවීමට තැත් කෙළේ ය. ඔහු වහා නැඟී කළු වර කාමරයට ගියේ ය. ඔහු අදහස් කෙළේ තරුණයාට පෙනෙන සේ නෝට්ටු මිටි දෙකක් තුනක් දුටු ලබා ගන්නවා, ඒ සියල්ලම තමා අදහස් කළ නෝට්ටු මිටි නොවේ ය යි කියමින් ආ පසු යවා තමාම කාමරයට ගොස් රුපියල් පනහේ

නෝට්ටුව මාරුකර දීමට ය.

ඔහු අල්මාරිය ඇර රූපියල් පහේ දහයේ නෝට්ටු කොළ තරමට කපන ලද කඩදාසි කොළ මිටි උනා, ඒ මිටි දෙපැත්තේ තබා බඳින ලද නෝට්ටු කොළ එකතු කිරීමෙන් යන්තම් රූපියල් හතළිහක නෝට්ටු කොළ සොයාගත්තේ ය. රූපියල් පනහේ නෝට්ටුව මාරු කිරීමට තවත් රූපියල් දහයක් වුවමනා ය. ඔහු ඒ රූපියල් දහය සපයාගත්තේ, තැනින් තැන සඟවා තබන ලද නෝට්ටු කොළ එකතු කිරීමෙනි.

රූපියල් පනහේ නෝට්ටුව මාරු කළ දට පසු ද ජුවානිස් ගෙදර නැති විට, ඔහුගේ දුව වන එමලිනාට ලියමනක් ලැබිණ. අත් අකුරින්ම එය කවරකුගෙන් දැයි දැනගත් ඇ සන්තෝෂයෙන් ඒ ලියුම කඩා බැලුවා ය.

“එමලිනා වෙතටයි.

මා තාත්තාට හොරෙන් නුඹට ලියුම් එවුවේ නුඹ කසාද බඳින්නට අදහස් කරගෙනයි. මා ඊයේ රූපියල් පනහේ නෝට්ටු කොළය මාරු කරන්නට ගෙනාවේ, නුඹ බැලීමට උපක්‍රමයක් වශයෙනි. එද කටින පින්කම් පළේ දී දැක්කාට පසු නුඹ දකින්නට නොලැබුණු බැවිනි, නුඹ බැලීමට සිතුවේ. නුඹේ තාත්තා මහ බොරු කාරයකු වග දැනගන්නට ලැබීමෙන් මම කලකිරුණා. අපේ අම්මාට මා නුඹේ තාත්තාගේ නෝට්ටු මිටිවල කතාව කීවාම ‘ලක්ස මුදලාලි’ ය කියමින් සිතා සෙන්ට උණා! අම්මාගේ කැමැත්ත ගන්න දන් වඩාත් අමාරුයි.

෫.න්ටි සිල්වා”

ජුවානිස් ‘ලක්ස මුදලාලි’ නමින් ප්‍රකට වූයේ මෙතැන් සිට ය.

කබල් පොත් ගැරීම

මගදී පොත් වෙළෙන්දකු හමු වුව හොත්, ඔහුගේ පොත් මිටිය බිම තැබීම් මගේ සිරිතකි. මා කොළඹ පරණ පොත් විකුණන තැන්වලට ගොස් දුවිලි පිරුණු පොත් අවුස්සන්නේ මැණික් ගරන්නකු ලෙසිනි. මැණික් ගරන්නා ගරන තාක් 'වටනා මැණික් ලැබේ දෝ හෝ' යි යන සිතීවිලි මිරිඟුවෙන් සන්නෝෂ වෙයි. පරණ පොත් සාප්පුවේ කබල් පොත් අවුස්සන විට මගේ සිතට ද එවැනි සිතීවිලි මිරිඟුවක් නැගෙයි.

වරක් කබල් පොත් ගොඩක් ඇවිස්සූ මට, සියක් අවුරුද්දකට පෙර මුද්‍රිත සංස්කෘත ග්‍රන්ථයක ඉංග්‍රීසි පරිවර්තනයක් සමඟ වී ය. එය කෝල්බරුක් නමැති සංස්කෘතඥයා විසින්, දුර්බොධ හින්දු ධර්ම ශාස්ත්‍ර ග්‍රන්ථ කීපයක සාරය හකුළාගෙන ඉංගිරිසියට නැඟී මෙන් සම්පාදනය කරන ලද ග්‍රන්ථ රත්නයකි.

“මේ කබල් පොත කීය ද?” යි මම පොත් වෙළෙන්දගෙන් විචාළෙමි.

“මේක බොහොම වටිනා පොතක් මහත්මයා!”

හැන්ද එලවුළුවෙහි රස නොදන්නා සේ කබල් පොත් වෙළෙන්ද ද, තමා ළඟ ඇති පොත්වල අගය නොදනියි. ඔහු යට කියවුණ වදන් කියේ, පොතෙහි අගය මගෙන් දැනගන්නා පිණිස ය.

“කුමන වටනා පොතක් ද මේක? මම නමුසේගේ මේ කුණු ගොඩ ඇවිස්සූ නිසා මේක වත් නිකමට අරගෙන යන්න ඕනෑ යි හිතුවා!”

පුස්තක නාමාවලිය බලා පුරුදු මා, ඒ පොත රූපියල් හතළිස් අටක් පමණ වටිනා බව දැන සිටිය ද, යට කියවුණ ලෙස

තක්කඩි බස් පැවසීම වරදකැයි එවේලාවේ මට නොවැටහිණ.

“මහත්මයාට ඕනෑ නම් පොතට රූපියල් දහයක් දෙන්න” යි කබල් පොත් වෙළෙන්දා කී ය. ඔහු එසේ කීවේ පොත නිසැකවම මට විකුණාගත හැකියයි දුටු බැවිනි.

“රූපියල් තුනක් දෙන්නම්.”

“අනේ බැහැ; මම මේ පොතට රූපියල් පහක් දීලා තියෙනවා. උවමනා නම් මටත් මොකුත් ලාබයක් දීල ගන්න.”

“මෙන්න රූපියල් පහක්” යි කියමින් මම රූපියල් පහේ කොළයක් ඔහු අත තැබීමි.

“මහත්තයාට නිසා දෙනවා, නැති නම් දෙන්නේ නැහැ” යි කියමින් ඔහු රූපියල් පහ, තර කොට ගත්තේ ය. රූපියල් පහ තර කොට ගෙන අනතුරුව ඔහු මෙසේ කීවේ ය.

“ඉතින් මටත් කීයක් හරි දෙන්න. මම රූපියල් පහක් ඔය පොතට ගෙවා තියෙනවා. සුළු ලාබයක් වත් නැතුව වෙළඳම් කරන්න පුළුවන් ද?”

“බැහැ, බැහැ; ඔයිට වඩා ගෙවන්න බැහැ මම පොතේ වටිනාකමට වඩා ගෙව්වා; පොත් සාප්පුවට ආ නිසා මොකක් හරි ගෙනී යන්න ඕනෑ.”

“මහත්තයාලා ඔහොම ලෝබකම් කරනවා නම් අපි මේ වෙළඳාම කරන්නේ කොහොම ද? තව රූපියලක් වත් දෙන්න” යි කියමින් පොත් වෙළෙන්දා අත්ල පෑවේ ය.

මම සාක්කුවෙන් සත පහතේ කාසියක් ගෙන ඔහුගේ අත්ලෙහි තැබුවෙමි. ඔහු පොතේ වටිනාකම දැනගත හොත් රූපියල් පහ මට ආ පසු දෙතියි මා තුළ මෝඩ සිතිවිල්ලක් හටගත් බැවිනි, තවත් සත පහනක් ඔහුට දුන්නේ.

දෙවන වර මා පොත පෙරළා බලා ‘එපා ය’ කියති යි කබල් පොත් වෙළෙන්දා තුළ සැක ඇති වූ බව මට පසුව දැනගන්ට ලැබිණ. ඔහු වහාම පොත ගෙන කඩදසියක දවටා මා අත තබා අනෙක් කාරියකට යන්ට සූදනම් වූයේ ය.

රූපියල් පහනක් පමණ වටනා දුර්ලභ ග්‍රන්ථයක් රූපියල්

පහකට ගත්ට ලැබුණ බැවින් මගේ සන්තෝෂයට නිම් හිම් නොවී ය. පොතේ නියම වටනා කම පොත් සාප්පු කාරයාට දන්වා, ඔහුට තැඟි වශයෙන් තව රුපියලක් දෙකක් දීම මැනවැයි මට හැඟිණ.

“මේක සොයා ගන්න බැරි පොතක්; එංගලන්තයේ හෝ ඉන්දියාවේ හෝ පරණ පොත් විකුණන්නන්ගේ පුස්තක නාමාවලියක මේ පොතේ මිල දක්වා තියෙන්නේ රුපියල් හතළිස් අටකි” යි කියමින් මම පොත තරයේ අල්ලාගතිමි. මා එසේ අල්ලාගත්තේ, කබල් පොත් වෙළෙන්දා මා දුන් මුදල් ආපසු දී පොත උදුරා ගනිති යි මෝඩ සැකයක් මගේ සිතෙහි හටගත් බැවිනි.

“මම ඔය පොතට ගෙව්වේ සත විසි පහයි මහත්මයා!” යි කබල් පොත් සාප්පු කාරයා කී ය. මා පොත ආ පසු දී මුදල් ඉල්ලතිය යන සැකයෙන් ඔහු සිටි බව මා තේරුම් ගත්තේ මෙයට පසු ය.

‘පොත ගෙන ගෙදර ගොස් කාවන් කපන ලද එහි පත් ඉරු විදුරු කඩදසි ඇලවීමෙන් අලුත් කොට, රුපියල් තුනක් වියදම් කොට හම් බැම්මෙන් බන්දවමි’ යි සිතමින් මම පොත් සාප්පුවෙන් එළියට බැස්සෙමි.

“මහ මෝඩ මහත්තයෙක්! - කරාල සිංහ මහත්තයාගේ කුදිරකාරයා ඔය පොත මෙහි ගෙනැත් දලා සත දහයක් අරගෙන ගියා. මම උන්නේ සත විසි පහකට ඉල්ලන කෙනකුට දීලා සල්ලි ගන්නයි!”

මා සාප්පුවෙන් නික්ම වැඩිදුර යන්ට පෙර, පොත් සාප්පුකාරයා ද ඔහුගේ අතවැසියා ද කළ සංවාදයෙන්, මට හොඳින් ඇසුණේ යට කියවුණ වදන් පමණි. ඒ වදන් අසත්ම මම පස්සට හැරී බැලුවෙමි. මට දකින්නට ලැබුණේ, මා යන දෙසට එබී බලන කබල් පොත් සාප්පුකාරයාගේ අතවැසියා ය.

ඔහු එබී බැලූයේ කුමක් නිසාදැයි අනුමානයෙන් මට සිතා ගත හැකි වී ය. කුදිරකාරයකු විසින් ගෙනැවිත් දමන ලද ඒ පොත් කබලට ඔහු ගෙවූයේ, සත දහයකි. කාවන් විසින්, මදුරු දූල් කඩල් සේ සිදුරු කරන ලද පත් ඉරු සහිත ඒ පොත, ඔහු අනෙක් කබල්

පොත් සමඟ අල්මාරිය තුළ දූමීමට පවා නොසිතුවේ සත පහළොවකට වුව ද එය විකුණා දමන අදහසිනි. එහෙයින් එය රුපියල් පහකට ගත් මා, පිස්සකු නොවෙතොත් මෝදියකු විය යුතුයයි ඔහු තර්ක කරන ලද බව හැඟේ. 'මහ මෝදි මහත්තයෙක්' යි ඔහු මා ගිය පසු කීවේ එහෙයිනි.

"ඒ මහත්තය පොත අරගෙන යන්නේ නැතිව නැවතී රුපියල් හතළිස් අටක් වටිනව්‍යයි කතාවට පටන් ගැනීමෙන් මටත් හිතුණේ ටිකක් සිහිය හොඳ නැති මහත්තයෙක් කියා" යනු අතවැසියා ස්වාමියාට දුන් පිළිතුර ය යි මම අනුමාන කරමි.

අතවැසියා එසේ කියනු ඇසූ කබල් පොත් වෙළෙන්දා මෙසේ කියන්නට ඇත.

"හීන් සැරේ එබිල බලපන් ඒ මහත්තය ගිහිල්ලද කියා. ආපසු පොත එපාය කියාගෙන එන්නත් පුළුවන්! ආවොත් මම සල්ලිත් අරගෙන ගෙදර ගියාය කියාපන්!"

මෙසේ කියා ඔහු, ඇතුළු කාමරයට වී සැඟවෙන්නට ඇත. ඔහුගේ අතවැසියා දෙරටුවට ඇවිත් මා යන දෙසට එබී බැලුවේ එහෙයිනි.

සිනා නොමසෙත් දසන් දක්වා

ළදරියෝ තමන්ගේ පොත් බංකුව උඩ ගොඩ ගසා, දුම්රිය පිල් කඩ තැනින් තැන දුවමින් සෙල්ලම් කරන්ට වූ හ. හත් ඇවිරිදි වයසේ පටන් දහතුන් ඇවිරිදි වයසෙහි වූ ඒ දරියන් අතුරෙන් ඇතැම් බාල දරියක් රන් කාසි සලන්තාක් මෙන් නඟන සිනා හඬ බොහෝ ඇතට ද ඇසෙයි. කරල් කපන ගිරවියන් සේ ඇතැම් දරියන් තොරතෝන්වියක් නැතිව කරන දෙඩුම, භාවනාව සඳහා සිත එකඟ කරනු පිණිස තතනන්නකුට කරව්වලයක් වුවත් මට එසේ නොවී ය. රූපියල් දහසක් අලාබ වන කාරියක් වුව ද අත පසු කොට, ඔවුන්ගේ සිනාව දැකීමටත්, පොල්කිව්වන් මෙන් තොර-තෝන්වියක් නැතිව කරන දෙඩුමට කන්දීමටත් මා කැමැති බැවිනි.

අප වාඩි වී උන් බංකුව තෙක් දිව ආ ළදරියන් තිදෙනෙක්, අප දෙසට තක්කඩි බැලුම් හෙළා, දත් කැකුළු පාමින් සිනා සුණේ ය. මේ දඟකාර බොළඳ දරියන්ගේ කෙළි සෙල්ලම් දුටු හැටියේ සිතට නැඟුණ කුල දම් දුම් වලායෙන් මුහුණ කළු කරගෙන මා ළඟ උන් තරුණයා, අපට වඩාත් ළංව දුවන දෙඩන සිනාසෙන දරියන් තිදෙනාට කිපියේ ය.

"බලන්න මහත්මයා" යි කියමින් ඔහු මගේ ඇඟට ඇඟිල්ලෙන් ඇත්තේ ය.

මහදුනමුත්තකු සේ ඔහු දෙසන්ට සැරසෙන වග වැටහුණු මම, ඔහුගේ කන්දෙස්කිරියාවෙන් බේරෙන්නේ කෙසේදැයි සිතමින්, ඔහුගේ වචන නැසුණාක් සේ ඒ මානවිකාවන්ගේ කෙළි කවටකම් බලාගෙන උන්නෙමි.

"බලන්න අපේ ගැනු දරුවන් හැදෙන හැටි!" යි ඔහු යළිත් කීය.

“ඔව්, කොපමණ සන්තෝෂයෙන් ද ඔවුන් කාලය ගෙවන්නේ? ඔවුන් ඉන්නා තැනක කිසි පාඨවක් දැනෙන්නේ නැහැ” යි මම ඉවත බලාගෙනම පිළිතුරු දුන්නෙමි.

“ ‘සිනා නොමසෙන් දසන් දක්වා’ යි අපේ පුරාතන ගැනු දරුවන්ට අපේ ගුරුවරු ඉගැන්නුවා. දූන් හැදෙන අපේ ගැනු ළමයි මගට බැහැලා කොක් හඬ දීදී සිනාසෙනවා.”

“මහත්මයා දන් නොපෙන්නා සිනාසෙන්ට උත්සාහ කරලා බලන්න. ළඟ ඉන්න කෙනෙකුගෙන් අහන්න මහත්මයාගේ මුහුණ, බුරිය නැති කැවුම් පෙත්තකට හැරෙන්නේ නැද්ද කියා” යි මම කීවෙමි.

“දූන් ගැනු ළමයින්ගේ ඇඳුම්වල හැටි බලන්න” යි ඔහු මගේ වදන් නැසුණකු මෙන් යළිත් කී ය. “ගවුම්වල අත් ඇත්තේම නැහැ! කිහිල්ල පේනවා! ගවුම් යන්නම් ඉගටියෙන් පහළට දැඟලක් පමණ දික් උණා පමණයි. මොවුන් ඇති දූඩ් උණාම ද අපේ ආර්ය චාරිත්‍ර ආරක්ෂා වන්නේ?”

මා කුමක් කීවත් ඔහු නිහඬ නොවන බැවින් මම එතැනින් නැඟී ඔහුගේ කන්දෙස්කිරියාවෙන් බේරී අනෙක් තැනකට යාමට සිතුවෙමි. එහෙත් කලින් අප සිටි තැනට දිව ආ ළදරියෝ තිදෙනා, අප දෙස බල බලා කතාබහ කරමින් සිනාසෙන්ට වූහ. ඔවුන් තිදෙනාගෙන් වඩාත් සුන්දර, දහතුන් ඇවිරිදි පමණ වයසැති දරිය, අප දෙසට අත දික් කොට අනෙක් දෙදෙනාට කුමක්දෝ තෙපලා කිකිණි නදින් සිනාසුණා ය. මා ළඟ උන් මහදූනමුත්තා කී වචන අසා ඔවුන් මාත් එවැන්නෙකැ යි සිතාගෙන අපට සරදම් කරතියි මම සිතුවෙමි. වහාම නැඟී ඔවුන් වෙතට ගොස් කමාව අයැද, මා ඔවුන්ගේ කෙළි කවට සිනා අගය කරන බව කීමට මට සිතියි. ඔවුහු යළිත් අප දෙස බලා සිනාසෙන්ට වූහ. මා ළඟ හිඳගෙන උන් මහදූනමුත්තාගේ මුහුණ, ගින්න වැඩි වීමෙන් කර වුණු රොටියක පාට ගන්නා සේ මට පෙනිණ.

“සිංහල කුල සිරිත් නැති වෙන්නේ දූන් හැදෙන ගැනු ළමයින් නිසා තමයි” යි ගුගුරමින්, මගේ මිත්‍රයා මා නැගිටින්නට පෙර බංකුවෙන් නැඟී මානවිකාවන් මඟ හැර අනෙක් පැත්තට

හැරී ගමන් කෙළේ ය. ඔහු කෝපයෙන් නැඟිට යනු දුටු බැවින්දෝ දුරියෝ තිදෙන වඩාත් හයියෙන් සිනාසෙන්ට වූ හ.

ඔවුන් සිනාසුණේ මට නොව නැඟිට ගිය මහදුනමුත්තාටයයි මා තුළ ඇති වූ හැඟීම නිසා මම මඳක් සිත සනසාගතිමි. එසේ වුව ද ඔවුන්ට නොපෙනී පලා යන තරම් ලජ්ජාවක් මගේ සිතෙහි වී ය. ඔවුන් සිනාසෙන්තේ අප දෙදෙනාටමයයි යළිත් සිතූණු බැවිනි, එවැනි ලජ්ජාවක් හටගත්තේ, එහෙම නමුත් බංකුවෙන් නැඟී සිටී, මගේ දෙපා නැඟුණේ ළදරියන් තිදෙනා වෙත යාමට ය.

“මෙයාල සිනාසෙන්තේ මටද” යි මම ගොතයකු සේ ඔවුන්ගෙන් විචාළෙමි.

එකිනෙකාගේ මුහුණු බලා හඬ නගා සිනාසීම ඔවුන්ගෙන් මා ලැබූ පිළිතුර ය. අහළ පහළ සිටින්නන් ද මා දෙස බලාගෙන සිනාසෙතියි සිතූ මම හිස හරවන්නේ නැතිව ටිකක් ඇතින් සිටියවුන් දෙස යටැසින් බැලුවෙමි. ඔවුන් අප දෙස බැලීමට වත් නොවෙහෙසි ඔවුනොවුන්ගේ කාර්යයන්හි යෙදී සිටිනු දුටු මගේ ලජ්ජාව අඩු වී ය.

මා ලජ්ජාවෙන් මිරිකෙනු තේරුම්ගත් බැවින් දෝ වැඩිමාලු මානවිකාව සිනාව නවත්වාගෙන,

“මහත්මයාගේ යාළුවෙක් ද අර ළඟ වාඩි වී උන්නේ?” යි මගෙන් විචාළ ය.

“නැහැ, මා අඳුනන්නේ නැති කෙනෙකි.”

“අපි හිතුවා යාළුවෙක නිසා.”

“ඇයි?”

“එයා අපට බැන්නේ නැද්ද” යි විචාරමින් වැඩුමලී සිනාසුණා ය.

“ලජ්ජා බයක් නැතිව හැදෙනවා ය යි කීවා; බැණුමක් නොවේ.”

“අපි දන්නවා!”

“ඔහු කතාකරනවා ඇහුණද?”

"නැහැ" යි කියමින් දුර්ගේ ඵකිනෙකාගේ මුහුණ බලමින් සිනාසෙන්ට පටන්ගත්හ.

"එහෙනම් දැනගත්තේ කොහොම ද?"

ඔවුන්ගෙන් මට ලැබුණ පිළිතුර වඩාත් හයිසෙන් නැගූ සිනාවක් පමණකි.

මා යළිත් ප්‍රශ්න විචාරන්ට යන බව තේරුම්ගත් බාල දරිය මෙසේ කී ය.

"මං කියන්නම්."

වැඩුමලී ඇට රවා බැලී ය. එයින් මෙල්ල නොවූ බාල දරිය ඇට තක්කඩි බැල්මක් හෙළා මෙසේ කීවා ය.

"ඒ මහත්තයා මේ සීතාට ලියුමක් එවා තිව්න."

"ලියුමක්! කුමට ද?"

වැඩුමලී හැර අනෙක් දෙන්නාම සිනාසෙන්ට වූහ. ලියුම කුමක්දැයි මම තේරුම් ගනිමි. ආදර හසුනකි. එහෙත් අහිංසක බාල දරියේ දෙදෙන ආදර හසුනෙහිත් ලියුමෙහිත් වෙනස තවම නොදනිති.

"ඒකේ මේ සීතාට දැනමුතුකං කියා තිව්නා" යි කට කාරියක වූ බාල දරිය යළිත් කීවා ය. ලජ්ජාවෙන් මිරිකෙන වැඩිමලී එහි නොසිට ඇත සිටි අනෙක් යෙහෙළියන් කරා දිවුවා ය.

මට බණ දෙසන්ට තැන් කළ මහදැනමුත්තා ලොව සිටින තාක් දරියන් තමන්ටත් විවාහ වූ ස්ත්‍රීන් ඔවුන්ගේ සෑමියන්ටත් අනතුරුව තමාටත් ආලය කරනු දැකීමට ආශා ඇති මහා ආත්මාර්ථකාමියෙකැයි මම කල්පනා කෙළෙමි.

නියැඟට කිසිම

රටක දේශගුණයත් භූමිභාගයත් යොදා දැනගෙන ඒ අනුසාරයෙන් එරට පැරණි ජනයාගේ වුව ද මෙකල ජනයාගේ වුව ද ගති ගුණ හා ක්‍රියා කලාපය මේ මේ යයි අනුමාන කළ හැකි බව ඇතැම් නවීන ඉතිහාසඥයෝ කියති. ජනකායකගේ වැඩිමත් ඔවුන්ගේ ඉතිහාසයත් විනිශ්චය කිරීමට ඔවුන්ගේ දේශයෙහි භූමි ලක්ෂණ ද සෘතු ගුණ ද බෙහෙවින් වහල් වෙයි.

භූමි ලක්ෂණ හා සෘතු ගුණ ද අනුව රටක ජනකායකගේ රැකීරක්සා ද යාම් ඊම් පැවතුම් හා සිරිත් විරිත් ද වෙනස් වෙයි. රැකීරක්සා, යාම් ඊම්, පැවතුම්, සිරිත්, විරිත් අනුව ඔවුන්ගේ ගති ගුණ ද අදහස් උදහස් ද වැඩෙයි. මෙයට සාධක කවර රටකින් වුව ද ලැබිය හැකි ය.

අප රට ජනයාත් යුරෝපයේ ජනයාත් ගති ගුණ ආචාර සමාචාර විධි විසින් සසඳා බලන බොහෝ දෙනා, යට කියවුණු වැදගත් කරුණ අමතක කරති. ඇතැම් ගති ගුණ විසින් ද ආචාර සමාචාර විධි විසින් ද අප සමහර විට යුරෝපීයයන්ට වඩා පහත් තැනක් ගන්නේ, පෙර පටන් දයාද කොට ගත් අපගේ සංස්කෘතියෙහි අඩුපාඩු නිසාම යයි සමහරු සිතති. රටක සාහිත්‍යය ද කලා ශිල්ප ද ආගමික වත් පිළිවෙත් ද අනුන්ගෙන් ගත්තත්, ඒ සියල්ල, එහි සෘතු ගුණය ද භූමි ලක්ෂණ ද නිසා ක්‍රමයෙන් වෙනස් වෙයි. යම් කිසි රටක ජනකායකගේ සංස්කෘතිය වූ කලී, ඒ රටේ සාහිත්‍ය කලා, ශිල්ප, ආගම යන ආදියෙහි සංයෝගයෙහි එලයකි. මේ අනුව සිතන කල අපේ වර්තයෙහි ඇතැම් දුර්වල ස්ථාන හා ශක්තිමත් ස්ථාන ද ගැන වග කියයුත්තත් හැටියට අපේ රටේ සෘතු ගුණ ද භූමි ලක්ෂණ ද අප විසින් සැලකිය යුතු ය.

ගිය සතියේ මා ගෙදර ගියේ රැ දුම්රියෙනි. මා වෙසෙන කුඩා නගරයෙහි දුම්රිය පළෙහි දෙරටු දෙකක් වෙයි. එක් දෙරටුවක් දුම්රිය පළ මැද වුවකි; අනෙක, දුම්රිය පළ එක් කෙළවරක මිදුලේ වුවකි. දුම්රියේ එක් කෙළවරක රිය මැදිරියෙන් බසින්නන්ට දෙවැනි දෙරටුවෙන් පහසුවෙන් පිට විය හැකි ය. දුම්රිය පළ මැද දෙරටුවෙන් පිට වීමට නම් ඒ කෙළවරින් බසින්නන් ටිකක් දුර ගමන් කළ යුතු ය.

මෙදින දුම්රිය පළේ කෙළවර දෙරටුව වසා තුබුණ නමුත් ඒ වග නොදැන වෙන ද මෙන් ඒ දෙරටුවෙන් පිට වී ඉක්මනින් ගෙදර යන අදහසින් අපි කීප දෙනෙක් ගමන් කළමු. වසන ලද ඒ දෙරටුවට මැතින් සිටි පෝටරයෙක්.

“මහත්තයා! ඒ පැත්තේ ගේට්ටුව වහලා” යි පළමුව ගමන් කළ තැනැත්තාට කී ය.

“වහලා?” යි ඔහු කෝපයෙන් ඇසී ය.

“මොකද මිනිහෝ! අද විතරක් ගේට්ටුව වැහුවේ” යි තවත් එකෙක් ප්‍රශ්න කෙළේ ය.

“දුම්රිය දෙපාර්තමේන්තුවේ සේවකයන්ට ඉඳ හිටලා ඔල්මාද හැදෙනවා. ඒක තමයි දුම්රියට මෙව්වර අලාබවන්නේ” යි තවත් එකෙක් කී ය.

මෙදින මා ද රැ බෝ වී පැමිණියේ, බොහෝ වෙනස මහත්සි වන තෙක් කන්තෝරුවෙහි වැඩ කරලා ය. එබැවින් හැම දම ඇර තබනු ලබන ගේට්ටුව මෙදින වසා තිබීම මා ද සැලකුවේ කන්දෙස්කිරියාවක් ලෙසිනි. මඳක් දුර ආපසු ගමන් කොට, දුම්රිය පළ මැද දෙරටුවෙන් පිට වී යළිත් වමට හැරී ගොස් දුම්රිය පළේ වම් කෙළවරේ වසා තුබුණු දෙරටුව අසලින් වැටුණු මගින් ගෙදරට ළඟා විය යුතු බැවින්, ඒ වේලාවේ වෙනසව සිටි මගේ කටින් වුව ද පිට වතොත් පිට වන්නේ පෝටරයාට ස්තූතියක් නොව ඇනුම් පදයකි. එහෙත් මගේ කටින් වචනකුදු පිට වන්නට පෙර ඒ දුම්රියෙන් ම ඇවිත් බැස්ස යුරෝපීය කාන්තාවෝ දෙදෙනෙක් ද, වසන ලද දෙරටුව දෙසට ගමන් කළෝ ය. ඔවුන් දෙදෙනා, අප

සිටි තැනට ළඟා වන්ට පෙර ඇත සිටි දුම්රිය සේවකයෙක් 'ඔය පැත්තේ දෙරටුව වහලා!' යි හඬ නගා කී ය.

"බොහොම ස්තූතියි" යි ඔවුහු දෙදෙන එක විට තෙපලමින් ආ පසු හැරී අනික් දෙරටුව කරා ගමන් කළෝ ය.

මුකුලිත මුහුණ වෙනුවට සිනාවෙන් විකසිත මුහුණ ඇතිව ආ පසු ගමන් ගත් ඒ කාන්තාවන් දෙදෙනාගේ තුනී වදනින් සන්තෝෂයට පැමිණි දුම්රිය සේවකයා, ඔවුන් නවත්වා වහා දිව ගොස් යතුර ගෙනැවිත්, ගේට්ටුව හැරියේ ය.

"බොහොම ස්තූතියි මහත්මයා" යි තව වරක් සේවකයාට තුනී පුද ඒ කාන්තාවෝ දෙරටුවෙන් පිට වී ගියහ.

මා ගමන් කෙළේ ලජ්ජාවෙන් කර බාගෙන ය. ඇතමකු 'අපෙන් හම සුදුනම්' යි ඇනුම්පද කියමින් වඩාත් තරහෙන් ගමන් කළ බැවිනි.

ගහෙන් වැටුණ මිනිහාත් වෙද

ජයසා නෝනා ගම්බද ස්ත්‍රියක වුව ද නාගරික කාන්තාවක සේ ඉංගිරිසි පන්න දැනියි. ඇගේ පුතා රජ්ජුරුවන්ගේ කන්තෝරුවේ ලියන මහත්තයකු බැවින්, ඇ ඉංගිරිසි බෙහෙත්වලත් ඉංගිරිසි කෑමවලත් රෙදිපිළිවලත් නම් නොවරද්ද උසුරුවන්ට දැනියි. ඇය ඉංගිරිසි පන්නයන් දැනිතත් තමන්ගේ දරුවන්ගේ ලෙඩට වෙදකම් ගන්නේ වෙදෙකුගෙනි. ලෙඩාට අමාරු වූ විට පමණක් දෙස්තරකු ගෙන්වයි. එසේ කරන්නේ ඇය සිංහල වෙදකම අගය කරන නිසා නොවේ; ලාබය තකාගෙන ය. එහෙත් ජයසා නෝනා සිංහල වෙදකම් ගන්න විට අන්‍යයන් ඉදිරියෙහි ලෙඩුන්ට දෙන ඉංගිරිසි කෑමවලත් බෙහෙත්වලත් නම් කියන්නේ තමා සිංහල වෙදකම් ගනිතත් ඉංගිරිසි පන්න නොදන්නියක නොවන වග ඇඟවීමටයයි සිතමි.

වරක් ජයසා නෝනා, තම බාල පුතාගේ කකුලේ සුළු තුවාලයකට සුළු වෙදකමක් කළ නමුත් එයින් සුව නොවූ ඒ තුවාලය වණ වී ය. එබඳු තුවාලයකට බෙහෙත් ගැනීමට දෙස්තර වෙත නොයා යුතුයයි සිතූ ඇ අසල ගෙදරක වෙසෙන ජගන්දිරිස්ගෙන් 'කොන්ඩිස් කුඩු ටිකකුත් පැලැස්තර බෙහෙත් ටිකකුත් ගෙනෙන්න ය' යි මෙහෙකාරයෙකුට කීවා ය.

ජගන්දිරිස් දෙස්තරයකු නොවුව ද වණ වෙදකමෙහි රුසියකු මෙන් ගමේ ප්‍රකට ය. ඔහු වණ වෙදකමෙහි රුසියකු වූ හැටි දන්නේ, ජයසා නෝනාත් ඇය ආශ්‍රය කරන තවත් ටික දෙනාකුත් පමණි. ගමේ අන්‍යයෝ ඒ රහස නොදනිත්. එහෙයින්, ඔවුන් ජගන්දිරිස්ට 'දෙස්තර ය' කියන්නේ. ඔවුන් මුලදී ඔහුට 'දෙස්තර ය' යි කියේ සරදම් පිණිස ය. දැන් නම් කියන්නේ සරදම් පිණිස නොව බුහුමන් කරනු පිණිස ය.

වණ වෙදකමෙහි සුරයකු සේ ප්‍රකට ජගන්දිරිස් ළඟ ඇත්තේ රතු පාට කුඩකුත් පැලැස්තර බෙහෙතකුත් පමණි. කුඩෙන් වී

නංඬුවක් පමණ උණු වතුරෙහි දමා දියකොට ඒ වතුරෙන් වණය සෝද, අනතුරුව බෙහෙතින් ඇඹිත්තක් 'පාන්කඩ කැබෙල්ලක ගා ඒ පාන්කඩය පානට අල්ලා රත් කොට ගෙන තුවාලයෙහි එලන්නය' යි නියම කරන ජගන්දිරිස් රතු කුඩු ඇඹිත්තකුත් බෙහෙත් පෙත්තකුත් වෙදකම් ගැනීමට ආවකුට දෙයි. ඉතුරු බේත් කුඩුත් පැලැස්තර බෙහෙතත් කඩදසි හත් පටක දවටා ඔහු පෙට්ටියේ සුරැකිව තබයි. ඔහු ඒ බේත් දෙවර්ගය කඩදසියෙන් පවා එළියට ගන්නේ තම කාමරය තුළ දී ය. තම බිරිඳ වුව ද එය බලනවාට ඔහු අකැමැති ය.

ජගන්දිරිස්ට මේ බේත් දෙවර්ගය ලැබුණු සැටි දන්නේ ජයසා නෝනා පමණි. ඇගෙන් අණ ලැබූ මෙහෙකාර කොළුවා ජගන්දිරිස්ගේ ගෙදරට ගොස් මෙසේ කී ය.

" 'උමේ ළඟ තියෙන අර රතු පාට කුඩු ටිකකුයි පැලැස්තර බෙහෙත් ටිකකුයි ඉල්ලා ගෙන එන්නය' යි අන්න නෝනා කීව්වා."

ජයසා නෝනා හැර අනෙක් කවුරුත් පාහේ, ඔහුට අමතන්නේ 'දෙස්තර' යන පදයෙන් නොවේ නම්, වෙද 'මහත්තයා' යන පදයෙනි. ජයසා නෝනා එසේ නොඅමතන නිසා ඇගේ වැඩකාරයෝ ද ඔහුට 'දෙස්තර ය' යි නොකියත්. ජයසා නෝනාට විරුද්ධව වචනයකුදු කීමට තමා තුළ ඇති බිය නිසා, ජගන්දිරිස් පමණක් නොව ඔහුගේ භාර්යාව ද වැඩ කාරයන්ගේ යට කියන ලද ඇමතූම අසන්නෝෂයෙන්ම ඉවසති. රජ්ජුරුවන්ගේ කන්නෝරුවේ ලියන මහත්මයකුගේ මැණියන්දැගේ සිත රිදෙවුවොත් කුමකින් කුමක් වේදැයි සිතන ඔවුන් තුළ බිය සැක ඇති බැවිනි.

එහෙයින් ජගන්දිරිස් තම අසන්නෝෂය යට කරගෙන ජයසා නෝනාගේ මෙහෙකාරයාට මෙසේ උත්තර දුන්නේ ය.

"තුවාලය නොබලා බෙහෙත් දෙන්න බැරිය කීව්වා ය යි නෝනාට ගොහින් කියාපන්."

"ඔව්, තුවාලය නොබලා බෙහෙත් දෙන්නේ කොහොම ද? වෙන වෙදමහත්තැනුන් එහෙම බෙහෙත් නියම කරනවා ද?" යි භාර්යාව, තම සැමියා අමතක කළ අඩුපාඩුවක් ද පුරවමින් කීවා ය.

කොළුවා ආපසු ගොස් ජගන්දිරිස් කී වචන පමණක් නොව, ඔහුගේ භාර්යාව කී වචන ද ජයිසා තෝනාට කී ය. ඒ වචන ඇසූ ජයිසා තෝනා සිනාසුණා ය. ඇය සිනාසුණේ කෝපයෙනි.

එතැන් සිට ජයිසා තෝනා, තමාට හමු වන ගමේ ගැනුණට පමණක් නොව පිරිමින්ට ද කියන්නේ මෙසේ ය.

"ඒකයැ! මෙයා දන්නවාය වැඩක්; ඒක හොඳ කතාවක් නොවැ. අර අපේ ඉස්සරහ ගෙදර ඉන්න ජගන්දිරිස්ය කියන මිනිහා අවුරුද්දකට ඉස්සර අපේ පුවක් ගහට ගියා මලක් කඩන්න. ඒ මිනිහා ගහ මැද්දට යන්නත් ඉස්සර කකුල ලිස්සා ගහෙන් වැටී කකුල ටිකක් තුවාල උණා. ඕකට සිංහල බෙහෙත් ගත්තා. ඇගේ පතේ අමාරු හොඳ උණ නමුත් කකුලේ තුවාල වණ උණා. අපේ පුතණුවන්ට කියා මම ඩිස්පැන්සරියෙ දෙස්තර මහත්මයාට ලියුමක් අරන් දීලා ඒ මිනිහා ඩිස්පැන්සරියට පිටත් කරා. දෙස්තර මහත්තයා අපේ පුතාට හොඳට සලකන නිසා ලොකු පැලැස්තර බෙහෙත් කැල්ලකුයි, 'කොන්ඩිස්' කියා රතු පාට කුඩු වගයක් තියෙනවා. එයින් හුඟකුයි දීලා තියෙනවා. ජගන්දිරිස් ඕවා ගෙනැවිත් සුමානයක් එයාගේ කකුලේ තුවාලේට බෙහෙත් කරගත්තා. එයින් තුවාලය හොඳ උණා. අර බෙහෙත්වලින් හුඟකුත් ඉතුරු උණා. ඒ මිනිහා ඒවායින් ගමේ අතින් මිනිසුන්ගේ වණවලට වෙදකම් කරන්න පටන් ගත්තා. දැන් ඒ මිනිහා දෙස්තරටත් වැඩිය ලොකු දෙස්තරෙක් වෙලා නොවැ!"

"හැබෑටම!" යි ජයිසා තෝනාගේ කතාවට කන් දීගෙන සිටින ස්ත්‍රිය හෝ පුරුෂයා හෝ කියයි.

"ඒක නොවෙන්නම්" යි කියමින් ජයිසා තෝනා සිනාසෙයි. සිනාසී යළිත් මෙසේ කියයි.

"අපේ අර පුංචි මහත්තයාගේ කකුලේ පොඩි තුවාලයක් තියෙනවා. සෝදන්න බෙහෙත් කුඩු ටිකකුයි දමන්න පැලැස්තර බෙත් ටිකකුයි ඉල්ලාගෙන එන්න මම කොළුවා යැවුවා. ඒ මිනිහා කියා තියෙන්නේ වණේ බලන්නේ නැතුව බෙහෙත් දෙන්න බැරිය කියා! බලන්න බැරියැ. ගහෙන් වැටුණු මිනිහාත් වෙද උණ හැටි."

නගරයට පැමිණි වැද්දු

මගේ මවගේ සොහොයුරියකගේ කුඩා දරුවකුගේ කකුලක කොරයක් වෙයි. වෙද මහතෙක්, ඔහුගේ කකුලේ 'මොනර තෙල් ගාන්න' ය යි කී ය. කුඩම්මා 'මොනර තෙල් ටිකක් සොයවා දෙන්න' ය යි කීවේ මගේ මවට ය.

මෙයට පස් වසකට උඩදී සැමියා මිය ගිය හෙයින් ඇ, දුර්ලභ යමක් තමාට සපයා ගන්නට වුවමනාවූ විට දන්වන්නේ මගේ මවට ය. මගේ පියාගේ සමහර නෑයන්, හම්බන්තොට ද, මඩකලපුවේ ද, බදුල්ල, හපුතලය ආදී උඩරට පළාත්වල ද වෙළෙඳාම් කරන්නවුන් බැවිනි.

මගේ මව 'මොනර තෙල් ටිකක් සපයා එවන්න' ය යි මඩකලපුවේ ද හම්බන්තොට ද, හපුතලේ ද වෙසෙන නෑයන් තුන් දෙනෙකුට' ලියා යවා මාසයක් පමණ වෙයි.

'නියම මොනර තෙල් සොයාගැනීම අමාරුයි, පුළුවන් ඉක්මනින් සොයා එවනවා' යනු ඔවුන්ගෙන් දෙදෙනෙකුගෙන් ලැබුණ පිළිතුරු ය. තුන් වැන්නා තෙල් කුප්පියක් තැපෑලෙන් එවී ය. එය කුඩම්මාට දෙන ලදුව, එයින් ගත් තෙල්, ඇ ඉතා සන්තෝෂයෙන් තම කුඩා දරුවාගේ කකුලේ ගාමින්, එයින් ඔහුගේ කොරය මඟ හැරෙතියයි පුල පුලා සිටියා ය. අවාසනාවකි! තෙල් ලැබී තුන් දවසකට පසු එය එවූ නෑයාගෙන් ලියුමක් ලැබිණ. තමා විසින් එවන ලද්දේ මොනර තෙල් නොව පිඹුරු තෙල් යයි ලියුමෙන් දැන්විණ. මගේ මව වහාම ලියමන තම සොහොයුරියට යැවුවා ය. ලියමන දුටු කුඩම්මා තෙල් කුප්පිය කුණු බාල්දියට විසි කොට තම දරුවාගේ කකුල, සබන් ගා, උණු දියෙන් දෙවරක් සේදුවා ය.

අපේ නෑයා 'මොනර තෙල් ය' යි සිතා පිඹුරු තෙල් එවූයේ දූනගෙන නොවේ. ඔහු ද නවත් කෙනකුට රැවටුණු බැවිනි. 'මොනර තෙල් ටිකක් ගෙනැත් දෙන්න' යි ඔහු තමා අඳුනන පිටිසර මිනිහකුට කී ය. ඒ මිනිහා නියම පිටිසරයකු නොව, නගරයෙන් පිටිසරට සංක්‍රමණය වූවෙකි. ඔහු නියම පිටිසරයකුගෙන් ඉල්ලාගත් පිඹුරු තෙල් ටිකක් කුප්පියක වත් කොට ගෙන ගොස් මගේ නෑයාට දුන්නේ ය.

"මුදලාලි මහත්තයාගේ වචනය අහක දන්න බැරි නිසා දෙනවා; නැති නම් මේ මොනර තෙල් ටික රුපියල් පනහකටවත් වෙන කෙනෙකුට දෙන්නේ නැහැ" යි ඔහු කී ය.

මගේ නෑයා සන්නෝෂ වූයේ, ගැමියාට රුපියලක් ද දුන්නේ ය. මගේ නෑ වෙළෙන්ද, දෙදවසකට පසු මේ තක්කඩි කම ගැන දූනගත්තේ, අර පිඹුරු තෙල් ටික යට සඳහන් තක්කඩියාට දුන් නියම පිටිසරයාගෙනි. අපට ලියුම් එවූයේ එයට පසු යි. ඔහු රැවටුණු සැටි මා දූන ගත්තේ එම ලියුම කියවීමෙනි.

මොනර තෙල් සොයමින් සිටි මගේ මව වෙතට දවසක් මොනර තෙල් විකුණන ගම් වැද්දෙක් පැමිණියේ ය. ඉඟටියේ සිට දෙදණ තෙක් යටි කය වැසෙන සේ දළ රෙදි කඩක් ඇඳ සිටි ඔහු, අතෙහි දුන්නක් නොතිබුණ නමුත්, ගම් වැද්දෙක් නොවේ නම් තවුසෙකැයි ඔහු දෙස බලන කවරකු වුව ද අනුමාන කරනු ඇත.

නගරයේ වෙසෙන දිළින්දු වුව ද, සත දෙකක් හෝ තුනක් හෝ දී, හිස පිරන පනාවක් ගනියි. කිසි කලක හිස නොපිරීමෙන් දෝ සැඩපළු ගෙතුණ කෙස් වැටියක් ඇති හිසින් යුතු මොහු, නගරයේ වසන්නකු නොවිය හැකි ය. එහෙයින් ඔහු වල් වැද තපස් රකින්නකු හෝ බිම්තැන්නෙන් පැමිණි වැද්දකු හෝ විය යුතු ය.

"නාංදුරුවනේ මොනර තෙල්" යි කියමින් ඔහු, ඉස්තෝප්පුවේ පුටුවක වාඩි වී උන් මගේ, මව වෙතට පැමිණියේ ය.

"මොනර තෙල්?" යි අසමින් මව, පුටුවෙන් නැඟිට පොටිකෝව යට සිටි ගම් වැද්ද වෙතට ගියා ය.

“එහෙමයි හාංදුරුවනේ; හොඳම මොනර තෙල්; තව බෝතල බාගෙකට වැඩියෙ නෑ” යි කියමින් ගම් වැද්ද කුණු තැවරුණු කළු බෝතලයක් පෙන්වුවේ ය.

“උඹ කොහේ ඉඳල ද, එන්නේ?”

“බිංතැන්නේ හිටං හාංදුරුවනේ”

“උඹ කොළඹට අවේ කොහොම ද?”

“ඉස්පිටල් දෙස්තර හාංදුරුවෝ මං අඩගහගෙන ආවා. ඒ හාංදුරුවෝ නිතරම වැදි පත්තුවට එනවා; මම හොඳට අඳුනනවා. පෙරේද ඒ හාංදුරුවෝ වැදි පත්තුවේ හිටලා එද්දී මටත් අඩගැහුවා. මං ළඟ තිව්න මොනර තෙල් බෝතලයත් ඇත්ත ආවා, විකුණාගත යන්න හිතාගත.”

“මේවා හරි මොනර තෙල් බව දැනගන්නේ කොහොම ද?” යි මගේ මව ඇසුවා ය.

“චතුර-කෝප්පයක් ලැබුණොත් මේවා හොඳම මොනර තෙල් බව පෙන්න්නං. හරි මොනර තෙල් බිංදුවක් වතුරේ දූම්මම, මීං වතුරේ මොනරා හැදෙනවා!”

“උඹේ තෙල් වතුරේ දූම්මාම මොනරා හැදෙනවා ද?”

“නැත්තං කියනව ද හාංදුරුවනේ?” යි කියමින් වැද්ද සිතා සුණේ ය. ‘ගල් වැද්දෝ සිතාසෙන්ට නොදන්නෝ ය’ යන ඇතැම් පණ්ඩිතයන්ගේ මතය මගේ වම නොදනියි.

මව ගෙට ගොස් ‘චතුර බේසමක් ගෙනෙන්’ යි වැඩකාරයකුට කීවා ය. ඒ අතරතුර මම දිව ගොස් ඇයට මෙසේ කීමි.

“අම්මේ, ඒ මිනිහා බොරු කාරයෙක් වෙන්න ඇති අහු වෙන්න එපා!”

“හ්ම්! බොරු කාරයා! ඒ මිනිහා වැදි පත්තුවේ මිනිහෙක් බව පෙනෙන්නේ නැද්ද? හොඳයි. මොනර තෙල් ටික වතුර බේසමේ දූම්මම අපට බලාගන්න බැරියැ?”

ගම් වැද්ද තෙල් බෝතලයෙන් බිංදුවක් ගෙන අපුරු විදියකින් අත කරකවා චතුර බේසමෙහි හෙළි ය. තෙල් බිත්දුව

ක්‍රමයෙන් දියෙහි පැතිරෙන්නට විය.

“බලංඩ, බලාංඩ, ඕං-මොනරා හැදෙන හැටි! ඕං මොනර පිල්!” යි කියමින් ගම් වැද්ද මගේ මවට විසිරෙන තෙල් බිංදුව පෙන්නා සිටියේ ය.

දියෙහි ව්‍යාප්ත වන තෙල් බිත්දුව පිල් විදහන මොනරකුගේ ආකාරය ගත්තේ ය. එය මොනර තෙල් බව නිසැක ලෙස දැනගත් මව, තෙල් බෝතල බාගයම මිළට ගන්න සිතාගත්තා ය.

“බෝතලේ ඉතුරුව තියෙන තෙල් ඔක්කෝම කීයකට දෙනවා ද?” යි මව විචාලා ය.

රත් වූ හැටියේම යකඩය තලා ගත යුතු බව දන්නා ගම් වැද්ද මෙසේ පිළිතුරු දුන්නේ ය.

“මං වික්කේ මේ පොඩි කුප්පියෙන් එකක් රූපියල් දෙක බැගිං, ඒ විදියට මෙතන රූපියල් විස්සක තෙල් තිඵනවා-හොඳයි, රූපියල් දහයක් දෙන්න.”

“එව්වර ගණනක තෙල් ඕනෑ නැහැ. එහෙනං ඔය කුප්පියෙන් එකක් දීපං” යි කියමින් මව ගෙට ගොස් පොඩි බෝතලයක් ගෙනැවිත් දී, රූපියල් දෙකක් ද වැද්ද අත තැබුවා ය.

වැද්ද වහාම රූපියල් දෙක ඉණේ තබාගෙන කුඩා බෝතලය පුරා තෙල් වත්කොට දී, මෙහොතකදු පමා නොවී නික්මුණේ ය.

මෙතෙක් වේලා සෑම දෙයම සෙමින් කළ ගම් වැද්ද හිටි හැටියේ කලබල වූයේ කුමක් නිසාදැයි මට සැක සිතිණ. හිස හරවා පාර දෙස බලත්ම දුර එන තාත්තා දිටිමි.

“මොක ද, මිනිහෝ උඹ මෙහේ?-මොනර තෙල්වත් විකුණන්න ආවාද?” යි, තාත්තා තමා පසු කොට ගිය ගම් වැද්දගෙන් අසනු මට ඇසිණ. වැද්ද උත්තර නොදී, ගොඵවකු මෙන් කර බාගත්වනම ගියේ ය.

“මෙව්වර-දවස් මොනර තෙල් සොය සොයා හිටියා මෙන්න අද මං නියම මොනර තෙල් ගත්තා!” යි කියමින් මව ගෙට ඇතුළු වූ පියාට මොනර තෙල් බෝතලය පෙන්නුවා ය.

“දෙපියෝ සාක්කි!” යි කියමින් තාත්තා සිනාසෙන්නට වී ය.

“ඇයි ?” යි අන්දුන්කුන්දුන් වූ මව අසුවා ය.

“ඒකා හොරෙක් නෙව! උග මොනර තෙල්ය කියා විකුණන්නේ මොටෝකාරවල ඉතුරු වන ඉන්ජින් තෙල් මංඩි! උග ඒවාට මාත්තු දමා හදගන්නවා.”

“වැද්දන් දන්නේ කොහොමද, එන්ජින් තෙල්?”

“වැද්ද! මොන වැද්දෙක් ද? ඒ මිනිහා වැද්දෙක් නෙව; කොළඹ ගරාජවල වැඩ කරලා රස්සාව නැති උණු මිනිහෙක්. ඒ මිනිහා මාත්තු දමා තෙල් මංඩි පුරවනවා මම දැකලා තියෙනවා!”

“අපොයි! උග මගෙන් රූපියල් දෙකක්ම ගන්නා! සත පනහක් වත් අය කරා නම් කනගාටුවක් නැහැ” යි කියමින් මව යළිත් ඒ තෙල් බෝතලය සොලවා බැලුවා ය.

“ඒ මිනිහා බොරුකාරයෙක් වෙන්න ඇත, අහුවෙන්න එපාය කියා මං අම්මාට කිඋවා. අම්මා මට සැර කරගන්නා, තාත්තා වගේම මාත් කිසි දෙයක් විස්වාස කරන්නේ නැත කිය” යි මම සිනා සෙමින් කීවෙමි.

“කොලීජියට යන කොට අපට සත දහයක් දෙන්නේ හරියට ඇගෙන් ඇටයක් ගලවා දෙනවා වගෙයි!” කියමින් මම තාත්තාගේ පිටි පසට වීමි.

“ගැනුන්ගේ ලෝබ කම් එහෙම තමා, ජයන්ත” යි කියූ පියා යළිත් සිනා සෙමින් තෙල් බෝතලය අතට ගෙන සොලවා බලා පෙරලා අම්මා අතට දුන්නේ ය.

සැප විදීම

අතර මඟදී වැස්සට අසු වූ මගේ හිස සෙවණ කරගැනීමට මා අතේ තුඩුණේ පොතක් පමණි. අලුත ගෙන්වාගත් පොතක් වූයෙන්, එය හිසටත් වඩා පරිස්සමෙන් වැස්සෙන් සෙවණ කර ගැනීමට මට සිතිණි. පොත, කිහිල්ල අස්සේ තබා තද කරගෙන වට පිට බැලූ මට පෙනුණේ, මයිල කාලයක් පමණ ඇතින් වූ ගරා වැටුණු පාළු අම්බලමකි.

එහි උළුන් බිත්තින් වසා සිටි පෙද-සෙවෙල් දකින අංකුර කවියා, ඒ සෙවෙල් ගමෙහි පඩික්කන් පුරවන්නන් අනාදීමත් කාලයක සිට තමන්ගේ බුලත් කෙළ පඩික්කන් අම්බලමේ වහල මුදුනෙහි ඇල කිරීමෙහි ප්‍රතිඵලයකැයි යන අලංකාරොක්තියට බසිනු සැක නැති. පෙනෙන තෙක් මානයේ වෙන ගෙයක් නොවූයෙන්, මම වහා වහා ගමන් කොට අම්බලමට ඇතුළු වීමි.

නොවසන ලද සොහොන් ගැබ තුළ පණ ඇති මිනිහකු දැකීමට කිසිවෙක් බලාපොරොත්තු නොවේ. ගරා වැටුණු අම්බලම තුළ වවුලන් ද, කසළ බුදින කුරුමිනි සතුන් ද හැර, කකුල් දෙකේ සතකු දකින්නට ලැබෙති යි මම සිහිනෙහිදු නොසිතුවෙමි. සෙවෙලින් කළු වූ එහි පිල් කඩක් මතුයෙහි දිගා වී හැලහොල්මනක් නැතිව උන් මිනිහකු දුටු ක්ෂණයෙහි, මා බියෙන් බිරාන්ත වූයේ එහෙයිනි.

මා වඩාත් බිය වූයේ වැදහොත් ඒ මිනිහා මළ කදක්දෝ හෝ යි යන සැකයෙනි. ළං වී පාත් වී බැලීමෙන් පසු ඔහු පණ ඇත්තකු බව නිසැකව දැනගතිමි. වැහි බිංදුවකිනිදු තෙත් නොවූ කඩමාල්ලක් පොරවාගත් ඔහු මා මෙන්, වැස්සට සෙවණ සොයාගෙන එහි ඇතුළු වූවෙක් නොවී ය.

ඔහු, මා දෙස බලද්දී කට කොනට යමිනමින් ආරූපි කරගත් සිනාව සැණකින් අතුරුදහන් වී ය.

“හයිසෙන් වහිනව ද?” යන වචන කරාමය බුරුල් වුණු පිප්පයකින් බිත්දුව බිත්දුව නිකුත් වන විනාකිරි මෙන් ඔහුගේ කටින් පිට වී ය. එහෙත් ඔහු, කට ඇරීමට තබා දිව සෙලවීමටත් වෙහෙසුණු සැටියක් මට නොපෙනිණ.

“ඔව්, මම හිතුවේ මම වාගේම වැස්සට ඇතුළු උණ කෙනෙක කියා” යි මම ඔහුට පිළිතුරු දුන්නෙමි.

“වැස්සට! මම කවදවත් වහින තෙක් මේ අම්බලමෙන් පිට සිටින්නේ නැහැ. විසිහතර පැයෙන් විසිතුන් පැයක්ම මම ගත කරන්නේ මේ අම්බලමේ තමා.”

“කන්නෙ බොන්නෙ කොහොම ද?” යි අසමින් මම ඔහු ඉදිරියේ වූ පිල් කඩ උඩ, මගේ සාක්කුවෙන් ගත් කඩදසියක් විදහා හෙළා වාඩි වීම්.

“මම කන්නේ දවසට එක වේලයි. ඒකත් ඔහේ කිට්ටුව ගෙදර කට ගියාම ලැබෙනවා.”

දිගා වී ඇඟ-පත නොසොල්වා ඉන්නා සැටියෙකුත්, කථාවෙනුත්, මුහුණුවරිනුත් ඔහු කවරෙක්ද යි තේරුම් ගැනීම මට දුෂ්කර නොවී ය. ඔහු අනෙකකු නොව ‘පිරිපුන් අලසයෙකි’.

මා තුළ පහළ වූ මේ අදහස් ඔහුටත් හැඟී ගියෙන්දෝ ඔහු, මා ප්‍රශ්න කරන්නටත් පෙර මා දෙස බලා මෙසේ කී ය.

“කිසිම ඇදක් කුදක් අඩුවක් පාඩුවක් නැති අලසයාගේ නඳුන් උයන තමා පාළු අම්බලම! අලසකමේ සැපත එය විදලා පුරුදු කෙනෙකුට හැර අනික් කෙනෙකුට නොවැටහේ. මහත්මයා වැස්ස නිසා උනත් මෙහි ඇතුළු වෙනවාට මම කැමති නෑ.”

“ඇයි ?”

“කවුරුවත් ඇතුළු වන විට හිස හරවා ඒ දෙස බලන්න සිතෙන නිසායි මම අකැමැති. අත පය සෙලවීම තබා හිස හරවා ඇස ටිකක් වැඩිපුර ඇරලා බැලීමට පවා වෙහෙසීම කම්මැලිකමේ සැප විදීමට බාදවක්, අලස කමේ ශාන්ත සුඛය විදින්නට නම් පාළු අම්බලමකට විය යුතු ය.”

මා මුලදී සිතුවේ මොහු තක්කඩි සිගන්තෙක්ය කියා යි. දර්ශන වාදියකු සේ, අලස කමේ 'ශාන්ත සුඛය' වර්ණනා කරන මොහුට 'නුඹ' ය යි ආමන්ත්‍රණය කිරීම වරදකැයි මම සිතුවෙමි.

"රැට පළඟැටියන්ගේ කරව්වලය ඔබගේ අලස සුඛයට බාධාවක් නොවේ ද?" යි මම ඇසිමි.

"නෑ, ඒක මට පුරුදුයි. පුරුදු උණාම ඒක කරව්වලයක් නොවේ."

මෙකල අප රට බොහෝ දෙනාගේ සිත්, යථෝක්ත පාඨ අම්බලමෙහි ලැගගත් අලසයා වැන්න. පාඨ අම්බලමෙහි ලගින ඒ අලසයා, තමා ලැගගත් තැනින් අගලකුදු ඇත් මැත් කරවන බාධාවන් නොඉවසයි. අත් පා පවා එසෙවීමට අකැමැති ඔහු, තමාට වුවමනා විට තමාගේ අත් පා අනෙකකු විසින් ඔසවා ඇත් මැත් කරනහොත් වඩා කැමැත්තේ ය. තමා වැනි තවත් අලසයකු වුව ද, එහි ඇතුළු වීම පවා තමාට වෙහෙසකැයි ඔහු සලකයි. කවර-හෙයින් ද? තවත් අලසයකු එහි ඇවිත් සිටින විට හිස හරවා ඇස හැර ඒ අලසයා දෙස බලන්ට සිදුවන බැවිනි. සුභ්‍රජ්නිය යි කියන තද නින්දට සම වන තුන් වන ධ්‍යානයට සම වැදුණු යෝගියා, පරම සැපතට ළං වූ සැපතක් අනුභව කරන්නේයයි, ඇතැම් පුරාණ දර්ශනිකයෝ කී හ. අම්බලම තුළට වී දිගා වූ මේ අලසයාත් එබඳු සුඛයක් අනුභව කරන්නකු මෙන් සැලකිය යුතු ද?

අප රට බොහෝ දෙනාගේ සිත් ද යට කී අන්දමේ අලසයෝ ය. තැන්පත් වූ පැරණි මතයන් ඇත් මැත් කරවන අලුත් මතයන් එබඳු සිත්වලට රූපි නොවේ. ඔවුන් පරණ පොතක් හැර අලුත් පොතක් පතක් කියවන්ට අකැමැතිවනුයේ එහෙයිනි. අම්බලමේ දිගා වී, අලස කමේ පරම සැප විදින්නාගේ වැනි සිත් ඇත්තෝ, තමන්ගේ කපාල අම්බලම්වල බැඳී ඇති, ළාමක මත නමැති සෙවෙල් මකුළු දෑල් පුලුස්සා, පරණ මිථ්‍යා මත නමැති වවුලන් පන්නා හරින ශාස්ත්‍රාලෝකය නොඉවසති. එවැන්නන් බහුල රටක පතිවත වණන අරූප ස්ත්‍රීන් මෙන්, පරලොව වර්ණනයෙන් සන්තෝෂ වන්නන් බහුල විය යුතු ය.

අට පිරිකර

උත්පත්තියෙන් මසුරකු වන ගබන් උපාසක රාළ, දනට පිනට දෙන කල වුව ද මසුරු මල හැරපියා නොදීම පුදුමයක් නො වේ. බලු නඟුට උණ පුරුකෙහි දමා අවුරුද්දක් බර තැබුවත් එහි ඇදය නැති නොවේ. දීම නමැති උණ පුරුකෙහි දුමුව ද, මසුරාගේ මසුරු මල නමැති බලු නඟුටෙහි ඇදය නොහැරෙයි. දනයක් දී අටපිරිකරක් සඟ සතු කිරීමට සිතු ගබන් රාළ එයට වුවමනා හැම දෙයම අඩු මිලට ගන්ට සෙවීම, ඔහු අඳුනන්නවුන්ගේ පුදුමයට හේතු නොවී ය.

ගබන් රාළ දනයට මස් මාළු කිසිවක් නොගන්නා ඔහු අවිහිංසාවාදියකු නොවන බව විහාරස්ථානයේ හික්ෂුන් වහන්සේ හොඳාකාර දනිත්. මස් මාළු නොගතහොත් පිට පළාත්වලින් වඩින හික්ෂුන් වහන්සේ අසතුටු වෙතියි විහාරස්ථානයේ අධිපති ස්ථවිරයන් ගබන් රාළට දැන්වූයේ එහෙයිනි. එසේ වුව ද ගබන් රාළ, අනුන්ගේ අනුශාසනයට කන් දෙන්නේ රුපියලෙන් කළ හැකි කාර්ය සත පනහෙන් කර ගත හැකි වෙත හොත් පමණි.

“තෙපානිස් උඹ මේ රුපියල් තුන අරගෙන ගොහින් අට පිරිකරක් අරගෙන වරෙන්” යි ගබන් රාළ තෙපානිස් නමැත්තාට කී ය.

“රුපියල් තුනට අට පිරිකරක් ගන්නේ කොහොම ද?” යනු කපටියකු වූ තෙපානිස් දුන් පිළිතුරකි. රුපියල් තුනට අට පිරිකරක් ගත හැකි තැන තෙපානිස් හොඳාකාර දනියි. අට පිරිකරක් තෙපානිස් ලවා ගෙන්වන්ට ගබන් රාළ සිතුවේ එහෙයිනි. තෙපානිස් අට පිරිකර සපයන්නේ තමන්ටත් සුළු ලාභයක් ඇතිවයි. තමාගේ සුළු ලාභය පවා නොදී, තමා ලවා අට පිරිකරක් ගන්නා ගන්ට

ගබන් රාළ වැයම් කරන බව දන්නා හෙයින් රුපියල් තුනකට අට පිරිකරක් ගත නොහැකිය යි තෙපානිස් කීවේ.

“රුපියල් තුනක අට පිරිකරක් ඇති තෙපානිස්. අට පිරිකර ආ පහු ලැබෙන නිසා හාමුදුරුවෝ ඒ ගණන ගනීවි” යි ගබන් රාළ කී ය.

“අනේ මට නම් බැහැ රාළහාමි; රුපියල් තුනට අට පිරිකරවල් ගන්න.”

“හ්මි-ඔක්කොම දන්න මිනිසුන්න එහෙම කියන්න එපා. මුදියන්සේ හාමුදුරුවන්ගේ ගෝවා ගෙඩිය වාගේ එක අට පිරිකරක් කී සැරයක් මාරු වෙනවා ද?”

“මුදියන්සේ හාමුදුරුවන්ගේ ගෝවා ගෙඩිය?” යි තෙපානිස් පුදුමයෙන් මෙන් තෙපලී ය.

“ඔව්, ඇයි උඹ අහලා නැද්ද මුදියන්සේ හාමුදුරුවන්ගේ ගෝවා ගෙඩියේ විත්තිය? වලව්ව ඉස්සරහ හම්බයාගේ කඩේ ගෝවා ගෙඩියක් තිඋණා; දවසක මිනිහෙක් ඒ ගෝවා ගෙඩිය මිලට ගෙන මුදියන්සේ හාමුදුරුවන්ට තැගි දුන්නා. ඊළඟ දටත් ඒ ගෝවා ගෙඩිය කඩේ එල්ලෙමින් තියෙනවා; එදින එන මිනිහාත් මුදියන්සේ හාමුදුරුවන්ට තැගි දෙන්න ගෙතියන්නේ ඒ ගෝවා ගෙඩියමයි. ඉතින් ගෝවා ගෙඩිය වේලෙන තෙක් මාරු උණේ ඔහොම තමා!

තෙපානිස් සිනාසුණ නමුත් කිසිවක් නොකීවේ ය. ගබන් රාළ රුපියල් තුනක් ඉණෙන් ගෙන,

“ඉඳා - රුපියල් තුනක් දුන්නාම ඇති” යි කියමින් රුපියල් තුන තෙපානිස්ගේ අතේ තැබී ය.

තෙපානිස් රුපියල් තුනක් මිට මොළවාගෙන විහාරස්ථානයට ගියේ ය.

“ගබන් උපාසක මහත්තයා මහ අමාරුකාරයා හාමුදුරුවනේ” යි තෙපානිස් කී ය.

“අමාරු කාරයන්ගෙනුත් අන්තිම අමාරුකාරයා; ඒ මිනිහා ආගමත් රවටා අපත් රවටා දිව්‍යලෝකයේ යන්ටයි හඳුන්නේ!” විහාරයේ ප්‍රධාන ස්ථවිරයෝ කීහ.

“ඒක නම් ඇත්ත තමයි. අද අට පිරිකරක් ගේන්නය කියා මට දුන්නේ සිලිං පහයි!”

“බැරිය නොකියා සිලිං පහ උඹ ගත්තේ කුමට ද?” හික්ෂුන් වහන්සේ විචාලහ.

“නොගෙන මොනවා කරන්න ද? මම නොගන්නා නම් ගබන් උපාසක තැන වෙන කවුරුත් අල්ලාගෙන අට පිරිකර ගෙනෙත්ට තවත් පන්සලකට මිනිහෙක් යවනවා අනුමාන නැහැ.”

“වැඩියෙන් මොකුත් ගබන් රාළගෙන් ගන්න බැරි ද? අට පිරිකරවල් අප ළඟ තිබෙන නමුත් ඔය තරම් අඩු මිලට දෙන්නේ කොහොම ද?”

“ගන්න බැහැ භාමුදුරුවනේ; උපාසක මහත්තයා අත්තිම අමාරුකාරයා. සිලිං පහට නුදුන්නොත් මට තියෙන්නේ වෙනත් පන්සලකට වත් ගිහිල්ලා පරණ අට පිරිකරක් ගෙන ගොස් දෙන්නයි.”

“අන්න අර අට පිරිකර ගෙනැත් දීපන්” යි හික්ෂුන් වහන්සේ ඇබිත්තයාට අණ කළහ. තෙපානිස් ඒ අට පිරිකර ගෙන සිලිම් පහක් ඇබිත්තයාට දුන්නේ ය.

අට පිරිකර ගෙන ආ පසු ගිය තෙපානිස් “මෙන්න රාළහාමි අට පිරිකර; බොහොම අමාරුවෙන් රුපියල් තුනහමාරක් දෙන්න පොරොන්දු වෙලයි ගත්තේ. අනිත් සත පනහ හෙට ගිහින් දෙන්න ඕනෑ” යි කියමින් අට පිරිකර ගබන් රාළට දුන්නේ ය.

“උඹ කථාවක් නැතිව නිකන් ඉදින් තෙපානිස්. උඹට සත පනහක් ඕනෑ නම් පස්සේ දවසක වරෙන්” යි කියමින් ගබන් රාළ, තක්කඩි බැලුමක් හෙළා අටපිරිකර ගෙන ගොස් අල්මාරියේ තැබී ය.

අහිංසා වාදියා

"නාම මහත්තයා ගෙදර ආවේ නැද්ද රූපා" යි ලියා විවාලා ය
"නෑ ලියා-අද මහත්තයා එන්නේ ටිකක් රැ වෙලා. මට. නිකම්
ඉන්න කම්මැලියි" කියමින් රූපා, ලියාගේ ගෙයි පිටිපස්සේ
ඉස්තෝප්පුවෙහි වූ පරණ වේවල් පුටුවෙහි වාඩි වූවා ය.

එකම වත්තෙහි පිහිටි ගෙවල් දෙකක වෙසෙන මොවුන්
දෙන්නා, ඔවුන්ගේ සැමියන් කන්තෝරුවලින් ගෙදර එන වේලාව
ලං වන තුරු දවස් පතා ටික වේලාවක් ඕපා-දූප කතා කිරීම
සිරිතකි. පණ්ඩිතයකු නවත් පණ්ඩිතයකුගේ පොතක් ද, උපාසකම්මා
කෙනකු බණ පොතක් ද, කථා කියවීමේ ආශා ඇත්තකු නව
කථාවක් ද කියවීමෙන් ලබන ප්‍රීතියක් උගැන්මක් ලියා හා රූපා
ඕපා-දූප කතාවෙන් ලබාගනිති.

"දැන් මාළු හරියට ගණන් නොවැ-" ලියා කීවා ය.

"අපේ මහත්තයා දැන් මස් මාළු මොකුත් කන්තේ නැහැ"
යි රූපා කී ය.

"එහෙනම් ලාබ නොවැ! මස් මාළුවලට නෙවැ හරියට
සල්ලි යන්නේ."

"අනේ මං දන්නේ නැහැ; ගබරදළ පන්සලේ ලොකු
හාමුදුරුවෝ මස් කෑමේ ආදිනව දක්කමින් බණ කියනවා අහගෙන
ඉඳලා එද හිටත් අපේ මහත්තයා මස් මාළු කෑම අත්හැරියා; මං
නම් කෑමති නෑ ලියි!"

"අනේ රූපා අපේ මහත්තයාට නෙව මස් කෑම අත්හරින්න
බැරි. මං කියනවා මස් මාළු කෑම නවත්තන්න කියා-කොහේ ද?"

"හැබෑටම මස් මාළු කෑම පව් ද ලියා?"

“මං දන්නේ නැහැ; පව් වෙන්න ඇති. මම මේ රූපාට මොකුත් හංගන්නේ නැහැ; මං මහත්මයාගේ මස් මාළු කෑම නවත්තන්න හදන්නේ වියදම් ටිකක් අඩු කරගන්නයි! වැඩ කාරයන්ගෙන් බේරෙන්න බැහැ. වේලකට මාළු නම් සත තිහක හතළිහක ගත්තත් මදි.”

“එහෙනම් මං කියන්නම් ලිසිට ගුරුකමක්. ගබරදළ පන්සලේ හාමුදුරුවන් බණ කියන දවසක එතනට මහත්තයන් එක්ක බණ අහන්න යන්න. ඒ හාමුදුරුවෝ බණ කියනවා ඇහු කෙනෙක් තවත් මස් මාළු නම් කන්නේ නැහැ; එව්වරට පිළිකුල් හිතෙනවා.”

“අනේ රූපා උඹ අපේ මහත්තයාගේ විදිය දන්නේ නැහැ. එයා බණ අහන්න යන්නේ නෑ. රූපාගේ මහත්තයා එද අපේ මහත්තයාට මස් මාළු කෑම අතහරින්න කීවාම එයා කියනවා; ‘අවුරුදු 50 පැන්නාට පස්සේ මාළු මස් කෑම අගුණ ය, එතකොට අත්හරිනවා ය; නැතිව අත් හරින්න බැරි ය’ කියා. මට ඕනෑ කොහොම හරි ගෙදර ටිකක් වියදම් අඩු කරන්නයි!”

ලියා හැම දෙයම අඩු වියදමින් කරගැනීමට මාන බලන ගෘහිණියකි. කිසිවකුගේ ගිනිපෙට්ටියකින් ගිනි කුරක් බිම වැටෙනු දුටුවොත්, ඇ පසුව එය අවුලාගෙන තමාගේ ගිනි පෙට්ටියෙහි දමා තබයි. ඇගේ මහත්මයා වරක් දෙවරක් ගසා පත්තු නොවූ විට ඉවත ලන ගිනිකුර වුව ද ඇ අවුලා ගෙන වේලා, නැවත ගිනි පෙට්ටිය තුළ දමයි. ඇ අමු කෙසෙල් ගෙඩි ලෙලි කවදවත් ඉවත නොදමා එයින් මැල්ලුමක් සාදයි. ඇය, ඇගේ හැට්ටියේ එක් පැත්තක අල්පෙන්ති කටු රාශියක් අවුනාගෙන තිබෙනු දුටු ඇගේ මහත්මයා වරක් පුදුමව ‘ඒ කුමට ද?’ යි ඇසී ය.

“මේ තුන් දවසක් තිස්සේම බිම තිබී අවුලා ගත් අල්පෙන්ති කටු” යි කියමින් ඇ අල්පෙන්ති කටු ඇඳුමෙන් උගුළුවා ගෙන, යතුරු කටු සහ බොත්තන් එකතු කරන සෙප්පුවෙහි දැමුවා ය.

ලියාගේ මේ ගති ගුණ හොඳින් දන්නා රූපා වඩාත් ආදරය කරන්නේ ඇගේ ඒ ගති ගුණ නිසා ය; තමා ද ගෘහිණින් විසින් උගත යුතු මසුරුකම් ඇගෙන් උගනියි.

ලියාගේ ගෙදරට මාළු කත් කාරයකු එතොත් එන්නේ කලාතුරකිනි. ඇගේ මෙහෙකාරයන් ගොස් කොතෙක් හඬ ගැවත්, ඇතැම් මාළු කත්කාරයෝ නෑහුණාක් මෙන් යෙති. කවර හෙයින් ද? ඇය මාළු කත්කාරයන් සමඟ හෙට්ටු කොට, හැකි තරම් අඩු මිලට මාළු ගන්ට වෑයම් කරන බැවිනි. 'ඔය නෝනා මහත්තයා එක්ක වෙළඳාම් කරන්න බැහැ ළමයි' යි ඇතැම් විට කත්කාරයෝ මෙහෙකාරයාගේ හඬගැමට පිළිතුරු දෙති.

රූපා මෙදින ඕපාදූප දෙඩීමට ආවේ, ලියා තම මෙහෙකාර කොළවා මාළු කත්කාරයකු කැඳවාගෙන ඒමට යවා ඔහු එතෙක් බලා සිටියදී ය.

"මාළුකාරයෙක් එක්ක එන්ට යැවූ අපේ කොළවා තාම නැහැ."

ගේ තුළට ගොස් ඔරලෝසුවේ වේලාව බලා ආපසු පැමිණ නැවතත් ඕපාදූප දෙඩීමට පටන් ගත් ලියා යථොක්ත වචන කියත්ම කොළවා ද පැමිණියේ ය.

"කෝ ජේමිස් මාළුකාරයා ආවා ද?" යි ලියා විචාලා ය.

"අන්න එනවා; ඒ මිනිහා බැරිමය කීවා එන්න; නෝන මහත්තයා ලුණු මාළු ඉල්ලනවා වාගේ අඩුවෙන් මාළු ඉල්ලනවා ය කියා-"

"කවුද ? අර රැවුල් කාරයා ද?"

"ඔව්"

"ඒ මිනිහා අලි අමාරුකාරයා- හා මේ එන්නේ! මේ පරාටිය කීය ද කියාපන්-" යි කියමින් ලියා මාළු කදෙහි වූ පොඩි පරවකු පෙන්වුවා ය.

"මේ පරාටියා පණ ගහනවා නෝනා ? අයිස් මාළු නෙව්; සත හැත්තෑපහක් දෙන්න."

ලියා රූපා දෙස බලා ඉඟිමැරුවා ය. ඉඟිමරා මාළු කුරියා කදෙන් එළියට ඇදගෙන බැලුවා ය. කන්තොල්ල උස්සා කරමලය ද බැලුවා ය; ඇඟිල්ල ගසා ඔබාත් බැලුවා ය. බලා ඉල්ලුවේ සත පහළොවකට ය.

"සත පහළොවක්!-" යි කන්කාරයා ගොරවමින් මාළු කුරියා කුඩයෙහි දමාගත්තේ ය.

"හොඳයි සත විස්සක් ගනිත්."

"මං ඇත්ත කියන්නං නෝනා මහත්තයා, මේ- මේ- ඔය- ඔය ගබරදළ පන්සලේ ලොකු හාමුදුරුවෝ දැන් මේ මාළු කුරියා සත තිස් පහකට ඉල්ලුවා. මං දුන්නේ නැහැ. නෝනා මහත්තයාට ඕනෑ නං සත හතළිහක් දෙන්න."

ලියා සත තිස්පහක් දී මාළු කුරියා ගත්තා ය.

මාලු කන්කාරයා කී වදන් ඇසූ රූපා පුදුම වූවා ය. එහෙත් ලියා පුදුම නොවූවා ය.

"මාළු කාරයා කියන්නේ ඇත්තක් ද ලිසි ? ගබරදළ පන්සලේ නායක හාමුදුරුවෝ මස් මාළු කනවාට විරුද්දව දේසනා කරන්නේ කොයි තරම් වේගයෙන් ද?"

"වෙන්න පුළුවනි" යි පිළිතුරු දුන් ලියාගේ කල්පනාවට භාජන වන්නේ එබඳු උභතොකොටික ප්‍රශ්න නොව, හැකි තාක් අඩුවෙන් කන බොන දේ ගැනීමේ උපක්‍රම ය.

මියාගේ මරණය

ගබන් උපාසකයා, තමා කියවා නැවැත්වූ තැන තාත් රෙදි පටි කැබෙල්ලක් සලකුණ වශයෙන් තබා, සද්ධර්මාලංකාරය වසා, අගෝනිස් දෙස බලා, නුදුරින් වූ පුටුවක් පෙන්වූයේ ය. අගෝනිස් එහි වාඩි වූ විගසම ගබන් උපාසක තැන 'අපොයි අපොයි!' යි කියමින් හිස බදගත්තේ ය. අගෝනිස්, අන්දුන්කුන්දුන් වී වට පිට බැලී ය; ගබන් උපාසක තැනගේ මහා ශෝකයට හේතුව කුමක් ද යි ඔහු දැනගත්තේ වටපිට බැලීමෙන් පසු ය.

ලේ ගලන මී කුණක් වලගින් ගත් කොළුවෙක් දෙරටුව අසල ගල් රුවක් සේ සිටියේ ය. ශෝකයත් දයාවත් නිසා හටගත් සංවේගයෙන් උපාසක තැන කැගෑවේ, මෙහෙකාරයා අසරණ මියකු මරා වලගින් එල්ලාගෙන යනු දැකීමෙනි.

"මෙහෙ ගෙන ඔය මියා!" යි ගබන් උපාසක තැන ගෙරවුම් බසින් කී ය.

"හෙමින්-හෙමින්-නියාපන්!"

මී කුණ ගෙනැවිත් තමා ඉදිරියේ දැමූ කොළුවාට ගබන් රාළ යථෝක්ත වදන් කීවේ සැරෙහි. ගබන් රාළ එසේ කීවේ මී කුණට පණ ඇතැයි යන සැකය නිසා ද යනු කිව නොහැකි ය. ඔහු ළඟ හිඳගෙන උන් අගෝනිස් නම්, එය මැරී බොහෝ වේලාවක් ගිය මී කුණක් වග සැක හැර දත්තේ ය.

ගබන් රාළ, වතුර කෝප්පයක් ගෙන්වා ගෙන මී කුණට වතුර ඉස පවන් ද සැලූවේ ය. මියන්ට වෙදකම් කරවීම සිරිතක් වී නම් ගබන් රාළ එවේලේම වෙදකු කැඳවනු නිසැක ය; ඔහුගේ අනුකම්පාව එතරම් මහත් වූ බැවිනි. වතුර ඉස පවන් සැලූ නමුත්

මී කුණ, කරත්ත රෝදයකට හසු වීමෙන් තැලීගිය බිරොල්ලක් සේ නියොල්මත්ව තිබිණ.

“පවිකාරයා! ඉඳා මු අරගෙන පලයන්!” යි ගබන් රාළ මෙහෙකාර කොලුවාට ගුගුළේ ය.

කොලුවා මී කුණ යළිත් වලගිත් ඇද උස්සනු දුටු ගබන් රාළ ‘හෙමින්-හෙමින්’ යි කැගැසී ය. මියා මළ වග තමා දනිතත් යළිත් එසේ කැගැසුණේ කුමක් නිසාදැයි ගබන් රාළ නොදනී. ඔහු ළඟ උන් අගෝනිස් ද නොදනී. ඊට හේතුව මානසික විද්‍යාව දත්තකුට මිස අන්‍යයකුට අවිෂය වූ ගුප්ත ධර්මයකි.

තමාගේ මරණාසන්න කුඩා දූරියට බෙහෙත් කසාය හා ආහාර ද සපයා දීමට යම් කිසි උපකාරයක් ඉල්ලීමට පැමිණි අගෝනිස්, තමා පැමිණියේ ඉතාම හොඳ අවස්ථාවක යි සිතමින් සන්තෝෂ වූයේ ය. ‘සිත දයානුකම්පාවෙන් පිරුණු එබඳු වේලාවක යමකුගෙන් පින් පිණිස යමක් ලබාගැනීම පහසු ය.’ යනු ඔහුගේ මතය වූ බැවිනි.

“උඹේ දරුවාට අත්තිම අමාරු බව ඇසීම මට මහ කනගාටුවක් අගෝනිස්; නමුත් දූතට උඹට උපකාරයක් කරත්ත විදියක් නැහැ. අද මං ළඟ සල්ලි නැහැ. හෙට මං ගාතේ කියන බණට හුඟක් වියදං උණා. හාමුදුරුවන් වඩම්මාගෙන එන කාර් එකටත් පෙරහැරටත් හුඟක් වියදම් ඕනෑ. මමත් මොනවා කරන්නදැයි කිය කියා දන් කල්පනා කරනවා” යි ඉතා සීන් හඬින් කියමින්, ගබන් රාළ අගෝනිස් දෙස මහත් දයානුකම්පාවෙන් බැලී ය. අනුකම්පාවෙන් සිහිල් වුණු ඒ වදන්, සිත් වේදනාව නමැති අධික ශීතයෙන් වෙවුලන අගෝනිස්ගේ මුහුණෙහි වන් දිය දහරක් වැන්න.

ගබන් රාළගේ පුටුව අසල වැටී තිබුණ රුපියලේ කාසියක් අගෝනිස් දිටී ය. ගබන් රාළට නොදන වැටුණක් බව දත් ඔහු එය සොරෙන් ගෙන යම්දෝ යි කල්පනා කෙළේ ය. රුපියල අවුලා දුන්නොත් නිසැකව ම එය තමන්ට දෙති යි යළිත් කල්පනා කළ අගෝනිස්, බිම තිබුණු රුපියල අවුලාගෙන පෙන්නා මෙසේ කී ය.

"මෙන්ත! මුදලාලි මහත්තයා රුපියලක් බීම වැට්ලා තියෙනවා!"

රුපියල තමා අතට ලැබෙන තුරුවත් නොඉවසුම් වූ ගබන් රාළ, උකුස්සකු මස්වැද්දලක් ගසාගන්නාක් මෙන්, අගෝනිස්ගේ අතින් ඒක උදුරා ගත්තේ ය.

"මං මේ රුපියල හතීකාරේ බැලුවා" යි කියමින් ඔහු රුපියල රෙදි පටෙහි ඔතා ඉණෙහි ගන්වාගත්තේ ය.

"අද ගිලන්පස අරගෙන යවන එකත් වරදීය යි මං බයේ උන්නා. උඹටත් ලොකු පිතක්" යි යළිත් ගබන් උපාසක රාළ කී ය.

උපාසකයකු වුව ද ගබන් රාළ ගිලන්පසට යවන්නේ වියලුණු බුලත් කොළ ටිකකුත් කොත්තමල්ලි ටිකකුත් සීනි ටිකකුත් පමණැයි අගෝනිස් නොදන්නෙක් නොවේ.

පිස්සන් කොටුව

අංගොඩ වාසය කරන්නන් බලා හෝ ඔවුන් සිහිකොට හෝ සිතාසි සන්නෝෂ වන්නා, උගුලක අසුවි පණ අදින සතකු බලා සන්නෝෂ වන වැද්දකු වැන්නයි පණ්ඩිතයන් තර්ක තරනු නිසැක ය.

මැස්සකු හෝ කුරුමිනියකු හෝ අල්ලාගෙන උගේ අඬුපඬු කඩමින් සන්නෝෂ වන දණ ගාන දරුවෝ බොහෝ වෙත්, ඔවුන්ට 'දුෂ්ටයෝ' ය යි පරිභව කරන පණ්ඩිතයකු ඇතැයි මම නොසිතමි. පොදු ජනයා දැනුම්-තේරුම් කමින් නම්, පණ්ඩිතයන් අතර දණ ගානා දරුවන් වැන්නෝ ය. ඔවුන් පිස්සන් බලා සිතා සෙන්නේ එහෙයිනැ යි හැඟේ. පණ්ඩිත ගණයෙහි නොවැටෙන මිනිහකු වන මම ද බොහෝ කලකට පෙර පිස්සන් කොටුවට ගොස්, විටක ශොක වීම්; විටක සන්නෝෂ වීම්. ශෝක වූයේ පිස්සන්ගේ විගඩමින් වැසී ඇති මනුෂ්‍යාත්ම භාවයෙහි ශෝක ජනක පක්ෂය සිතට නැගුණු බැවිනි; සන්නෝෂ වූයේ තමන් දුක් විදින බව නොදන් ඔවුන්ගෙන් බොහෝ දෙනකු සන්නෝෂයෙන් කල් යවනු දුටු බැවිනි. ලෝකයේ දූබ පක්ෂය සලකන්නෝ, ජීවශ්‍රෝතසයෙහි එක් මූල ගුණයක් අමතක කරති. කවර තත්ත්වයකට වුව ද අනුරූප වීම ජීවයෙහි ප්‍රකෘති ගුණයකි. පිස්සා විදින්නේ මහත්වූ දුකකි. පිස්සා එසේ සිතන්නේ ද? වෙනස් වන පරිසරයට අනුරූප වීම ජීවයාගේ ප්‍රකෘති ගුණයක් බැවින්, පිස්සා පිස්සුකමින් සන්නෝෂ වන්නෙකැ යි නොකිය යුතු ද? නොඑසේ නම් පිස්සා, පිස්සුකමින් සන්නෝෂ නොවන්නකු මෙන් ශෝක නොවන්නෙක් ද වේ.

මගේ යහළුවකු සමග වරක මා අංගොඩට ගියේ එහි නැවතීමට නොව එය බැලීමට ය. එහි ඉතා සන්නෝෂයෙන් සිටි පිස්සෙක්,

"මහත්තයා!" යි මට හඬගාමින්, දෑක පුරුදු කෙනකු මෙන් මා සමඟ සිනාසුණේ ය.

කලක් 'මා මොහු සමඟ පිස්සන් කොටුවේ සිටියාවන් දෝ හෝ' යි මා තුළ සැකයක් හටගත්තේ ය. ඒ සැකය ඉවත් කරගත්තේ මා ගෙදර ගිය විට මගේ මෑණියන්ගෙන් ප්‍රශ්න කිරීමෙනි. කිසි විටක සිතිය නරක් වීමෙන් මා පිස්සන් කොටුවට නොගිය බව මෑණියෝ සිනාසෙමින් මා සමඟ කී හ.

මා ළං වූ විට යට කියවුණු පිස්සා,

"මහත්තය මට පුල්ස්කැප් කඩදසියක් ගෙනැත් දෙන්න මිනෑ" යි කී ය.

"කුමට ද?"

"මා ළඟ සත දහයක් තියෙනවා ඕයි; ඒකෙන් සතයක් කඩදසියට දීලා අනිත් සත දහයම සේවිං බැංකුවේ දමන්න මිනෑ බව කියා ආංචුකාරයාට පෙන්සමක් දෙන්න."

අංගොඩ සිටින්නවුන්ගේ සිත් සයුර කිමිද එහි පතුල අතපත ගෑ හැකි චිත්ත ධර්ම විඥයකු නොවූ බැවින් මම හොඳටම සිනාසීමි. පිස්සන්ගේ සිතේ තකු දන්නා, පණ්ඩිතයකුට නම් සමහර විට යට කියන ලද කීම වහල් කොට ගෙන ඒ මිනිහා තුළ පවත්නේ කුමන අන්දමේ පිස්සුවක් දැයි සොයාගත හැකි ය.

මීට අනතුරුව දෙවැනි වර මා පිස්සන් කොටුවට ගිය දවසේ මම වඩාත් සිනාසුණෙමි.

මගේ ළඟ නෑයකුට වරක් විදුලි පුවතක් ලැබිණි. එය එවන ලද්දේ පිස්සන් කොටුවෙනි. ඔහුගේ මාමා වන තැනැත්තකුගේ නම සඳහන් කොට හේ මළේ ය යි එම විදුලි පුවත කී ය.

කලකට පෙර පිස්සන් කොටුවට බාර දුන් තම මාමා මළේ ය යි අසා කනගාටු වූ මගේ නෑයා මා ද තවත් දෙදෙනකු ද කැටුව පිස්සන් කොටුවට යාමට පිටත් වූයේ ය; කොළඹ දී තවත් කීප දෙනකුට විදුලි පණිවුඩ ද යැවී ය; මිනිය කොළඹ දීම භූමදාන කරන බව කියා.

කොළඹදී මිනිපෙට්ටියක් ද ගෙන පිස්සන් කොටුවට ළඟා වූ මගේ නෑයා තම මාමා පණපිටින් සිටිනු දෑක විස්මය පත් වී ය.

"මට බෑ දරුවා මෙනත ඉන්න. මං ගෙදර යන්න ඕනෑ. උඹල මා තනියම මෙහේ නැවැත්තුවේ මොක ද?" යි පිස්සන් කොටුවේ උන් ඔහුගේ මාමා ප්‍රශ්න කෙළේ ය.

පිස්සාගේ ලේලි හා සහෝදරිය ද සිනා නොනැඟූ නමුදු, ඔහුගේ බෑනා ද මම ද හොඳටම සිනාසුණුමු.

විදුලි පණිවුඩය අපට යවන ලද්දේ වැරදීමකිනි. මියගිය තැනැත්තා මගේ නෑයාගේ මාමාගේම නම ඇත්තෙකි. දෙස්තර මහතා කළ විස්තරය ඇසූ අපි එසේ සිතීමු.

"මිනී පෙට්ටියට කුමක් කළ යුතු ද?" යනු අප විසින් විසඳිය යුතු වූ ඊ ළඟ ප්‍රශ්නය වී ය. පිස්සාගේ සහෝදරිය හැර අනික් සියල්ලෝම මිනී පෙට්ටිය පිස්සන් කොටුවේම දමා යා යුතුය යි තීරණය කළෝ ය.

"අපි සල්ලි දීලා මිනීපෙට්ටිය ගෙනැත් මෙහි දමාලා යන්නේ ඇයි?" යි විරුද්ධ වූ ස්ත්‍රිය තර්ක කළා ය. ඉලන්දරින් ද ළමිස්සියන් ද නොදනිතත් සල්ලිවල අගය ඇ දනියි.

"එහෙනම් මොනවා කරන්න ද?" යි මගේ නෑයා ඇසී ය.

"අරගෙන යනව නෙවැ."

"අපට මිනී පෙට්ටිය කරගහගෙන යන්න පුළුවන!"

"කර ගහගෙන යන්නේ මොටොද? අපට රික්සෝවක දගෙන යන්න පුළුවනි."

"ගෙදර ගෙනියන්න!"

"නැහැ; මිනීපෙට්ටිකාරයාට දීලා සල්ලි ගන්න."

"ඒ මිනිහා නොගත්තොත්?"

"මං ගෙදර ගෙනියන්නං" යි අන්‍යයන් සිනස්සමින් ඇ කීවා ය.

ඇගේ යෝජනාවට කිසිවකු කැමැති නොවූයෙන් මිනීපෙට්ටිය පිස්සන් කොටුවෙහි දමා අපි කවුරුත් ආපසු ගියෙමු.

බිත්තරයේ හටහ

මට ජමන්දිරිස් සමඟ වුණේ අවුරුදු කීපයකට පසු ය. ඔහු අපේ ගමේ තරුණයකු වුව ද, කොළඹ රස්සාවට පැමිණියාට පසු ඔහු මට දකින්නට ලැබුණේ මීට ටික දවසකට පෙර ය.

"මෙපමණ කල් උඹ කොහේ ගිහින් සිටියා ද ජමන්දිරිස්?" යනුවෙන් මා ඇසූ ප්‍රශ්නයට ඔහුගෙන් ලැබුණු පිළිතුර වඩාත් මා විස්මයට පත් කෙළේ ය. ඔහු හමසක් හිරගෙයි වැටී උන් බව ඔහු කියන තෙක් මට දැනගන්නට නොලැබිණි. ඔහු හිරගෙයි උන් බව අනිකකු කීයේ නම් මම ඔහුගේ ඒ කීම විශ්වාස නොකරමි. ඔහු අහිංසා වාදියකු සේ ජීවත් වුණු සැටි මා දන්නා බැවිනි. ඔහු ඉක්මනින් කිපෙන්නකු වුව ද ඉතා හොඳ වර්තයක් ඇත්තෙකි.

ඔහු හිරගෙට ගියේ, ඔහුගේ ස්වාමියාට පිහියෙන් අනින ලද බැවිනි. ඔහුගෙන් මට දැනගත හැකි වූයේ එපමණි. ඔහු තම ස්වාමියාට පිහියෙන් ඇත්තේ කුමක් නිසා ද? කවර දවසක ද? යන ආදී ප්‍රශ්නයන්ට පිළිතුරු දීමට ඔහු කැමැති නොවී ය. ඔහුගෙන් ඒ ගැන නැවත නැවත විචාරිම ඔහුගේ අසන්නෝෂයට ද හේතු වූ බැවින් ඔහුගේ ජීවිතයෙහි එම අවස්ථාව හාරා බැලීමට මා තුළ හටගත් ආශාව මම මැඩගනිමි.

ගමේ එකකු වූ නිසා ඔහුට මම සංග්‍රහ කොට මගේ යහළුවකු ගේ නිවසෙහි 'බෝයි' වැඩක් ලබා දුන්නෙමි. ඊට පසු දවසක ඔහු තම ස්වාමියාට පිහියෙන් ඇනීම පිළිබඳ තොරතුරු මට කීවේ ය. මා ඇසූ ඒ තොරතුරු සැකෙවින් මෙසේ ය.

ඔහු ගමින් නික්ම ඇවිත්, පළමුව මසකට රුපියල් තුනක පඩියට බංගලාවක මෙහෙකාරකමක් ලබාගත්තේ ය. කලකට පසු

ඔහුට විරුද්ධව අනික් මෙහෙකාරයන් කී කේලාම් විශ්වාස කළ ගෙහිමියා ඔහු රක්සාවෙන් අස් කෙළේ ය. එයින් කිපුණ ඔහු මග රැක සිට තමාට විරුද්ධව කේලාම් කී මෙහෙකාරයාට පොල්ලකින් ගසා ඔහුගේ හිස තුවාල කෙළේ ය. තුවාල බරපතල නොවූයෙන් ජමන්දිරිස් ලැබුයේ සුළු දඬුවමකි.

ජමන්දිරිස් තවත් තැනක මෙහෙකාරයකු වශයෙන් රස්සාව ලබාගත්තේ ය. කෝප විමෙන් අනික් සේවකයකුට හිංසා කළ නමුදු ඔහු අහිංසා වාදියෙකි. ඔහු මාළු කතත් කවදවත් මස් නොකන්නේ ය. සතකු මැරීම ඔහු මිනීමැරීමටත් වඩා භයංකර පාපයක් ලෙස සලකන්නෙකි. ඔහු දවසක අහිංසාව අරඹයා පවත්වන ලද කථාවක් අසාගෙන සිට පැහැදීමෙන් මාළු කෑම ද අත්හැරීමට සිතාගෙන තම ස්වාමියාගේ ගෙදරට පැමිණියේ ය.

ගෙදර ඇති කරන බල්ලාට කෑම දිය යුත්තේ ඔහු ය. ඔහු ගෙයින් පිටව ගියේ බල්ලා බැඳ තබාලා ය. එහෙයින් කෑම ටිකක් තබා වතුර පොදක්වත් එදින බල්ලාට නොලැබිණ. භාමත්ව සිටි බල්ලා ඔහු එනු දුටු විගස බුරමින් ඔහු වෙතට පනිත්ට තැත් කෙළේ ය. ඔහු ළං වූ විට බල්ලා නඟට වනමින් ගොස් ඉස්සරහ කකුල් දෙක උස්සා ඔහුගේ ඇගේ එල්ලුණේ ය. භාමත්ව සිටි බල්ලාගේ ඒ ආදරය දැක්වීම, කුසගින්න ඇතිව පැමිණි ජමන්දිරිස්ගේ කෝපයට හේතු වී ය. කෝප වූ ජමන්දිරිස් 'පරයා' යි කියමින් බල්ලාට පයින් පහරක් ගැසී ය. ඒ පහර ලැබීමෙන් කිපුණු බල්ලා ඔහුගේ කකුල සැපී ය. වඩාත් කිපුණු ජමන්දිරිස්, පොල්ලකින් බල්ලාට ගසා උගේ කකුලක් කැඩී ය.

ඔහුගේ බත් පතෙහි එද වෙනද මෙන් මාළු කෑලි දෙකක් වී ය. මාළු කෑම අත්හරිත්ට සිතාගෙන පැමිණි ඔහු තම බත් පතෙහි තුබුණ මාළු ටික බළල් පැටියකු දෙසට වීසි කෙළේ ය. අනතුරුව ඔහු එළවලුන් බිතුත් පමණක් කන්ට හදන්ම ගෘහිණිය හඬගාන හඬ ඇසී ඇය වෙතට ගියේ ය.

“ජමන්දිරිස්, පොඩි බේබිට දෙස්තර මහත්තයා බිත්තරයක සුදු මදේ ගහලා දෙහි ඇඹුලුත් එක්ක දෙන්න කිවුවා. බේබිගේ වමනෙ නවත්තන්න තාම බැරි උණා. ඉක්මනට බිත්තරයක් ගෙනත්

සුදු මදේ ගහපත්. මං දෙහි ඇඹුල් ටිකක් මිරිකන්නං” යි ගෘහණිය කීවා ය.

“අනේ! නෝනා මට නම් කියන්න එපා බිත්තර බිඳින්න. මං නම් ඒ පව් වැඩේ කරන්නේ නැහැ.”

“බේබිගේ අසනීපෙටත් උඹට බිත්තරයක් බිඳින්න කිවුවාම උඹ උපාසකයා වෙන්න හදනවා. උඹට මාසෙට රුපියල් හතරක් ගෙවාල නවත්තාගත්තේ ඕක අහන්න නෙව්. ගිහිල්ලා බිත්තරයක් ගහපං” යි ගෘහණිය අණ කළා ය.

“මට බෑ නෝනා. නෝනා තියා දෙයියං වහංසේ කිවුවත් මම බිත්තර බිඳින්නේ නැහැ.”

“අසනීපෙකටත් බිත්තරයක් බිඳින්න බැරි නම් උඹ මොටද මෙන නවතින්න ආවෙ? හොඳයි දැන් මට බිත්තරයක් ගහලා දීපං, වැඩ කරන්න බැරි නම් මහත්තයා ආවාම කියාලා අහක් වෙයන්. අන්න ළමයා ආයින් වමනෙ කරනවා” යි කියමින් ගෘහණිය යළිත් කාමරයට දිවගියා ය.

“දැන් උණත් මං යන්න කැමතියි. මට රුපියල් හතරක් දෙනවාට මෙන කියන කියන පව් වැඩ කරන්න බැහැ” යි කියමින් කෝපයෙන් තනනන ජමන්දිරිස් ආපසු කුස්සියට ගියේ ය. ඔහු යන විට මාළු ටික කා ඉවර කළ බළල් පැටියා, ඔහුගේ බත් පත කමින් සිටියේ ය.

ගෘහණියගෙන් බැණුම් ඇසීමෙන් කෝපවුණු ජමන්දිරිස්, දත් සපමින් දිව ගොස් බළල් පැටියා දැකින් ගෙන පොළොවේ ගැසී ය. පතේ ඉතිරිව තුබුණු බත් ටික අගුවෙහි දමා ඔහු ගෙයින් එළියට බැස්සේ ය.

නවස ගෙදර ආ ස්වාමියා ජමන්දිරිස් ගේ මුරංචුකම බිරිඳගෙන් අසා කෝප වූයේ, ඔහුට එකැවරම පහරක් ගසා ‘පලයන්’ යි තර්ජන කෙළේ ය.

“මගේ පට් බලාල දෙන්න; මං දැන් උණත් යන්න ලැස්ති” යි ජමන්දිරිස් කෝපයෙන් පමණක් නොව එඩිතර ලෙස ද කී ය.

ඔහුගේ එඩිතර කථාවෙන් කිපුණු ගෙහිමියා ඔහුට තවත් පහරක් ගැසී ය; ගසා

"උඹ ගොහින් නඩු දපන්. මං පඩි දෙන්නේ නැහැ" යි ගුගුළේ ය.

ජමන්දිරිස් තම ස්වාමියාට හිතියෙන් ඇත්තේ මීට පසු ඇති වූ කලහයේදී ය.

මට ඔහු අවසාන වර හමු වූයේ එම අපරාදය ගැන වරද කාරයා කරනු ලැබ හමසක් හිරගෙයි සිට එළියට පැමිණ දෙදවසකට පසු ය. ඔහු හිරගෙට යැවූ නඩුකාරයා, ඔහු අමතා මෙසේ අවවාද කෙළේ ය යි මා විසින් අසන ලදී.

"නුඹ නරක දුෂ්ට මිනිහෙකු යි මම නොකියමි. නුඹ මේ දුෂ්ට කම් කෙළේ වහා කිපීමෙනි. එහෙයින් මින් ඉදිරියට කේන්ති ගිය හැම විටකදීම බිත්තරයක් බිඳපන්. නුඹේ හදිසි කෝපය නැති කළ හැකි හොඳම පිළියම ඒක යි."

කලිසමේ අගය

"එහෙනම් ඒ ගැනු ලමයා මම එක්ක විවාහ වෙන්න කැමති නෑ?" යි සිරිමත් සිල්වා, කපුරාලගෙන් ඇසී ය.

"ඔව්; අකැමැත්ත ගැනු ලමයාගේමයි, වෙන වැරද්දක් නෙව්-"

"මම කලිසන් නාදින නිසා! එහෙම නෙව්?" යි කපුරාල කියන තෙක් නියොල්මත් නොවූ සිරිමත් සිල්වා කපුරාල ඇඳල පැදලා කියන්ට හැදු කීම සම්පූර්ණ කෙළේ ය.

"ඔව්, එහෙම තමයි. ඒ ලමයාත් මහත්තයාගේ වෙන වැරද්දක් කියන්නේ නැහැ. පවුලේ අනිත් ඔක්කොම ලමයි කපාල අදින මහත්තැන් කසාද බැඳ තියෙන නිසා රෙදි අදින කෙනෙක් කැපෙන්නේ නැත කියනවා."

"මම හිතුවා ඒ ගැනු ලමයා මට අකැමැති වෙන එකක් නෑ කියා. ඒකයි තමුසෙට කතා කරන්න කීවේ. මම දුනට කොංඩේ කපාලා රෙදි අදින නිසා කලිසමක් ඇඳගැනීමෙන් ඇඳුම වෙනස් කිරීම පහසුයි. ඒ ලමයා විවාහ කරගන්න මම කොපමණ කැමැති උණත් ඒක නම් කරන්නේ නැහැ."

"මහත්තයාගේ විදිය මං දන්නවා-ඒක නිසා තමයි මං කලිසන් අදින්න ය. යෝජනා නොකරේ" යි සිරිමල් කපුරාල කී ය.

කපුකම් කරන නමුත් කපටියකු හෝ බොරුකාරයකු හෝ නොවන ඔහු දෙපක්ෂයම අසන්නෝෂ නොකරන්ට වැයම් කරන්නෙකි. එහෙයින් ඔහු මනමාලයා, මනමාලියට කෝප වෙතියි යන සැකයෙන් ඇගේ ගුණ කියන්ට වූයේ ය.

"ඒ ලමයා අසනුටු උණේ වෙන වරදක් නිසා නෙව්. අනිත් අක්කලා ඔක්කොම කපාල අදින මහත්තැන් බැඳලා ඉන්න නිසා"

ඒ ළමයා විතරක් රෙදි අදින කෙනෙක් බැඳගන්නාම ටිකක් හිතට අමාරු වෙනවා නෙවැ.”

“ඔව්, මට තේරෙනවා. මීට පස්සේ කපාලා අදින මහත්තැන්ය නොකියා කලිසන් අදින මහත්තැන්ය කියනවා, එතකොට කාටත් තේරෙනවා” සිරිමල් සිල්වා කට කොනට සිනාවක් නඟමින් කී ය.

“ ‘කපාලා අදින මහත්තැන්’ ය කියන්නේ ඒ ළමයා නෙවි; අපි” යි සිරිමල් කපුරාල කී ය.

සිරිමත් සිල්වා කොළඹ ගොස්, නිල් රෙදිවලින් නොයෙක් මිනුම්වලට කොට කලිසන් දෙසියක් මහන්ට සාප්පුකාරයකුට නියම කොට දෙතුන් දවසකින් ගමට පැමිණියේ ය. පැමිණ ඔහු, ගමේ සියලු ලොකු කුඩා තරුණයන් ද ලොකු මිනිසුන් සතුටු නම් ඔවුන් ද රැස්කොටගෙන, සතියකට වරක් බැගින් තරඟ කෙළි පැවැත්වීමටත්, ඒ තරඟ වලින් දිනුවන්ට තැගි දීමටත් තීරණය කරගෙන, ගමේ තවත් ධනවත් මිනිසුන් හත් අට දෙනකුන් ද ඊට කැමැති කරවා ගත්තේ ය. තැගි දීම සඳහා පමණක් නොව අනිකුත් සියලු දේ සඳහා ද වියදම් කරන්නේ සිරිමත් සිල්වා ය. මුද්‍රිත පත්‍රිකා දහස් ගණනක් ගම පුරා විසුරුවා හරින ලදී. පළමු සතියේ තරඟ කෙළියට ගමේ සිටි තාක් තරුණයෝ ද ළමයි ද ලොකු මිනිසුන් ටික දෙනෙක් ද පැමිණියෝ ය.

රෙදි හැඳගෙන ක්‍රීඩා කිරීමේ අමාරුව වර්ණනා කළ සිරිමත් සිල්වා ‘තරඟයට එන සියලු දෙනාම කොට කලිසන් හැඳගත යුතුය’ යි යෝජනා කෙළේ ය. කොට කලිසන් නොහැඳගත් කිසිවෙක් තරඟයට නොගන්නා ලදී.

“අපට මොන කලිසං ද?” කියමින් ලොකු මිනිස්සු පසුබැහ. සබ කෝලය වැඩි ඉලන්දරිහු ද පසුබැහ.

අනුන්ගේ ඇනුම් පද හෝ සිනා හෝ නොතකන තරුණයෝ ද ළමයි ද නොමිලයේ ලැබෙන කොට කලිසන් හැඳගෙන තරඟ කෙළි සෙල්ලමට සුදුනම් වූහ. කලිසන් ඇදීමට ආශාවෙන් සිටි තරුණයෝ ද ළමයි ද ‘අපි කැමැති’ යි කියමින් එක පයින් සිටගත්හ. එදින ඒ ඒ තරඟ කෙළියෙන් ජයගත් පළමු වැන්නාට දෙන ලද තැග්ග රුපියල් විසිපහකි; දෙවැන්නාට රුපියල් පහළොවකි; තුන්වැන්නාට රුපියල් දහයකි.

දෙවැනි සතියෙහි තරඟ කෙළියට ඉදිරිපත් වුවන්ගේ ගණන ක්‍රමයෙන් වැඩි වී ය. ඇනුම් පද හා සිතා නොතකන ඇතැම් මහල්ලෝ කොට කලිසන් හැඳගෙන තරඟයට බැසීමට කැමැති වූහ. මසක් ගෙවෙත්ට පෙර සිරිමත් සිල්වා කොළඹින් දෙවරක්ම කොට කලිසන් ගෙන්වූ යේ ය. තුන් මසක් ගිය තැන, කොට කලිසන් හැඳගෙන තරඟ කෙළියට බැසීමට අකැමැති එකකු මහල්ලන් අතරින්දු සොයා ගත නොහැකි වී ය. කවුරුනුත් මහත්වූ ආශාවෙන් කොට කලිසන් හදිත්ට වූ බැවින් තරඟයට එළඹුණු සියලු දෙනාටම, තම තමන්ගේ කොට කලිසන් ගෙදරවලට ගෙන ගොස් කැමැති නම් එයින් ප්‍රයෝජන ගැනීමට ද ඉඩහරින ලදී. පළමු දෙතුන් සතිය තුළ කොට කලිසන් ගෙන ගියේ ටික දෙනෙකි. දෙමසක් ඉකුත් වූ තැන කවුරුත් කොට කලිසන් ගෙදරවලට ගෙනයන්ට වූහ. මුලදී ගෙදරවලදී කොට කලිසන් හැන්දේ ළමයින් පමණි. එහෙත් හමසක් ඉකුත් වූ තැන, කොට කලිසමින් නොසැරසුණු ඉලන්දරියකු සොයා ගන්නා ලද්දේ අමාරුවෙනි. කලිසන් හැදීමේ ලාභයත් පහසුවත් කාටත් ක්‍රමයෙන් වැටහුණු බැවිනි.

ගමේ තරඟ කෙළි සංගමයෙන් ලැබුණේ එකෙකුට කොට කලිසම බැගිනි. හමසක් ගිය තැන තරුණයන්ටත්, ළමයින්ටත් කොට කලිසන් දෙක තුන බැගින් ලැබිණ. කෙසේ ද? කලිසම හොඳ බව, පහසු බව, වැටහුණු සියලු දෙනාම සරොම් වෙනුවට කොට කලිසන් මස්වන්ට වූ බැවිනි. මුලදී සමිතිය උදෙසා වියදම් කෙළේ සිරිමත් සිල්වා ය. හමස ඉකුත් වූ තැන අන්‍යයන්ගෙන් ද සමිතියට උපකාර ලැබෙන්නට වී ය.

“දෙයියෝ සාක්කි! දෑත් ගබංවියාගේ පුතාත් අදින්නේ කලිසන් නොවැ” යි සුරියකාන්ත හාමිනේ කීවා ය.

“අනේ අම්මේ! ඒක නෙවෙන්නම්-කලිසමට ගිය කල. ගස් යන පොඩියාගේ පුතාත් දෑත් ගෙදරටත් කොට කලිසම් ඇඳ ගෙනමයි ඉන්නේ” යි සුරියකාන්ත හාමිනේගේ ලොකු දු කීවා ය. ඇ කපාලා අදින මහත්මයකු සමඟ විවාහ වූයේ මීට අවුරුදු දහයකට පමණ පෙර ය.

“අපේ මහත්මයා දෑත් කලිසන් අදින්නටත් ලැජ්ජයි කියනවා- ගිය පෝය ද මහත්තයයි මායි පන්සලට යන්න යන කොට ඉස්සරහටම හම්බලණේ කොට කලිසමක් ඇඳගෙන මාළු බාන්න

යන අබරංගේ පුතා! 'කලිසන් අදින්තත් ලැජ්ජයි' මහත්තයා කිව්වේ එදා!" යි. සුරියකාන්ත හාමිනේගේ දෙවැනි දූ කීවා ය.

"මෙන්ත මේ දරිවි තමයි මේක කෙරේ!" යි කියමින් තුන් වැනි දූ තම බාල නගා දෙස යටැසින් 'බලා තක්කඩි සිනාවක් නැඟුවා ය. තුන් වැනි දූව කපාලා අදින මහත්තයකු සමඟ විවාහ වී දැවුරුද්දකට වැඩි නොවී ය. එහෙයින් කලිසමට තුබුණ සැලකිල්ල ද තවම ඇගේ සිතින් තුනී නොවී ය.

"මේක නෙව පුදුමේ! අබරන්ගේ පුතාටත් කලිසන් ඇන්දෙව්වේ මමය කියන්නේ පිස්සුවෙන් වෙන්ත ඇති!" යි කියමින් බාල නංගී තරහයෙන් කථා කළා ය. ඇ ඇක්කාට රවා බලා හුනස්නෙන් නැංගා ය.

"නංගී නොවෙන්තම් මේ ඔක්කොටම කලිසන් ඇන්දෙවුවේ!" යි ඇ තම නංගීට යළිත් සරදම් කළා ය. "නංගී සිරිමන් සිල්වාට අකැමැති උන හින්ද තමයි මේ ඔක්කොම!"

"ඔව්" යි ඇ තරහයෙන් කීවා ය. "එතකොට මං විතරෙයි අකැමැති උණේ? අක්කලත් හොඳටම අකැමැති උණා. දූන් හැමෝම කලිසන් අදින්ත ගත්තාම මං වැරදි කාරයා උණා!" යි කියමින් ඇ හඬන්ට වූවා ය.

"ලියා දූන් කැමැතිය යි අපි කපුරාල අත සිරිමන්ට කියාලා යවනවා!" යි මැණියෝ සිනාසෙමින් කී හ. ලියාගේ සහෝදරියෝ ද සිනාසෙන්නට වූහ.

"වැඩේ හරිගියා මහත්තයා! ඒ ළමයා විතරක් නෙවී අක්කලත් කැමැතියි. නමුත් ගමේ කපාලා අදින මහත්තැන් නම් හරියට මහත්තයා එක්ක කේන්ති! යි කියමින් සිරිමල් කපුරාල සිනාසුණේ ය.

"මං දන්නවා" යි කියමින් සිරිමන් සිල්වා ද සිනාසුණේ ය.

"කොහොම ද? කවුද කිවුවේ?"

"පුංචි නෝනා අද උදේ මට ලියුමක් එවා තිවුනා, එයා' අකැමැති නැත. අක්කලාය මුලදී අකැමැති උණේ! තරහ වෙන්ත එපාය!"

මේ වර කපුරාල සිනාසුණේ කොක්හඬ නඟමිනි.

මහඟු මුතු පට

"මේ මුතු පටේ වටිනාකම මෙපමණය යි කියන්න බැහැ" යි කියමින්, මරණ මංවකයෙහි උන් ඉලංගෙයි අම්මාල්, මුතු පට තම දුවගේ අතෙහි තැබුවා ය.

නාගා කුමරිය ඒ මුතු පට රිදී කරඬුවක බහා දෝතින් ගෙන හිස මුදුනෙහි තබාගත්තා ය. තමා දුන් අගනා මුතු පට දුවගෙන් ලැබූ ගරුබුහුමන් දැක සන්තෝෂ වූ ඉලංගෙයි අම්මාල් අමුතු පණ ලද්දක් මෙන් වඩාත් පැහැදිලිව කථා කළා ය.

"දුව, ඔය මුතු වැළේ වටිනාකම මෙපමණය යි කියන්ට බැහැ. මුතු වැළෙහි පමණක් නොව, එක මුතු ඇටයක පවා වටිනාකම නියම කරන්ට බැහැ. කිසිම ඇදක් පළද්දක් නැති මෙහෙම මුතු ලැබීමට හැමෝටම වාසනාව නැහැ. මෙය අවුරුදු දෙදහකටත් වැඩි කාලයක සිට අපේ පරම්පරාවේ මී මුත්තක් පණ මෙන් ආරක්ෂා කරගෙන ආවේ එහෙයිනි. ඔය මුතු පට කිසිවෙකුගේ අතට දෙන්ට එපා. වටිනාකමින් අඩු මුතු දමා ඔයින් ඇටයක් දෙකක් උණත් සොරකම් කරගත හැකි ය. මේ මුතු පට පළදිත් පළදිත් වඩ වඩාත් ඔපවැටුණා මිස ඔපය අඩු වුණේ නැහැ; පාට වෙනස් වුණේ නැහැ. මෙහි පමණක් නොව, දෙවිලොව ද රුවන් වෙළඳුන් ඔබා අතගා බලාලා, ඔය මුතු පටෙහි අගය නිම කළ නොහැකිය කී බව අපේ වංශ කථාවෙහි ලියවී තිබෙනවා."

මෑණියන්ගේ කඩහඬ සිහින් වන්ට වූයෙන් නාගා කුමරිය වඩ වඩාත් මවට ළං වී කතා දුන්නා ය.

"ඇහුණද දුව?" යි කියමින් ඉලංගෙයි අම්මාල්, නාගා දෙස කරුණාවෙන් බැලුවා ය.

"ඔව් අම්මා ඔව්."

"නුඹත් මෙය අප මෙන් පරෙස්සම් කරගන්න ඕනැ.

කාටවත් අතපත ගාලා බලන්න හෝ ඇඟිලි ගහන්න හෝ දෙන්න එපා."

මවගේ මරණයෙන් පසු නාගා කුමරිය විවාහ කරගත් සිටු කුමාරයා වූ කලී කුලධර්ම දූෂකයෙකි. කුලධර්ම දූෂකයෙකු යි කීයේ ඔහු ස්ත්‍රී ධුර්තයකු හෝ පුරා ධුර්තයෙකු හෝ වූ නිසා නොවේ. ඔහු කුල පරම්පරාවෙන් ආ සිරිත් විරිත් ඇදහිලි ආදිය ගරු නොකරන්නකු වූ හෙයිනි. ඔහු හැම දෙයම තර්ක ඥානය නමැති උරගලෙහි ගා බලන්නට වූයේ ය. ඔහු මෙසේ තර්කයට වහල් වීම නාගා කුමරියගේ පමණක් නොව, ඇගේ පරම්පරාවේ අන්‍යයන්ගේ ද මවිතයට මෙන් ශෝකයට ද හේතු විය.

නාගා කුමරියගේ මුතුන් මිත්තන් වන්දනා මානනයට දේවාලයට ඇතුළු වූයේ එක් අතක් බලාගෙන අනික් අතට පය නගා යාමෙනි. එනම්: නැගෙනහිරට මුණ ලා බටහිරට පය නැඟීමෙනි. කොටින් කියතොත් මෙසේ ය: පස්සෙන් පස්සට යාමෙනි. නාගා කුමාරිය සහ අනික් සියලු දෙනාම පස්සෙන් පස්සට පය නැඟීමෙන් දේවාලයට ඇතුළු වන්නට වූයම් කරත්ම ඇගේ ස්වාමියා වූ ඉලංගසෝම, ඉදිරිය බලා පය නැඟීමෙන් දේවාලයට ඇතුළු වෙයි. මුලදී කවුරුත් හෙණ පහර ලැබුවත් මෙන් බිරාන්ත වූහ. එහෙත් කල් යත්ම ඔවුහු ඒ ගැන පුදුම නොවූහ. ඔවුහු ද, ඔහුගේ ගමන පහසු බව වැටහුණෙන්, ක්‍රමයෙන් ඔහු අනුගමනය කරන්නට වූහ. ඇතැමෙක් දේවාලය දෙරටුව දෙසට අඩක් හැරවුණු මුහුණු ඇතිව ගමන් කළෝ ය. තවත් කෙනෙක් දේවාලයේ දෙරටුව දෙස බලාගෙන පියවර ගමනින් ගියෝ ය.

ඉලංගසෝම නිසා රටේ කාගේත් සිරිත් විරිත් හා පැවතුම් ද ටිකින් ටික මෙසේ වෙනස් වෙයි. එහෙම නමුත් කවුරුත් ඔහු දුෂ්ටයකු ලෙස සැලකූහ. ඔහු අනුකරණය කරන්නන් සැලකුවේ ඔහු දුෂ්ටයකු ලෙසිනි.

සාගතයක් හා දුර්භික්ෂයක් හටගැනීමෙන් රටේ කවුරුත් දිළින්දෝ වූ හ. රජුගේ අණින් රාජ සේවකයන් ගොස් ධනවතුන්ගේ දේ කොල්ලාකාගත් බැවින් සිටුවරයෝත් දිළින්දෝත් එක සේ අග හිඟවලින් මිරිකෙන්නට වූහ. නාගා කුමරිය රොගාතුර වූයේ මෙවැනි

අවස්ථාවකදී ය. ඇට බෙහෙත් කසාය හා ආහාර පාන ද සපයා දීමට මඟක් නුදුටු ඉලංගසෝම ශෝක වූයේ ය. එකල යම් කිසි වටිනා දෙයක් ඉතිරි වූයේ දේවාලයවල පමණි. රජ හා ඔහුගේ සේවකයෝ ද දේවාලයවලට වැද දෙවියන් සතු දේ ගැනීමට බිය වූ හ. දේවාලයවල වස්තුව ආරක්ෂා වූයේ එහෙයිනි. ඒ මහා දුර්භික්ෂයෙහිදී අගහිඟ නැතිව කල් යැවුවෝ දේවාලයවල කපුවෝ ය. එහෙත් දෙවියන්ගේ අණ ගුණ නාසන ඇතැම් සාහසිකයන්ගෙන් දේවාලයවල වස්තුව ද රැකගත නොහැකි විය. තම බිරිඳ බේරාගත හැකි මඟක් නැති වූයෙන් අවසානයේ ඉලංගසෝම ද වස්තුව පැහැර ගන්නා අදහසින් දේවාලයක් කරා ගියේ ය. ඔහු හිස් අතින් ගියාක් මෙන් ආයේ ද හිස් අතිනි. ඒ දේවාලය කලින්ම සාහසිකයන් විසින් හිස් කරන ලද්දක් වූ හෙයිනි.

“අපේ පරම්පරා වස්තුව වන මුතු වැළ වත් විකුණමු” යි ඔහු තම සොඳුරට යෝජනා කෙළේ ය.

“අපොයි!” යි කියමින් නාගා කුමාරිය හිස බදගත්තා ය.

“මොනවා කරන්ට ද? නුඹත් මාත් මැරුණොත් ඔය මුතු වැළට යන කල කුමක් ද? අපි ජීවත් උණොත් නැවත මුතු පට ආපසු අපට ගන්ට පුළුවනි.”

“අනේ ඒක නම් හිතන්නවත් එපා. අපේ පරම්පරාවට නින්දවකි. මම අම්මාගේ මරණ මංවකයෙහිදී වුණු පොරොන්දුව කඩකිරීමකි.”

“කොහොම හරි මම පස්සේ බේරා ගන්නම්”

“මුතුවැළ අනුන්ට අතපත ගාන්ට, ඇඟිලි ගහන්ට දෙන්ට එපාය යි අම්මා කිවුවා. මම පොරොන්දු උණා.”

“හොඳයි මම කාටවත් ඇඟිලි ගහන්ට බැඳි වන පේ ඒ වැඩේ කරන්නම්.”

නාගා කුමාරියගේ කැමැත්ත ලබාගත නොහැකි වුව ද සිටු කුමාරයා, මුතු පට රැගෙන මසුරු සිටුවරයකු සොයා ගියේ ය. සොයා ගොස් ඔහුට මුතු වැළ දී මෙසේ කියේ ය.

“මේ මුතු වැළ අපේ පරම්පරාවේ ඉතාම වටිනා වස්තුවකි. මෙහි අගය කිය නොහැකි තරම් ය. ශක්‍රයාගේ භාර්යාවක් පවා තොරතුරු අසා, මේ මුතු පට තම පයොධරයන් වටා පැලඳීමට ආසා කළා. ශක්‍රයා මේ මුතු පට ගැනීමට බොහොම වැයම් කළා;

නමුත් හරිගියේ නැහැ. ඊට පස්සේ ශක්‍රයාගේ භාර්යාව කල්පනා කළා, 'ඉලංගෙයි අම්මාල් හොඳට වැඩි උණොත් අවුරුදු සීයක් ජීවත් වේවා, ඊට පස්සේ මුතු වැළ මට ලබාගන්නට පුළුවනි' යි කියා. එහෙම සිතා ශක්‍රයාට කිවුවා, ඒ කාලය ගෙවෙන තුරු මුතු වැළ පරෙස්සම් කරවන්නටය කියා. ශක්‍රයා විෂ්ණු දෙවියන්ට තම භාර්යාවගේ ආසාව කිවුවා. විෂ්ණු දෙවියන් එතැන් සිට මුතු වැළ දමන හෙප්පුවේ වේසය ගත්තා. මේ විෂ්ණු හෙප්පුවේ තිබියදී මුතු වැළ පිටතට ගතහැකි වූයේ ඉලංගෙයි අම්මාල්ට කරේ පලදින්නට වුවමනා වූ විට පමණි. අනිත් කිසි විටක මුතු වැළ හෙප්පුවෙන් එළියට ගන්නට බැරි උණා."

"මය කතා පංචිතයන්ට මිස මට ප්‍රයෝජනයක් නැහැ. මම දන්නේ මුදලේ අගය පමණයි. මුතු වැළ හොඳ නම් මුදලක් දෙන්න පුළුවනි" යි මසුරු සිටුවරයා කී ය.

"ඉලංගෙයි අම්මාල් මැරුණා. එවිට පෙට්ටිය වේසයෙන් සිටි විෂ්ණු අන්තර්ධාන උණා. මුතු වැළ රකින්නට විෂ්ණු පොරොන්දු උණේ ඉලංගෙයි අම්මාල්ගේ මරණය තෙක් පමණි. මුතු වැළ ඉලංගෙයි අම්මාල්ගේ දුටු අයිති උණා. ඒ දුටු ආවාහ කරගත්තේ මම තමා" යි කියමින් සිටු කුමාරයා හෙප්පුව මසුරා අත තැබුවේ ය.

මසුරා හෙප්පුව ඇර බලන්නෙන් නැතිව මුදලේ දේයයි සිතා උන් කුමාරයා හෙණ පහරක් ලැබුවකු මෙන් ගල් වූයේ ය. මසුරා හෙප්පුව හැර මුතු පට ගෙන එහි ඇටයක් පාසා එකිනෙක පරීක්ෂා කළ බැවිනි. සමහර විට ඔහු මුතු ඇටයක් දත් නැති කටින් ද අල්ලා බැලී ය!

පැයක් පමණ මුතු වැළ පරීක්ෂා කොට බැලූ මසුරා යළිත් එය හෙප්පුව තුළ දමා වසා, හෙප්පුව සිටු කුමාරයාට ආපසු දුන්නේ ය.

"ඇයි මුතු වැළ එපා ද?" යි ඔහු ඇසුවේ ය.

"හුඟක් බොල් මුතු! හොඳ මුතු ඇට අතරින් පතර තියෙනවා. ඒවාත් එතරම් වටිනා මුතු නොවේ. දේවාලයවල කපුවන් අතපත ගැමෙන් කිලිටි වූ මුතුවත් ඒ හොඳ මුතු ඇට අතර තියෙනවා."

සිටු කුමාරයා ගොළුවකු මෙන් නැගී කරබාගෙන ආපසු ගමන් කොට මුතු පට යළිත් මහ පෙට්ටියේ සුරැකිව තැබී ය.

කෘතඥතාව

එකල මා නැවතී සිටියේ බොරැල්ලේ විදුලි රිය නැවතුම් පළිත් මයිලයකට වඩා ඇත් නොවූ තැනක පිහිටි කදිම අලුත් ගෙයක ය. හැම ද, උදේ විදුලි රිය නැවතුම් පළ තෙක් ද, හවස් වරුවේ හෝ රැ හෝ කන්තෝරුවේ වැඩ අවසාන කොට ආපසු ගෙදර යන කල එතැන සිට ගෘහය තෙක් ද, පයින් යාම මගේ සිරිත වී ය. මා රික්සෝවකින් යන්නේ වැහි දවසක රැ වී ගෙදර යාමට පැමිණියොත් පමණි. රික්සෝවකින් ගියේ ඉඳ හිටලා වුව ද බොරැල්ලේ හන්දියේ උන් රික්සෝ කාරයන්ගෙන් එකෙක් මා සමඟ යහළු වූයේ ය.

කුලිය පොරොන්දු නොවී කිසි කලක රික්සෝවකින් නොයාම මා සිරිතක් කරගත්තේ, වැඩි මුදලක් දුන්නත් මදිය යි පළිගැහීමත් ඇතැම් විට ඇනුම්පද කීමත් රික්සෝ කාරයන්ගේ පුරුද්ද නිසා ය.

හැකි තාක් හෙට්ටු කොට අඩු කුලියක් ගෙවීමට පොරොන්දු වී ගොස්, පොරොන්දුවට වඩා සත පහක් හෝ දහයක් හෝ වැඩිපුර රික්සෝ කාරයාට ගෙවන වාර ද වෙයි. යට කියවුණ රික්සෝ කාරයාගේ රික්සෝවෙන් පළමු වර මා ගමන් කළේ කුලිය පොරොන්දු වෙලා ය. වැහි දවසක වූයෙන් එදින මම ඔහුගේ රික්සෝවෙන් ගෙදර ගොස් ඔහුට පොරොන්දු කුලිය හැර සත දහයක් වැඩිපුර ගෙවීම්. එතැන් සිට රික්සෝවෙන් ගිය දවසක මා දුන් මුදල අඩු වුව ද, එය කරබාගෙන ගැනීම ඔහුගේ සිරිත වී ය. ඔහුගේ මේ ගතිය, අනෙකකුට නම් වාසියට හේතු විය හැකි වුව ද මට නම් අවාසියට හේතු වී ය. මා දෙන මුදල කර බාගෙන ගන්නා එකකුට හැම විටම අඩු ගණනේ සත පහක් වත් වැඩිපුර නුදුන හොත් මගේ සිත නොසැතපෙයි. එහෙයින් ඔහුගේ රික්සෝවෙන් ගිය හැම විටම, මා ගෙවූයේ සත පහකින් හෝ

දහයකින් හෝ වැඩි කුලියකි.

මුලදීම ඔහු මගේ ගති ගුණ දැනගෙන මා දුන් කුලිය කර බාගෙන ගත්ට වූයේ, එසේ කිරීමෙන් මගෙන් වැඩිපුර මුදල් ගත හැකිය යි ඔහු සිතූ නිසා ද යනු මට කිව හැකි නොවේ. එහෙත් ඔහු මගේ ගති ගුණ හොඳින් මැන ගත් ශූරයකු බව මට පසුව වැටහිණ.

මේ රික්සෝ කාරයා දැන හැඳින්ගැන්මට ලැබීම, වැඩි වියදමට හේතුවක් ද, නිරෝගිකමට බාධාවක් ද වී ය. දවස මුළුල්ලේ එක තැන වාඩි වී වැඩ කරන මට, ගෙදර සිට විදුලි රිය නැවතුම් පළට ද, විදුලි රිය නැවතුම් පළේ සිට ගෙදරට ද පයින් ගමන් කිරීම ව්‍යායාමයක් වී ය. හවස විදුලි රියෙන් ඇවිත් බසින විගස ඔහු රික්සෝව ගෙනැවිත් මා ළඟ නවත්වයි. ඔහුගේ බලාපොරොත්තු සුන් කොට පයින් නොගිය හැකි බැවින්, ඔහු රික්සෝව ගෙනැවිත් ඇල්ලූ හැම විටම මම රික්සෝවට නැංගෙමි.

ක්‍රමයෙන් ඔහු ද මා ද යහළු වූයෙන්, දවසක රික්සෝවෙන් යන ගමන්ම ඔහුගේ වගකුග සොයන්ට මට සිතීණ.

“නුඹ කසාද බැඳල ද?”

“කසාද ?” යි කියමින් ඔහු සිනාවක් පහළ කොට වඩාත් වේගයෙන් දුවන්ට වී ය.

“ඔව්; මා එහෙම ඇහුවේ උඹට ළමයි ඉන්නවාදැයි දැනගන්ටයි.”

“මට තේරෙනවා මහත්තයා. මං කියන්න හැදුවේ ඒක තමා” යි කියමින් රික්සෝ කාරයා ගමන සිත් කෙළේ ය.

“මගේ ඉස්සර ගැනී වෙන මිනිහෙක් එක්ක හැංගිල ගියා. ඊට පස්සේ මම වෙන ගැනියෙක් එක්ක ආවා. උන් නැතිව බෑ මහත්තයා.”

“උඹට ළමයි කීදෙනෙක් ඉන්නවා ද?” යි ඔහුගේ විවාහ ජීවිතය නමැති කුණු ගොඩ ඇවිස්සීමට අකැමැති වූ මම ඇසිමි.

“ළමයි දහහතර දෙනෙක් ලැබුණා. හතර දෙනෙක් ජීවත්ව ඉන්නවා.”

“උඹේ වයස?”

“මගේ වයස අවුරුදු හැටයි. ඔව්-මහත්තයා, ඉලන්දරියෙක් එක්ක ඕනෑ බර වැඩක් මට තාමත් කරන්න පුළුවනි.” යි කියමින් ඔහු යළිත් වේගයෙන් දුවන්ට වී ය.

එදින මා ගෙදර ගොස් බැස්සු මේ රික්සෝ කාරයා, මා දුන් කුලිය නොගෙන අයැදීමක් කෙළේ ය.

“හෙට මම රික්සෝවට ලැයිසන් ගන්න මිනෑ මහත්තයා; මා ළඟ සල්ලි නැහැ. මට රුපියල් දෙකක් දෙන්න. මම ඒක හතර සැරේකට ගෙවන්නම් මට අද මහත්තයාගෙන් කුලියක් එපා.”

“නෑ-නෑ කුලිය ගනින්” කියමින් මම ඔහු අත සත විස්සක් තැබීමි.

ටික වේලාවක් කල්පනා කොට බලා මම ගෙට ගොස් නැවතත් ඉස්තෝප්පුවට පැමිණියෙමි. මම ගෙට ගියේ මොහුට රුපියල් දෙකක් දෙමිදෝහෝයි යන ප්‍රශ්නය තීරණය කරගත නොහැකි වූ බැවිනි. මා ඉස්තෝප්පුවට පැමිණි විට ඔහු යළිත් යාවිඤා කෙළේ ය.

“මහත්තයා ගෙදර එන කොට මම හැමදම ගෙනැත් බස්සන්නම්, ඊට මට කුලියක් ඕනෑ නැහැ. මට අද රුපියල් දෙකක් දෙන්න.”

“ඉඳා රික්සෝවට ලැයිසන් ගනින්” කියමින් මම ඔහුට රුපියල් දෙකක් දුනිමි. ඔහු රුපියල් දෙක රැගෙන කෘතඥතායෙන් මට ආචාර කොට නික්ම ගියේ ය.

මෙතෙක් කල් හැම ද මා විදුලි රියෙන් බසින විට ම රික්සෝව නැවැත්තු රික්සෝ කාරයා ණය දීමෙන් පසු දකින්නට ලැබුණේ දෙදවසකට පසු ය. තුන් වැනි දවසේ ඔහු මා දුටු විගස රික්සෝව ගෙනැවිත් මා ළඟ නැවැත්තුවේ ඉහතදී තරම් ආශාවකින් නොවේ. හතර වන දවසේ රික්සෝව ගෙනාවේ එදින වැස්ස නිසා මා ඔහුට හඬ ගෑ බැවිනි. පස් වන දවසේ මා දුර එනු දුටු විගස ඔහු රික්සෝව ඇදගෙන වෙන දිහාවකට යනු මම හොඳින් දිටිමි. හත් වන දවසෙහි ඔහු ඒ රික්සෝ කාර නැවතුම් පළ හැර අනෙක්

පළාතකට ගිය වග මට දැනගන්නට ලැබුණේ අනෙක් රික්සෝ කාරයකුගෙනි.

“සිංහල රික්සෝ කාරයෙක් වෙන්න ඇති!” යි මා කියූ මේ කථාව අසාගෙන සිටි, නර්මාලාප තෙපලීමෙහි සමත් මගේ පණ්ඩිත මිත්‍රයෙක් කී ය.

“ඔහු කවරෙකු උණත් රුපියල් දෙක නොලැබීම මට පාඩුවක් ලෙස මම නොසැලකුවෙමි.” යි මම, මගේ පණ්ඩිත මිත්‍රයාට කීමි.

මනුෂ්‍යත්වය පිළිබඳ මගේ දැනුම පළල් වී ය. ඔහුගේ සිත රිදවන්නට අකැමැත්තෙන් ඔහුගේ රික්සෝවෙන් යාම නිසා මගෙන් මසකට අඩු ගණනේ සිලිම් පහක් පමණ වියදම් වී ය; ව්‍යායාමය ද මට නැති වී ය. ඔහු රුපියල් දෙක අරගෙන එතැනින් යාම නිසා යළිත් පෙර පුරුදු පා ගමනින් මට ගෙදර යන්නට මග පෑදීණ. මසකට වියදම් වූ සිලිම් පහ ද ඉතිරි වී ය.

නව සිහ වම්ම වස්තුව

රට පුරා පැතිර ගිය උණට ගොදුරු වුණු මම සතියක් මහ ඉස්පිරිතාලයේ නැවතී වෙදකම් ගතීම්. හත් වන දවසෙහි මගේ රෝගය සුව වූ නිසා මා ඉස්පිරිතාලයෙන් පිට වූයේ කැමැත්තෙන් නොවේ. විවේකයත්, පිළිවෙළින් සාත්තුවත් ලබමින් තව ටික දවසක් එහි ඉන්ට ඇත් නම් මැනැවැයි මට හැඟුණු බැවිනි. උණෙන් ගැහෙමින් එන්නන්ට ඉඩ නොදී, ආත්මාර්ථ කාමියකු මෙන් තව කිහිප දිනක් එහි ඇඳක ලැගගෙන සුව විදීම නොමනා බව දුටු මම, වෛද්‍යවරයන් කියන්නේ පෙර එතැනින් පිට වීමට කැමැති වීම්, දුර්වල වූවත්, ඉස්පිරිතාලයෙන් පිට වූ විගස මා ගියේ කටුගෙට ය.

පොතක් පතක් නොකියවීම හාමත් වීම වැන්න. එහෙයින් කටුගෙට ගිය හැටියේත්, හත් වේලක් හාමත්ව සිටියකු ලත් ආහාරයක් ගිල දමන්නාක් මෙන්, මම පරණ පොත් පෙරළමින් කියෙවුවෙමි. මා පළමුවම කියෙවුවේ පරණ පුස්තකාල පොතකි; එහි වූයේ කදිම කථාවකි. 'නව සිහ වම්ම වස්තුව' යනු එහි මාතෘකාවයි. කාලානුරූපයයි වැටහුණු බැවින් මම එවේලේම පැන්සලයෙන් ඒ කථාව පිටපත් කරගතීම්. එ කථාව සැකෙවින් මෙසේ ය:

"යට ගිය දවස බරණැස් නුවර බුන්මදක්න නම් රජ්ජුරු කෙනෙකුන් රාජ්‍යය කරන සමයෙහි හිමාලය වනයෙහි විජය රාජ නම් මහලු සිංහයෙක් වාසය කෙළේ ය. විජය රාජයාට මර්කට සිංහ ය, උද්ධවිෂ සිංහ ය, ඥාන සිංහ ය, කථා සිංහ ය, නීති සිංහ ය, ධන සිංහ ය යි පුත්‍රයෝ සදෙනෙක් වූහ. බාල පුත්‍රයා උපන් අවුරුද්දෙහිම ඔවුන්ගේ මැණියෝ මිය ගියෝ ය.

වැඩි විය පත් වුව ද එකම පුත්‍රයෙකුදු දඩයමට නොගියේ ය. මහලු වූ පියා කළ දඩයමින් ඔවුහු ද දිවි රැක ගත්තෝ ය. දෙදෙනෙක් ශාස්ත්‍ර උගත්තෝ, ගොදුරු සෙවීමට නොගියෝ ය; නීතිය උගත් තැනැත්තේ දඩයම නීති විරෝධය යි තර්ක කරමින් ගිරි ලෙනින් එළියට නොගියේ ය. ධර්මය උගත් පුත්‍රයෝ, දඩයම අධර්ම ජීවිකාවකැයි දෙසමින් භාවනාවෙන් ජීවත් වූහ.

මෙසේ පුතුන්, මහලු වියෙහි උන් පියා මරන සතුන්ගේ මස් කමින් ජීවත් වුණු කාලයේ, ඒ වනයේ සියලු සිවුපාවන් මරමින් එක් රෝගයක් පැතිරිණ. ලැවි ගින්නක් සේ පැතිර ගිය ඒ රෝගයෙන් බේරුණේ සිවිපාවන් අතලොස්සක් පමණි. විජය රාජ සහ ඔහුගේ දරුවෝ ද, ඒ අතලොස්සගෙන් ටික දෙනෙකි. එහෙත් අවසානයේ විජය රාජට ද සංක්‍රාමක රෝගය වැළඳිණ. රෝගය වැළඳුන විජය රාජ ආහාරයක් හෝ බොහෙතක් කසායක් හෝ නොලද්දේ ය. පුත්‍රයෝ තමන්ට පුරුදු ශාස්ත්‍රීය මත සමාලෝචනයෙන් ද, තර්කයෙන් ද, ධර්මය දෙසීමෙන් ද, කාලය ගත කළෝ ය. අවසානයේ පියාගේ රෝගය අසාධ්‍ය වූ කල, ඔවුහු තමන්ගේ නෑයන්ගේ උපකාර සෙවුමට ගියෝ ය. මර්කට සිංහ තමන්ගේ මයිලණු කෙනෙකු වන මහා ධනවත් දරිද්‍රනාථ සොයා ගියේ ය.

“දැන් ලෝකය බොරුවෙන් පිරිලා; මට නෑකම් කියමින් උපකාර ඉල්ලාගෙන එන්නන්ගේ ගණනක් නැහැ. උඹ මගෙන් උපකාර ලබාගෙන ගොස් පියාට කියන්නේ ‘මේ මා වෙහෙස මහන්සි වී සොයාගෙන ආ දේ, ය කියාලා යි. ඒ නිසා මම කිසිවකුට කිසිම උපකාරයක් කරන්නේ නැහැ” යි කියමින් දරිද්‍රනාථ, මර්කට සිංහ එලවාගත්තේ ය. අනෙක් පස් දෙනා ද ගිය ගිය තැනින් කිසිවක් නොලද්දෝ හිස් අතින්ම ආ පසු ලෙනට පැමිණියෝ ය.

පැන් බිඳක් පවා නොලැබ සිටි විජය රාජ තෙමේ මරණාසන්න වූයේ ය.

“අධික උණත් සමඟ වැළඳෙන මේ රෝගයට හබරල අල තම්බා ගත් වතුර දිය යුතු ය” යි මර්කට සිංහ යෝජනා කෙළේ ය.

“මෙයාට පිස්සු ! හබරල අල නියම කර තිබෙන්නේ මොන පොතේ ද? මේ රෝගයට අලුත් රා බොහොම ගුණයි. රාවණෙන්නද්‍රයා

කළ මහ වෙද පොතේ මෙබඳු රෝගවලට දෙන්න ය යි කියා ඇත්තේ රාවෙන් කළ ආසවයකි" යි තර්ක කරමින් උද්ධව්ව සිංහ මලඤ්චන්ගේ හබරල කසායට පරිභව කෙළේ ය.

"මෙයාගේ වෙදකම් අපූරුයි!" කියමින් කථා සිංහ තම අයියාට සරදම් කෙළේ ය. "මිය ගියත් උතුමන් රා බොන්නේ නැහැ. එය ඉතාම මිලේවිෂ ඖෂධයකි. අපේ මුතුන් මිත්තන් මෙබඳු ලෙඩ වළක්වා ගත්තේ අරළු ගුළියෙනි. එහෙයින් තාත්තාට වහාම අරළු දෙන්න ඕනැ."

"අරළුවලින් සුව වෙන ලෙඩක් නැහැ" යි නීති සිංහ තර්ක කෙළේ ය. "සියල්ලටම සිත ප්‍රධානයයි. එහෙයින් වෙදකම් කළ යුත්තේ සිතටයි."

"සිතට වෙදකම් කළාට හරියන්නේ නැහැ" යි ධනසිංහ තර්ක කළේ ය. "අපේ මුතුන් මිත්තන් මෙබඳු වසංගත රෝගවලදී කෙළේ මන්ත්‍ර ජප කරමින් ආවැටීමයි. එහෙයින් අපි හදෙනාම ගොස් අපේ මුත්තණුවන් විසින් අපට ඉගැන් වූ මන්ත්‍රය ජප කරමින් පියාණන්ට ආවඩමු."

ඒ අවස්ථාවෙහි ඉතා පහසුවෙන් කළ හැකි වෙදකම මේ හැර අනෙකක් නොවන බව දුටු ඔවුන් එයට එකඟවූහ. ඔහු සදෙන මන්ත්‍ර ජප කිරීමට ලෙන තුළට ගියේ ය.

එහි ඇතුළු වූ ඔවුන්ට දකින්නට ලැබුණේ පියාගේ මළකඳ ය.

ශෝකයෙන් පහරනු ලැබූ පුත්‍රයෝ සදෙන ලෙන තුළ ම වැටී විලාප කියන්නට වූහ. එකෙක් ශෝකය ඉවසාගත නොහී ගලක් හිස උඩට පෙරළාගෙන එතැනම මිය ගියේ ය. තවත් එකෙක් පර්වත මුදුනට නැඟ පාතාලයට පැනීමෙන් දිවි නසා ගත්තේ ය. තුන් වැන්නා සර්පයකු ලවා දෂ්ට කරවා ගැනීමෙන් මිය ගියේ ය. සතර වැන්නා වස කා ද, පස් වැන්නා වැල්පොටකින් එල්ලී ද, මිය ගියේ ය. හවැන්නා කලකිරුණේ හිස හැරුණු අත බලා ගියේ ය.

අසල වන ලැහැබක සිටි හිවලෙක් ගොදුරු සොයා යන්නේ, විජය රාජගේ ලෙනට පැමිණියේ ය. සිංහයන් වාසය කරන ලෙනක්

බැවින්, ඔහු එහි ඇතුළු වූයේ ඉතා බියෙනි. මැරී සිටිය ද; සිංහයකුට
ළං වීමට ස්වභාවයෙන්ම සිවලා බිය ඇත්තෙකි. සිවල් තෙමේ
දෙරටුවෙහි සැඟවී සිටගෙන, නොගොස් උපක්‍රමයන්ගෙන් ලෙන
තුළ සිටින්නහු, ඇත්ත වශයෙන්ම මළ බව සැක හැර දැනගත්තේ
ය. ඔහු ලෙනට ඇතුළුව කැමට සිතා දකුණු කකුලෙන් එහි වූ මළ
කුණ පෙරළීමට තැත් කෙළේ ය.

කකුලේ ඇවිලුණ සිංහ හම ඉවත් වූයෙන් ඔහුට දකින්නට
ලැබුණේ හිවලකුගේ මළකුණ ය.

“දෙයියෝ සාක්කි! අපේම කෙනෙක් නෙවැ” යි කියමින්
හිවල් තෙමේ ශෝකයෙන් කර බාගෙන ලෙන තුළින් එළියට
පැමිණියේ ය.

පවිකාරයාට ගල් ගැසීම

මගේ මිත්‍රයකු වන අරවින්ද කුරුඳුවත්තේ කටුගේ පීටිපස සෙල්ලම් පිටියෙහිදී මේ වර හමුවූයේ හමසකට පසුයයි සිතමි. හැම විටම අරවින්ද මා හා කථාවට බසින්තේ තර්ක කරන අදහසිනි. ඔහු, සිත වෙහෙසා සිතීමට එතරම් ආශා ඇත්තකු නොවුව ද ගතානුගතික මතයන්හි එල්බගෙන, ඒ මතයන් තහවුරු කරනු පිණිස පොර කුකුළකු ලෙස පොරකැමට ආශා ඇත්තෙකි. ඔහු හොඳ දේ අගය කරමින් නරක දේ පිළිකුල් කරන්නකු වුව ද, හොඳ නරක විනිශ්චය කරන්නේ ගතානුගතික පොදු ජනයාගෙන් සියයට අනූනව දෙනකුත් විනිශ්චය කරන පරිදි ය.

දහවල් කාලයෙහි සූර්යයා තම සැඟ රැසින් තෙතමනය උරා ගන්නා ලදීත්, නිල්වත් පලසක් වැනි තණ බිස්ස මඳ උණුසුම්ත් යුක්ත විය. ඒ උණුසුම නිසා සවස් කාලයේ හැමු මඳ පවතින් අප ලත් සිහිල් ගුණය මඳක් අඩුව දැනිණ. පිටියෙහි කෙළි දෙලෙන් දිව පැන ඇවිදින මෙහෙකාර කොලුවන් ද ඔවුන්ගේ ස්වාමිදුන්ගේ කුඩා ළමයින් ද නගන සෝෂයන් සිනාවන් අපගේ කතාබහට බාධාවක් නොවී ය. කුඩා දරුවන් අතින් ගත් ආයාවන් අතර කදිම රූ සපුවෙන් යුතු එකියක දකින්නට ලැබෙන්නේ කලාතුරකින් නොවේ. එබඳු රූ සපුවෙන් යුතු එකියක දෙස මා බලා සිටිනු දුටු මගේ මිත්‍රයා මගේ ඇඟට ඇඟිල්ලෙන් ඇන, මා අවදි කරවා බණ දෙසන්ට පටන් ගත්තේ ය. රැ ලැඟීමට තමන්ට පුරුදු රුක් සොයා පියාඹන කපුටුවන් හඬ නගන නගන විට මගේ මිත්‍රයා උඩ බලා ඔවුන්ට බැණ වදියි. මී වදයක් සේ ගෙවලින් පිරුණු කොටුවේ කන්තෝරුවක් තුළට වී උදේ සිට සවස් වන තුරු වැඩ කරන අරවින්දට එළිමහන් පෙදෙසක් මැද වූ, මේ සෙල්ලම් පිටිය රිසි සේ හුස්ම ගැනීමට ද ඇස් ඇරලා වට පිට බැලීමට ද ඉඩ ඇති

තැනකි.

අක්කර පනහ හැට තෙක් මානයේ පිහිටි එක් ගෘහයක් බැගින් ද, ඒ අතර පළින් පළ පිහිටි පැල්පත් තුන හතර බැගින් ද යුත් කෙත්වලින් විසිතුරු පටිසර පෙදෙසක වැස පුරුදු මට මේ සෙල්ලම් පිටිය එවැන්නක් නොවී ය.

සිංහලයන්ගේ ඇතැම් නුගුණ කියමින් සිටි මගේ මිත්‍රයා, තමාගේ අත්දැකීමක් විස්තර කෙළේ ය. එය කොළඹ කෙසෙල් වත්තේ වාසය කළ තරුණ ස්ත්‍රියක පිළිබඳ පුවතකි. මගේ මිත්‍රයා ඒ පුවත කියන්නට වූයේ සිංහල ජාතියට නින්දා වන දේ කරන සිංහල ස්ත්‍රීන්ට පරිභව කරන අදහසිනි.

“ඒ ගැනි ගැබ්නියක්. විදුලි රතයට නැංගේ කෙසෙල්වත්ත ළඟ හන්දියේ දී ය” යි මගේ මිත්‍රයා කථාවට මුල පිරුවේ ය.

“ඉතින්.” යි මම කථාවට අගුල්පත් තැබුවෙමි.

“ඉතින් ටිකක් දුර යන කොට, දෙයියන්තේ වැඩක් තමයි! ඒ ගැනිට දරුවෙක් ලැබිවිච, විදුලි රතයේදීම. රතයේ සිටි සියලු දෙනාම උන් උන් තැන් වලින් නැගිටිවා; ඒ ගැනි දෙස රවා බලන්න උණා. ‘බැහැපන්-බැහැපන්’ යි එක්කෙනෙක් සැර කරා. ‘නින්දිත ලෙස ජීවත් වන උඹල මුළු ජාතියටම නින්දාවකි’ යි තවත් කෙනෙක් කිව්වා. මීට පස්සේ කවුරුත් ඒ ගැනිට බණින්න පටන් ගත්ත ඩිරයිවරුත් ඒ ගැනි බස්සවා විදුලි රතය පැදගෙන ගියා.”

“ඉතින් මහත්මයාත් බැන්නා?” යි මම සාවඥ ස්වරයෙන් ප්‍රශ්න කෙළෙමි.

“නන්නත්තාරේ ගොස් සිංහල ජාතියට නින්දා කරන උන්ට නොබැණ?”

“සාධු! සාධු”

අන්‍යාලාපයෙන් මා ඔහුට නින්දා කරන බව ඔහු තේරුම් ගත්තේ මීට පසු ය. ඔහු මට බැණ වදින්නට පටන්ගත්තේ ය.

“මහත්මයා වේසා ගැනුන්ගෙ පැන්න ගන්න බව මම දන්නවා!” යි මගේ මිත්‍රයා කෝපයෙන් කී ය.

'හැම දෙයකම හොඳ පැත්තට වඩා නරක පැත්ත දැකීමට පුරුදු වුණු තියුණු මසැස මෙන් මනැස ද ඇති තැනැත්තා, තමාගේ කාලයෙන් වැඩි කොටසක් ගෙවන්නේ සොම්නසින් නොව දෙමිනසින් ය' යන මතය තර්කානුකූල වුව ද සැබෑ නොවේ. ගනඳුරෙහි ගිලුණු පණ ඇති කුඩා දෙය වුව ද දක්නා බලලකු මෙන්, මනුෂ්‍ය ලෝකයෙහි ජඩ පක්ෂය දැකීමට ද හැඟීමට ද පුරුදු වුණු තැනැත්තාගේ විශ්‍රාම කාලය ගත විය යුත්තේ දෙමිනසිනි. එය තර්කානුකූල නිගමනයකි. එහෙත් පොදුවේ සියලු දෙනාම සම්බන්ධයෙන් එය තර්කානුකූල නොවේ. ජීවිතයෙහි ජඩ පක්ෂය දැකීමට පුරුදු වුණු මනැසක් ඇතත් ඇතැමෙක් කවියෙකි; එනම්: ඔහු ජීවිතයෙහි අවලක්ෂණ දෙයෙහි ද, ජඩ පක්ෂයෙහි ද ශෝක ජනක පක්ෂයෙහි ද එක්තරා සෞන්දර්යයක් දකින්නෙකි. සුවඳ විහිදුවමින් විවිත්‍ර වර්ණයෙන් බැබළෙන මල, සැඳෑ රිවිඳසින් බැබළෙන වලාපටලයෙන් නෙත් සිත් ඇදගන්නා අහස, විවිත්‍ර වර්ණයෙන් බැබළෙන පියාපත් ඇති මියුරු හඬින් හඬන පක්ෂියා, සුන්දර රූ සපුවෙන් සැඳි ස්ත්‍රිය, යන මොවුන් කෙරෙහි පමණක් නොව, පොදු ජනයා අවලක්ෂණත්වය ආරූඪ කරන පණ ඇති නැති හැම දෙයකම සෞන්දර්යය දැකීමට පුළුවන් දෙනෙතක් ද එහි රසාස්වාදය කළ හැකි රුචිකත්වයක් ද ඇතැමෙක් ලබයි.

වේසාකම නිසා සුන්දර රූ සපුවෙන් පිරිහීමෙන් දුටුවත් තුළ පිළිකුල උපදවන ස්ත්‍රියක් වුව ද ඇතැම් විට එබන්දකුගේ සිත් ගනියි. ඇගේ ගත වන පිළිකුල් උපදවන නමුදු එයින් යට වූ ඇගේ වර්තය වූකලී සිත් තුළ පහත් සංවේග දනවන එකම ජීවප්‍රවාහයෙන් ගන්නා ලද බිත්දුවකි. නෙත් සිත් පැහැර ගන්නා විවිත්‍ර වර්ණයෙන් බැබළෙන ඇතැම් කුරුමිණියෙක් විෂ වර්ගයක් උතුරුවයි. නොඑසේ නම් දුගඳ හමන ඉස්මක් විඳියි. ස්ත්‍රියක හෝ පුරුෂයකු හෝ තමාගේ පාපයෙන්, දුසිරිතින්, කැතකමින්, අප සිත් තුළ පිළිකුල උපදවතත් ජීවිතයෙහි නෙත් සිත් පැහැරගන්නා ගුප්ත ලක්ෂණය ඇය හෝ ඔහු හෝ කෙරෙහි ද වෙයි.

බුදුහු දහම් දෙසීමෙන් අම්බපාලි ගණිකාව සස්තෙහි පැහැද වූහ; පටාචාරාව සනසාලුහ. උන්වහන්සේ මොවුන් කෙරෙහි දයානුකම්පාවක් පහළ කෙළේ උන්වහන්සේ ඔවුන් තුළ සැඟවුණු

ආලෝකික සෞන්දර්යයක් දුටු බැවිනි.

“මහත්මයා අහල නැද්ද අර අලුත් තෙස්තමේන්තුවේ එන අගනා කපා වස්තුව?” යි ප්‍රශ්න කරමින් මම මගේ මිත්‍රයාට ද ඒ කපා වස්තුව කොටින් කීවෙමි. ඔහු ඒ කපා වස්තුව දනිතත්, ඔහු කී ඇනුම් පදය නිසා එය ඔහුට ඇසෙන සේ කිය යුතුයයි මම සිතුවෙමි.

“වරදෙහි බැඳුණු ස්ත්‍රිය වටලාගත් රැළට යේසුස් ක්‍රිස්තුස් වහන්සේ මෙසේ කීහ.

‘නුඹලා අතරෙන් පවි නැති මනුෂ්‍යයෙක් ඇට පළමු ගලක් ගසවයි කියා නැවතත් නැමී බිම ලියු සේක.’

‘නිදෙස් ගුණ බරණ සුසිරිත් ඔටුනු’ පැළඳගත්තවුන් මෙන් සිටි ඔවුහු එකිනෙකාගේ මුණු බැලූහ. බඩුත් සමඟ අසු වූ සොරුන් සේ ඔවුහු එකිනෙකා කර බාගෙන පලා ගියෝ ය. එහි ඉතිරිවූයේ යේසුස් ක්‍රිස්තුස් වහන්සේ පමණි.”

මේ කපාවෙන් මගේ මිත්‍රයා ටිකක් මෙල්ල කළ හැකි වී ය. මෙල්ල කළ හැකි වූයේ ඔහුගේ චරිතය මා දන්නා වග ඔහු ද හොඳින් දන සිටි බැවිනි. මා ඔහු නාදුනන කෙනෙක් නම්, ඔහු කිසිම පැකිළීමක් නැතිව යේසුස් ක්‍රිස්තුස් වහන්සේගේ ස්ථානය ගෙන මා හා තර්ක කරනු නිසැක ය.

“ටිඳුම් කාරයට නැගුණු ඒ ස්ත්‍රියට බැණ වැදුණු අනිත් නැතැත්තන් අතර ඇට ගලක් ගහන්න පුළුවන් කෙනෙක් සිටියාද?” යි මම මගේ මිත්‍රයාගෙන් ඇසුවෙමි.

“දෙළොස් ඇවිරිදි විතර වූ ළමයි දෙන්නෙක් හිටියා. ඒ දෙන්නා හැර එතන හිටි අනිත් එක් කෙනෙකුට වත් ඇට ගලක් ගහන්න පුළුවන් යයි මම හිතෙන්නේ නැහැ!”

මා මේ තොරතුරු කීවේ, මීට නොදෙවන පුවතක් ළඟදී පත්‍රයක පළ වූ බැවිනි. රම්බොඩගල්ලෙන් මයිල තුනක් පමණ ඇතින් වූ ගමක පාර අයිනේ ගසක් යට වැටී උන් මවක් ද, දරුවෙක් ද, පාඨශාලාචාර්යවරයකු හා ගම්මුලාදැනියකු හා විසින් බොහෝ අමාරුවෙන් ඉස්පිරිතාලයට යවනු ලැබූහ. ඒ ස්ත්‍රිය කලින් ඉස්පිරිතාලයට ගිය නමුත් එහි සිටි දෙස්තර ‘තව මසකට පසු

එන්න' යයි කියමින් ඇ ආපසු යැවී ය. දෙදවසක් හුළං බැට කමින් ගමන් කළ ඇ, අතර මඟදී දරුවා ප්‍රසූත කළා ය. තම බස් රියෙන් ඇ ඉස්පිරිතාලයට ගෙන යාමට බස් රිය කාරයෝ ද කරත්තයෙන් ගෙන යාමට කරත්ත කාරයෝ ද අකැමැති වූහ. ඔවුන් අකැමැති වූයේ සාධු වරිත ඇත්තවුන් නිසාම නොව, සාධු වරිත ඉතාම අගය කරන්නවුන් වූ බැවින් යි සිතිය හැකි ය.

පවිකාරයාට පිළිකුල් කිරීමත් පවට පිළිකුල් කිරීමත් යන දෙක එකක් නොවේ. සුවර්තය අගය කළෝත් පිරුවෝත් පවට පිළිකුල් කළහ. පවිකාරයාට අනුකම්පා කළහ. ලෝකයේ ශ්‍රේෂ්ඨ ආගම් කර්තෘවරයන්ගේ වරිත ඊට නිදසුන් වේ. බුදුන් වහන්සේ ගණිකාවට ද මිනීමරුවාට ද අනුකම්පා කළ හ. ඔවුන් පාපයෙන් නඟාලූ හ. උන්වහන්සේ අම්බපාලි ගණිකාවට පිළිකුල් නොකළ හ. පටාචාරාවට අනුකම්පා කළහ. අඟුල්මල් සොරහු නඟාලූ හ.

හැම උතුම් දෑම කනපිට පෙරළාගන්නා මනුෂ්‍යයෝ, පවට පිළිකුල් කිරීම වෙනුවට, පවිකාරයාට පිළිකුල් කරන්නට උගනිති. එහෙත් පව අපගේ රෝෂයෙන් බේරෙයි; බේරී නොයෙක් වෙසින් අප තුළටම වදියි. පවිකාරයා පමණක්, අපේ පිළිකුල සහ වෛරය නමැති පා පහර ලැබ පාපය නමැති නරාවලෙහිම ගිලෙයි. ඔහු ගිලෙනු බලා 'පාපයට පහර දුන්නම්හ'යි අපි සන්නෝෂ වෙමු.

ධර්මය කනපිට පෙරළා ගන්නවුන් අතර බණ දෙසීම හා උගැන්ම ද කොතරම් දියුණු වූණත් සුසිරිත් පිරිමනම් දියුණු නොවේ. තමාගේ දුර්වලත්වයෙන් හෝ සමාජ චාරිත්‍රයන්ගේ දුෂ්ටත්වයෙන් හෝ පාපයෙහි වැටුණ තැනැත්තේ, තමා ඒ නරා වලෙන් ගොඩ ලීමට දික් කරන කාරුණික අතක් නොදක්නේ, වඩ වඩාම එහි ගිලෙයි.

අපරාධ කරන්නවුන්ට දඬුවම් කිරීමට ප්‍රජාපාලකයා නීති පනවයි; මනුෂ්‍යයා කනපිට පෙරළා ගැනීමෙන් ඒ නීති අභිංසකයන්ට දඬුවම් කරන මාරක උපක්‍රමයන්ට හරවයි. ඔහු බුද්ධ නීතියත්, දෙව නීතියත් දුර්වලයන් සහ දිළින්දන් පෙළිය හැකි සේ කනපිට පෙරළා ගනියි.

පහත දැක්වෙන්නේ ඩොස්ටොව්ස්කි නමැති රුසියන් නවකථා

කාරයකුගේ කථා වස්තුවක එන විත්තියකි: පරානුකම්පාවෙන් උමතු වූ තරුණ ශිෂ්‍යයෙක්, අසරණයන් පෙළමින් අධික පොළී ගන්නා මසුරු ස්ත්‍රියක මරයි. මිනීමරුවා එතැන් සිට සිතින් අනුභව කළ දුක් කඳ කියා පෑමට ලියූ ඒ කථා වස්තුවෙන් කෙරෙන ඔහුගේ විත්ත වෛතසික විභාගය, වයසින් මෙන් බුද්ධියෙන් පැසුණකු මිස අනෙකකු විසින් කියවිය නොහැකි තරම් භයංකර ය.

මිනීමරුවා අස්වැසිල්ලක් ලද හැකි තැනක් නොදක්නේ තමා කලින් අදුනන ගණිකාවකගෙන් තමාගේ සිත සැහැල්ලු කරන අනුකම්පා සහගත වචනයක් ලබයි. ඔහු ඇගේ පා මුල වැටී ඇගේ දෙපා සිඹ මෙසේ කියයි:

“මා වැද වැටුණේ උඹට නොව උඹගේ වේෂයෙන් අපමණ දුක් අනුභව කරන මනුෂ්‍යාත්මභාවයට යි.”

මිනීමරුවාගේ අනුකම්පාවට භාජන වූ ඒ වෙසඟන ඇගේ වරදකින් නොව, තම මවුපියන්ගේ වරදින් වේසාකමට වැටී, එහිම ගැලී, මවුපියන් සහ ඔවුන්ගේ අනික් බාල දරුවන් ද රක්ෂා කළ ස්ත්‍රියකි.

කොතරම් අධමස්ථානයෙහි, නපුරෙහි, වැටුණ ද, මනුෂ්‍යයා, පිපාසාතුරවූවකු මෙන් තවත් මනුෂ්‍යයකුගේ දයානුකම්පාව සොයයි. එය නොදන, පැන් ඉල්ලන පිපාසාතුරයකුට යකඩ සපත්තු ලාගත් පයින් අනින්නකු මෙන්; මිනිසකු, දුෂ්චරිතයෙහි වැටුණු තවත් මනුෂ්‍යයකුට පිළිකුල් කිරීම, බැණීම, නින්දා කිරීම කෙසේ නම් හොබී ද?

වැල කෑම

මා කුඩා කල අකීකරුකම් කෙළේ ගෙදර දී පමණි. ගෙදරින් පිටවුණු විගස මම වතුර බාල්දියක බහා ගත් මියකුගේ වේෂය ගත්තෙමි.

කුඩා කල ගෙදර දී එකාධිපතියකු සේ දඟ කළ මා පිටතදී උපාසකාංකුරයකු වූයේ කෙසේ ද? ලජ්ජාවත් බයත් යන දෙක වැඩි වූ බැවින් ශීතමි. මා පිටතදී කිසි විටක නොකරන මෝඩකමක් හෝ හිතුවක්කාර කමක් හෝ ගෙදරදී කෙළේ එහෙයින් ශීතමි දැන් මට හැඟේ. ලජ්ජාවත් බයත් යන දෙක වැඩි නොවී නම් මා දඟකරන්නේ ගෙදරදී නොව පිටතදී ය. දැනුදු මා හොඳින් කතාබහ කරන්නේ ළංච ආශ්‍රය කිරීමෙන් හිතවතුන් වූ මිත්‍රයන් හතර පස් දෙනකුත් සමඟ පමණි. අනික් සියලු දෙනාටම මා, සංඥාවක් දැනුණු වහාම කටුව තුළට වැදෙන ගොළුබෙල්ලකු වැන්න. මෙය වූ කලී ලජ්ජාව හය දෙක වැඩිව ඉපදීමේ විපාකයකැ යි සිතමි.

ආලෝකය ඇති තැන අඳුර නැත්තාක් මෙන් නුවණ ඇති තැන මෝඩ කම ද නැතැ යි සමහර පණ්ඩිතයෝ කියති. එය අසත්‍යයකි. උගත් කම සමඟ මෝඩ කම ද අත්වැල් බැඳගෙන යෙයි. මෝඩ කම අත්වැල් බැඳගෙන නොයන්නේ කපටි කම සමඟ පමණි.

බොහෝ විට කෙරාටික මනුෂ්‍යයා හදවතක් නැත්තකු වැන්න. කොතරම් නුවණැති වුව ද, කාරුණික හදවතක් ඇති තැනැත්තේ මෝඩ කමින් තොර නොවෙයි. මෝඩ කම දෙවි බවට ළං කොට සැලකිය හැකි ගුණයකැ යි සමහර පණ්ඩිතයන් කියන්නේ එහෙයින් ශීතමි. මා කළ මෝඩකම් අත්‍යයන්ට ද කියන්ට කැමැත්තේ, මෝඩ කම දෙවි බවට ළං කොට සැලකිය යුතු ගුණයකැයි ඇතැම් පණ්ඩිතයන් කියන හෙයින්.

මම කුඩා කල දීකිරි කෑමට පමණක් නොව, වැල වරකා

කෑමට ද රුසියයෙක් වීම්. දීකිරි හෝ වැල වරකා හෝ මා, මට ඇති තරම කනු, වැඩි මහලු උදවිය ඉවසු නමුත්, මගේ වයසෙහි හෝ මට වඩා බාල වියෙහි හෝ වූ මගේ සහෝදරයෝ ද සහෝදරියෝ ද එසේ නොඉවසූහ. දවසක් මම ඉතා හොඳ වැල ගෙඩියකින් බාගයක් පමණ තනියම කෑවෙමි. කාලා ඉවර කොට මා මගේ අත්වලත් තොල්වලත් තැවරුණු කොහොල්ලා පිස දමාගැනීමට රෙදි කඩක් සොයනු දුටු මහලු වැඩකාරයෙක් වූ දවත්,

“මොනව ද දරුව සොයන්නේ?” යි මගෙන් ඇසුවේ ය.

කුඩා කල සිට අපට සේවය කරමින් එහිම වැඩුණු ඔහු අපගේ නෑයකු මෙන් අපෙන් සංග්‍රහ ලබන්නෙකි. කෙරාටික කම් දන්නා ඔහු, අපට සරදමක් කවට කමක් කළ හැකි බව දුටු තැන එය අතහාරින්නෙකි. නංගී සහ අන්‍යයන් ද නොසලකා, මා වැල ගෙඩියකින් බාගයක් පමණ කාදීම ඔහුට රිසි නොවූ බව ඔහු වරින් වර කී ඇනුම් පද වලින් තේරුම් ගතහැකි වී ය.

“දවත් මට මේ කොහොල්ල ඇරගන්න ඕනෑ” යි මම දවත්ට කීවෙමි.

“ඕකත් ඔය තරම් සොයන්න ඕනෑ ද? අර-අරින් ටිකක් අරගෙන හොඳට පිස දමාගන්න” යි කියමින් දවත් කාමරයේ මුල්ලක තුබුණු ඉඹුල් පුළුන් ගෝනියක් මට පෙන්වූයේ ය.

මේ උවදෙස දෙද්දී, නරියකුගේ මුහුණට හුරු ඔහුගේ මුහුණෙහි කට කොණට නැගුණු කපටි සිනාව තවම මට සිහි වේ; එය කපටි සිනාවකැ යි තේරෙන්නේ මෙකල ය. දවත්ගේ උවදෙස පිළිගත් මම වහාම පුළුන් ගෝනියෙහි අත ඔබා, පුළුන් අහුරක් ගෙන එයින් හොස්ස පිස දුමිමි! දවත් කොක්හඬ නඟා සිනාසෙමින් ඉවතට දිවුවේ ය. හොස්ස පුරාත් අතක් පුරාත් පුළුන් ඇලුණු නිසා විකට නැටුමකට සැරසුණකුගේ විලාසය ගත් මා දුටු අන්‍යයන් පමණක් නොව මැණියෝ ද සිනාසෙන්නට වූහ.

මගේ අතට හසුවුණේ මේසය උඩ තුබුණ ජග්ගුවකි. එය ක්ෂණයකින් දිව ගියේ, සිනාසෙමින් මිදුලට පැන්න දවත් දෙසට ය.

ජග්ගුව දවත්ගේ ඇගේ නොව බිම වැදී කුඩුටුණ ද මගේ කෝපය එයින් සන්සිඳිණ. සිනාසුණු කවුරුත් සිනාව නැවැත්වූ හ.

බඩගින්න

"යුක්තිය ?.....ඔව් මේක තමා යුක්තිය" යි සුරංචියා ගොරවමින් කී ය. ඔහු, දළ ලොමින් වැසුණු වියදංචක් මෙන් දික්වූ සවි ඇති තම දකුණු අත මගේ නැහැයට ළං කෙළේ ය.

සවි ඇති දේහයක් ඇති සුරංචියා වයසින් හතළිස් පහ නොඉක්මවූවෙකි. දඩාවතේ ඇවිදින හරකකු වැනි ඔහු, වැස්සට පින්තට නොතෙමී ඉන්නේ පාළු ගෙයක ඉස්තෝප්පුවකට හෝ අම්බලමකට හෝ වැදීමෙනි. ඔහුට බිරිඳක් නැති ය; ළමයෙක් නැති ය; ඔහු අද එක තැනකදී දකින්නට ලැබුණොත්, හෙට මයිල දහයක් පමණ ඇත කුඩා නගරයක දී දකින්නට ලැබේ.

අද ඔහු මට හමු වූයේ පාළු අම්බලම තුළදී ය. රෑ ගවයන් ලැගීමෙන් ගව ගාලකට පෙරළුණ මෙම අම්බලමෙහි කයිරුව උඩ වාඩි වී උන් සුරංචියා, වැස්ස නවතින තුරු එහි ඇතුළු වූ මා සමඟ කථාවට බැස්සේ ය.

ඔහුට හිතූණ විටක ඔහු කුලී වැඩ කරයි. තවත් විටක හිඟමත් ඉල්ලා ගෙන කුස ගිනි නිවා ගනියි. එසේත් කුස ගිනි නිවා ගත නොහැකි වූ කල, ඔහු සොරකම් කරයි. සොරකම් කරන්නට ඉඩකඩ නැති වූ විට ඔහු කුස ගිනි නිවාගන්නේ අනුන්ගෙන් මුදල් හෝ බඩු හෝ උදුරාගැනීමෙනි. ඔහු සමාජයේ සිරිතට අනුකූල පැවතුම ද ධර්ම නීති ද තම දෙපයට පැගෙන දූවිලි තරම් වත් නොසලකයි. නින්දවටත් ප්‍රශංසාවටත් ඔහු බිහිරෙකි. මිනිසුන් 'ගවරා' ය යි ඔහුට නමක් තැබුවේ මේ කරුණු ද සලකාගෙන ය.

ඔහුගේ නොමනා දිවි පැවැත්මට දෙස් නඟා යුක්තියට ද ධර්ම නීතියට ද අනුව ජීවත් වීමේ සැපත මතක් කළ විට, යට

කියන ලද පරිදි මීට මෙලවූ තම විසාල බාහු දංඩ, මගේ නැහැයට
ලංකොට සෙලෙවුවේ ය.

“යුක්තිය!” යි කියමින් ඔහු මිනී කන බල්ලකු මෙන් දත්
දෙතිසම විරිත්තා, සිනාසුණේ ය. කිතුල් කෙඳි මෙන් ගොරෝසු
රවුලකින් සෙවණ වූ දෙනොල් අතරින් පෙනුණ අගනා දකින්
එළිය කළ ඔහුගේ මුහුණ, දත් පෙන්නා කෝපයෙන් ගොරවන
බල්ලකුගේ මුහුණක් මෙන් මට පෙනිණ.

“යුක්තිය ? ඔව් මහත්තයා, සත්තිය තමා
යුක්තිය! යුක්තිය ගැන කතා කරන්නන් ප්‍රයෝජන ගන්නෙත්
සත්තියෙන් තමා! යුක්තිය නමැති වෙස් මුහුණ බැඳගෙන ඔවුන්
සව් සත්තිය ඉස්සරහට ගන්නවා” යි කියමින් සුරංචියා සුරැට්ටුවක්
ගෙන කටෙහි ඔබා, දිවෙන් පෙරළා යළිත් එළියට ගෙන, ගිනිකුරක්
පත්තු කෙළේ ය. මම කිසිවක් නොකියා ඔහුගේ දෙඩුමට කන්
දීගෙන සිටියෙමි. අතින් වාද කිරීමෙහි ශූරයකු වන ඔහු කටින් වාද
කරන්නන්ට පිළිකුල් කරයි. කටින් වාද කිරීමෙහි ශූරයකු වන මා
විසින් කළ යුතු වූයේ, කර බාගෙන, ඔහුගේ දෙඩුමට කන් දීම
පමණි.

“මම තරුණ කාලේ ගෙදර රස්සාවේ
සිටි බව මහත්තයා දන්නවා නෙව ද?” යි කියමින් සුරංචියා කාරා
ඉවතට කෙළ ගසා මා දෙස බැලුවේ ය.

“නෑ-නෑ මට වැරදුණා! මහත්මයා අහල ඇති”

“ඔව්, මම දන්නවා”

“එතන ලොකු නෝනාගේ රත්තරන් කුරක් නැතිවෙලා
මම ගත්තා ය යි සැක කරලා හොඳටම තළා පොලීසියට බාර
දුන්නා. මම තුන් මාසෙකට හිරේට ගිය-නමුත් මාසෙකට පස්සේ
කුර ලාවිච්චක මතක නැතුව දල තිබී ලොකු නෝනාට හම්බ
උණා! ඒත් මම තුන් මාසයක් හිරගෙයි ඉඳලා ආවා. හිරගෙයි
ඉඳලා ආවට පස්සේ මම හොරකම් කරන්ට පටන් ගත්තා.”

“නුඹට වෙන පළාතකට ගියා නම් රක්සාවක් සොයා ගන්ට
තිවිනා.”

“කොහාට ද? ඒරොප්පෙට ද? ඒරොප්පෙට යන්නත් මේකට

සාත්තු කරන්න ඕනෑ” යි කියමින් උදරයට මාපටැඟිල්ලෙන් ඇත ගත්තේ ය. “මම ඊට පස්සේ තුන් වතාවක් හිරගෙට ගොහිල්ලා තියෙනවා. මම හිතූණ දට වැඩ කරලා හම්බ කරනවා; කාගෙන්වත් ඉල්ලා ගත්ට පුළුවන් උණ දට එහෙම කරනවා. එහෙමත් බැරි උණ දට භොරකම් කරනවා. එහෙමත් බැරි උණ දට ගහලා බැණලා හරි උදුර ගන්නවා!”

“හිඟමනෙන් ජීවත් උණත් එය අධර්මයක් නොවේ. නමුත්-”

“ඔව්, අපි හිඟා කෑමෙන් ජීවත් වෙනවාට හොඳය යි කියන මිනිසුන් කැමති බව මම දන්නවා. වැරහිලි ඇඳගෙන මිනිස්සුන් ඉදිරියේ බඩගා හිඟමත් ඉල්ලන්නාට අනුකම්පා කරන්නේ මන්දයි මහත්තයා දන්නවා ද? තමන් ඉදිරියේ දණින් වැටී හිඟමත් ඉල්ලනවාට කවුරුත් කැමතියි. ඒක ඔවුන්ට ලොකු සතුටක්; නම්බුවක්. හිඟමත් දෙන්නේ ඒ නිසා මිසක් පිනට නෙවී. මිනිහාගේ බොරු අහංකාරකම නිසා. මගේ අත පය සන්තිය තියෙනවා. ඉතින් මම කවුරුත් ඉදිරියේ බඩගාන්නේ මොකට ද?”

වැස්ස නැවතුණු බැවින් මා අම්බලමෙන් එළියට බහින්නට තැත් කළ නමුත් සුරංචියා මා නතර කෙළේ ය.

“මහත්තයා පොඩ්ඩක් ඉන්න; යුත්තියේ හැටි දැනගන්න මම කතාවක් කියන්නං” යි කියමින් ඔහු නැවතත් කයිරුව උඩ වාඩි වී, අතේ තිබුණු සුරුවටු කොටය, නිවා, කනටත් හිසටත් අතර තබාගත්තේ ය. මම නැවතත් කයිරුව මතුයෙහි වාඩි වී, සුරුවටුවක් උරන්නට වීමි.

“මම කියන්නේ හොඳින් දන්නා කතාවක්” යි කියමින් සුරංචියා වඩාත් මට ළං වූයේ ය. “මේ කොළු ගැටයාත් මාත් කලක් එකට හිටියා. උගේ නම් ‘ජෙමා.’ අවුරුදු 18 වයසේදී කුලී කරත්තයක් දක්කා ජීවිකාව කරගෙන හිටියා. දවසක් කරත්තෙන් වැටී කකුල් දෙක කැඩිලා ඉස්පිරිතාලෙට ගෙනිව්වා. ඉස්පිරිතාලෙදී කකුල් දෙකම දණ දෙක ළඟින් කපා හොඳකරා. උඟ හොඳ උණාට පස්සේ ගමට ඇවිත් හිඟමනෙන් ජීවත් උණා. මාස හතරකට පමණ පසු ගමේ කිසිවකුට උඟ ජේන්න බැරිව ගියා. හැමෝම උඟට දෙස් තියන්ට

පටන් ගත්තා. උඟ ජේන කොට 'මේ යකා තැම්බිලා යන්නෙන් තැන' යි කියමින් උඟ මඟ ඇරලා යන්ට පටන් ගත්තා. එහි හිටියොත් හාමත් වෙලා මැරෙන්න වන බව දන්නා නිසා උඟ වෙනින් ගමකට ගියා. හාර පස් මාසයක් ගිය තැන ඒ ගමෙන් වසන්න බැරිව ගියා. ඔක්කෝම උඟට දෙස් තියන්නත් එලවා ගන්නත් පටන්ගත්තා. දවස් දෙකක් කන්න මොකුත් නොලැබ සිටි උඟ ආයින් ආපසු උගේ ගමට ආවා. ගමේ දකින දකින මිනිහා උඟ ආයින් ආවාට සාප කරන්ට උණා. හාමතේ හිටි උඟ බත් කටක් ඉල්ලා ගන්න එද හවස් වන තුරු ඇවිද්ද; නමුත් බැරි උණා. බඩගින්නේ පණත් නැතිව, සිහි නැතිව හිටි උඟ ගෙදරක පැළ ඉනි වැටක් ළඟ වැටිලා කටින් හුස්ම අරිමින් ඉන්න කොට කුකුළන් රංචුවක් ඇවිත් අවුලා කන්ට උණා. බඩගින්නේ සිටි ජේමා කුකුළෙක්වත් අල්ලා මරා පුළුස්සාගෙන කන්න ඕනෑ ය යි හිතාගෙන ළඟ තිවුණු ගලකින් ගහලා කුකුළු පැටියෙක් මැරුවා. මේක දුටු අහල සිටි කුකුළන් අයිතිකාරයා ඇවිත් හාමතේ මැරෙන්න හිටි කොටාට ගහන්න උණා. ගෙදර සිටි අනිත් ගෑණුන් පිරිමින් ඇවිත් උඟට හොදටම තඩි බාලා, පොලිස්කාරයෙකුට බාර දුන්නා. පොලිස්කාරයාත් බැටන් පොල්ලෙන් දෙකුත් පාරක් ඇනලා ඔහු පොලිසියට ගෙනිව්වා. තුන් දවසකින් බත්කටක් නොලැබ ගුටි කා සිටි ජේමා යන්නම් බඩගාගෙන පොලිසියට ගියා. පස්සෙන් ද උගේ කට උත්තර ලියාගන්න ගොහින් දෙර ඇරියාම උඟ මැරී හිටියා!"

"අපොයි! ඒ අසරණයාට පොලිසියෙදිවත් බත් කටක් ලැබී නැහැ" යි මම ශෝකයෙන් කීවෙමි.

"මිනිහෙකුට බඩගිනි වෙන බව පොලිසිය දන්නෙත් නැහැ මහත්තයා! ලෝකයා දන්නෙත් නැහැ. බඩගින්න දන්නේ බඩගින්නේ මැරෙන මිනිහා විතරයි" යි කියමින් අනිත් පමණක් නොව කටින් ද වාද කළ හැක්කකුගේ ගර්වයෙන්, සුරංචියා මා දෙස බැලුවේ සුකුමාර මනින්ට පිළිකුල් කරන්නකු ලෙසිනි.

ගිනි අඟුරු සේ කොපාග්නියෙන් දිලිසෙන ඔහුගේ දෙනෙත් දෙස බලා සිටිය නොහැකි වූ මම බිම බලාගනිමි. ඔහුගේ හද තුළ පැසෙන වෛරයත්, කෝපයත්, දුටු දුටු දෙය සුන් බුන් කිරීමේ ප්‍රවණ්ඩ වේතනාවත් ඔහුගේ නෙත් කවුළු දෙකින් දුටු මා තුළ හටගත්තේ භයට වැඩි ශෝකයකි.

වෙනස් වීම

දියුණුව යයි කියන්නේ අසංකීර්ණත්වයෙන් සංකීර්ණත්වයට පෙරළීම ය යි දහ අට වන ශත වර්ෂයෙහි විසූ හර්බර්ට් ස්පැන්සර් නමැති ඉංග්‍රීසි දර්ශනිකයා කී ය. සාංඛ්‍ය මතය අනුව ද මේ සංකීර්ණ ලෝකය අසංකීර්ණ ප්‍රකෘතියෙහි පෘතග්විධ ප්‍රතිඵලයකි.

මේ මතය වූ කලී හොඳ නරක හෝ ගුණ ධර්ම හෝ අනුව නොව, හුදු තර්ක ඥානයෙන් ලෝකයෙහි සිදු වන විපර්යාසයන් දෙස බලන්නකුට අහිමත එක් විවරණයකි. තර්ක ඥානය නමැති ගින්නෙන් දැවී විසලී ගිය හදවතක් ඇත්තෙකු යි සැලකෙන පණ්ඩිතයකු හැර අන්‍යයන් දියුණුව යන පදය තෝරන්නේ මෙසේ නොවේ.

මස් මාළු කන්නන් අඩු වීම දියුණුව යයි අහිංසා වාදියා සලකයි. මුදල්-හදල් වැඩිපුර ලබන්නන් බහුල වීම දියුණුව යයි වෙළෙන්දා සිතයි. මත් පැන් පානය කරන්නන් අඩු වීම දියුණුව යනු අමද්‍ය සේවකයාගේ මතය යි. දරුවන් මවුපියන්ට වදින්නට උගැන්ම, දියුණුව යයි තවත් කෙනෙක් සිතයි. දියුණුව යයි කියන්නේ බණ දහම් අසන්නන් බහුල වීම යි තවත් කෙනෙක් කල්පනා කරයි. විහාරස්ථානයක් කරා යන මිනිසුන්ගේ සංඛ්‍යාව වැඩි වීම මවුන් දියුණු වන බව කියන ලකුණ කැපී තවත් එකෙක් සිතයි. තවත් එකකුට ස්වරාජ්‍යය ලැබීම පමණක් දියුණුව වේ.

ලෝකය වෙනස් වෙයි. ලෝකයේ කිසිවක් නිත්‍ය නොවේ. මේ අනිත්‍ය ධර්මය, හොඳ නරක අනුව විනිශ්චය කරන්නෝ යට කියවුණු අන්දමේ නා නා විධ මතයන්හි එල්බ ගනිති. දර්ශනිකයෝ 'පිරිහීම' 'දියුණුව' යන පද දෙකම ඉවත ලා ලෝකයේ සිදු වන

වෙනස් කම් හැඳින්වීමට අනික් පදයන් වහල් කොට ගනිති. මේ පණ්ඩිතයන්ගේ මතය අනුව අප රට ගම්බඳ ජනයා අතර ඇතිවීගෙන යන ඇතැම් වෙනස්වීම් ද සලකා බැලීම වටහේ ය.

මෑතක සිට ගම්බඳ ජනයා අතර බිත්තර කන්නෝ ද පලතුරු කන්නෝ ද වැඩි වෙති. පලතුරු කන්නන් වැඩි වීම දියුණුවකැයි සිතන්නන්ගෙන් වැඩි දෙන බිත්තර කන්නන් වැඩි වීම පිරිහීමකැ යි කියති. අභිවෘද්ධිය, පරිහානිය, යන පද දෙකම ඉවත ලන පණ්ඩිතයන් ගම්බඳ ජනයා අතර බිත්තර බිඳින්නන් වැඩි වීම සලකන්නේ කෙසේදැ යි සොයා බලමු. ගම්බඳ ජනයා බිත්තර බිඳින්නේ කන්නට බව මෙහි කිව යුත්තක් නොවේ.

මේ අදහස මගේ සිතට නැගුණේ පෙරෙයිද මගේ මිත්‍රයකු සමඟ මා කතා බහ කළ අවස්ථාවෙහි ය. මගේ මිත්‍රයා බිත්තර කන්නට රුසියෙකි. ඔහු බිත්තර කන්නේ අන්‍යයන් පලතුරු කන්නාක් මෙනි. බිත්තරයට පණ තිබේ දැ යි යමකු ප්‍රශ්න කළ හොත් ඔහු කිසි කලක තර්කයට නොබසීයි උදරමිහරියා උත්පත්තියෙන් ම තර්කයට අකැමැත්තෙකි.

“මීට අවුරුදු පහළොවකට පෙර අපේ ගමෙන් කිකිළි බිත්තර යක් සොයා ගැනීම සුදු කපුටෙකු සොයා ගැනීම මෙන් අමාරුකාරියක් උණා” යි මගේ මිත්‍රයා කී ය. “දූන් එහෙම නොවේ. සත හතර බැගින් ගෙවා මීනෑ පමණ බිත්තර ගත හැකියි” යි ඔහු යළිත් කීවේ තමා පෙර කෑ රස කෑමක් සිහි කරමින් තලු ගසන්නකු ලෙසිනි.

“දූන් ගමේ දුප්පත් මිනිසුන් කුකුළන් ඇති කරන නිසා වෙන්ට ඇති” යි මම කීවෙමි.

“ඔව්, දුප්පත් මිනිසුන් පමණක් නොවේ. දූන් සමහර පොහොසත් බෞද්ධයන් කුකුළන් ඇති කරනවා. කුමට ද? බිත්තර කන්නට!”

“ගොවිකම් දෙපාර්තමේන්තුව කළ ගෝසාවෙහි ප්‍රතිඵල තමා ඒ!” යි මම කීවෙමි.

“නැහැ” යි මගේ මිත්‍රයා තර්ක කෙළේ ය. “නගර වල

රක්සාවට යන ඉලන්දරින් නිසා. දූන් ඉංග්‍රිසි ඉස්කෝලවල පමණක් නොව සිංහල ඉස්කෝලවල ද ඉගෙනගන්නා ඉලන්දරින්ගේ අදහස් අමුතුයි. මම දස අවුරුද්දකින් ගමට ගියේ මීට සතියකට ඉස්සර” යි කියමින් අනතුරුව මගේ මිත්‍රයා කදිම කතාවක් කී ය.

මීට දෙළොස් අවුරුද්දකට පෙර මගේ මිත්‍රයා වාසය කෙළේ තමා උපන් ගමෙහිම ය. දවසක ඔහුගේ සහෝදරියට නැවැත්විය නොහැකි වමනයක් සෑදිණ. වෙද මහතුන් ලවා බෙහෙත් කරවූ නමුදු එයින් ඇගේ වමනය නොනැවතිණ. දෙස්තර කැඳවන ලද්දේ ඊට පසුව ය. දෙස්තර, බෙහෙත් නියම කොට බිත්තරයක සුදු මදය දෙහි ඇඹුල් සමඟ මිශ්‍ර කොට ඇට දෙන්තට නියම කෙළේ ය. මගේ මිත්‍රයා මයිල අටක් පමණ ඇත පිහිටි නගරයට ගොස් බිත්තරයක් සොයා ගෙනැවිත් බිඳ එහි සුදු මදය ගසා දෙහි ඇඹුල් දමා සහෝදරියට දුන්නේ ය. බිත්තරයක් බිඳීම දැරුවකු මැරීම වැනි අපරාධයකැ යි සැලකූ ඇ බිත්තර ඇඹුල නොබිවා ය. වරුවක් පැරැක්ක කළ නමුදු ඇ එය ප්‍රතික්ෂේප කළා ය.

යට කියවුණ කථාව කියූ ඔහු අවසානයේ මෙසේ පැවසී ය.

“මට පුදුම ඇ බිත්තරය නොබිවී එක නොවේ. මම පුදුම වෙන්තේ ගම වෙනස් වන විදිය ගැනයි. ගිය සතියේ මම ගමට ගිය විට උදේ බිත්තර තුනක් බිඳලා ගහලා ඒ උපාසකම්මා මටත් ඇගේ ළමයින් දෙන්තාටත් දුන්නා ඇ කසාද බැඳලා දූනට අවුරුදු දහයක් පමණ වෙනවා. ඇගේ මහත්තයා බිත්තර බොන්නෙක් නොවේ. දෙළොස් අවුරුද්දකට ඉස්සර අසනීපෙට බිත්තර කටට නොගත් ඒ උපාසකම්මා දූන් බිත්තර බිඳිනවා!”

“කොයි තරම් පිරිහීමක් ද?” යි මම කීවෙමි.

“පිරිහීම! කුමන පිරිහීමක් ද? වෙනස් වීම!” ය යි මගේ මිත්‍රයා පිළිතුරු දුන්නේ ය.

නග්‍රා චලවීම

කොළඹ පදිංචි වී බොහෝ කලකට පසු දවසක අපේ ගම්මානයට ගිය මට පළමුව දකින්නට ලැබුණේ අවමඟුල් පෙරහැරකි. එය දස ඇවිරිදි දරුවකුගේ ශෝක ජනක මරණය නිමිත්තෙන් පැවැත්වුණකි.

වෙද කමට වඩා යකැදුරු කම අගය කරන්නවුන් ද බෝ වන ලෙඩක් පිළිබඳ තත්හි දී සෞඛ්‍ය නිලධාරීන්ගේත් උගත් වෛද්‍යයන්ගේත් අනුශාසනයට වඩා දෛවඥයන්ගේත් යකැදුරන්ගේත් අණ ගුණ අසන්නන් ද තවම බහුල ගමක කුඩා දරුවකුගේ මරණයක් ගැන අසන්නට ලැබීම, කථාවකට හෝ නිබන්ධයකට හෝ වස්තු කොට ගැනීමට තරම් අපූරුවක් නොවූව ද, මේ වර මට දකින්නට ලැබුණු අවමඟුල් පෙරහැරට නිමිති වූ දරුවාගේ මරණය නම් කථාවකට වස්තු කොටගත යුතු තරම් අපූර්වයකි.

මියගිය දරුවා නිසා ශෝක වන මව, මගේ පමණක් නොව, තවත් බොහෝ දෙනෙකුගේ ද තෙත් කඳුළින් තෙත් කරවූවා ය. පියා සහ තවත් තැයන් තිදෙනකු ද විසින් ඔසොවා ගනු ලැබූ දෙල් ලී මිනී පෙට්ටිය, මැදපු කළු කරදසි ඇලවීමෙන් හුලස් අතට පිහිටුවන ලද හතරැස් කොටුවලින් සැරසුණු, තාත් සුදු කඩින් වසන ලද්දකි. මියගිය දරුවාගේ මව මේ කුඩා මිනී පෙට්ටියට ඉතා ළංව ගමන් කළා ය. අවුල් වුණු කෙස් වැටිය ද, තවත් ස්ත්‍රියකගේ කර වටා දමා සිටි දකුණු අත ද, ළයෙහි හෙව සිටි වම් අත ද, ඇතිව ගමන් කළ ඇයගේ ඉදිමුණාක් මෙන් පිපුණු දෙබැමින් සෙවණ වූ, දුකින් තවනු ලැබූ දෙනෙතින් තවම කඳුළු ගලයි. ඒ කඳුළු බිඳ, උස් වූ සිහින් වූ දෙකොපුල් තලයෙහි ටික වේලාවක් රඳා සිට රුරා බැස නිකට දෙපැත්තේ එකතු වීමෙන් ලොකු බිත්දු

වුණු පසු, ඉලිප්පීමෙන් මතු වූ අකු ඇටයෙහි වැටෙයි. ඇතැම් විට ඇසෙහි කඳුළු උල්පත වියළුණු ද, පුතා මළ තැන් සිට ගැලූ උණු කඳුලෙන් දැවීමෙන් ලකුණු වුණ ඉරි දෙක ඇයට ළංව ගමන් කරන්නන්ට නම් පෙනෙයි. "අපොයි, මගේ පුතා!" යි යනුවෙන් නැගෙන සුසුම, උදුනෙහි දමා කර කරනු ලැබූ පාත් පෙති වැනි කොට, දෙනොල කර කරයි. අමාරුවෙන් පිය නඟමින්, මිනී පෙට්ටිය පස්සේ ගිය ඇය දෙස බැලූ මට පෙනුණේ, දෙපය ඉතා අමාරුවෙන් ඇය පස්සේ ඇදෙන්නාක් මෙනි. අනෙක් ගැහැනියකගේ කරවට දමා තුබුණ අනේ වාරුව නිසා නොවේ නම්, ඇයට පිය නඟා යාම පවා දුෂ්කර වූ බව කියූ ලකුණකි දෙපයෙහි ඇදීම.

රෙදි කඩින් වැසුණු දවුලින් නැඟුණ හඬ එතැනම යට පත්ව ගිය ද නළා හඬ නම් ඇත සිටියවුන්ට පවා මරණය සිහි කරවමින් පැතිරිණ. මළ මිනිය සහිත පෙරහැරෙහි, බෙර හඬත්, නළා හඬත්, වෙඬි හඬත්, මළහුගේ පෙරේතයා බිය ගන්වනු පිණිස, මනුෂ්‍යයාගේ ආදි මුතුන් මිත්තන් විසින් උපයෝගී කොට ගන්නා ලද සොෂයකැයි ඇතැම් මානව විද්‍යාඥයන් කියතත්, මෙකල අපට සුපුරුදු දවුල් හඬත් නළා හඬත් මරණය සිහි කරවන ශෝක ගීතයකැයි කිය යුතු ය.

පුවක් කඳක් සිටවීමෙන් තනා, ටිසු කරදසි ඇලවීමෙන් සරසන ලද සතරැස් කොටුව අසල වූ පුටු පෙළ ඉදිරියෙහි නැඟී සිටි හික්ෂුන් අතුරෙන් කෙනෙක් පන්සිල් දුන්න. හික්ෂුන් මාරුවෙන් මාරුවට සඵකධායනා කළ පාඨයෙහි ඇතැම් අදහසක් රූපකයෙන් දක්වන්නාක් මෙන්, මියගිය දරුවාගේ පියා, තම අනෙහි වූ කොතලයෙන් සුදු පිරිසි කුට්ටමට අයත් කෝප්පය උතුරන තෙක් ටිකින් ටික දිය වත් කෙළේ ය. නායක හික්ෂුව මළවුන්ට පින්පෙත් දෙවා, මරණය කාටත් සාධාරණ බව මතක් කරමින් මියගිය දරුවාගේ මව සැනසීමට වැයම් කෙළේ ය. ඒ හික්ෂුවගේ අනුශාසනය වූ කලි අවමඟුලෙහි දී ගතානුගතිකව දෙසන, වචන විසින් වෙනස් වුව ද අදහස් විසින් එකක්ම වන, බණ පද නොවී ය. තම දරුවාගේ අපූර්ව මරණය නිසා ශෝකයෙන් තැවුණු මවගේ සිතත් බලා කරන ලද සිත් සනහන දෙසුමකි. ශෝකය නිසා නොව තමන්ට සුපුරුදු ඉරියව් නිසා බිමට හැරුණු තෙත් ඇති හික්ෂුන්

පිටත් වුණු පසු, මිනි පෙට්ටිය ඔසොවාගත් සිටු දෙනකු තුන් යලක් වල වටා ගොස් නැවතී පෙට්ටිය වලට බාත්ම, මියගිය දරුවාගේ මවගේ හද තුළ ඇවිලගත් සෝක ගින්න ඇසුවත්ගේ ලය උණු කරවන විලාසයට හැරී කටින් පිට වී ය. පියා සහ අනික් පිරිමින් විසින් මිටින් ගෙන දමන ලද පස් පිඬු මිනි පෙට්ටිය මතුයෙහි වැටීමෙන් නැඟුණු බොල් හඬින් ය මවගේ විලාසය, ඇසුවත්ගේ ලය වඩාත් උණු කරවන්නක් වූයේ. මම ද පස් මිටක් ගෙන වලට දමුවෙමි. දමා, එක් ස්ත්‍රියක විසින් වත්තන් කරගනු ලද මවට වලට ලං වීමට ඉඩ හැර අයින් වීමි. ඇ ද දෝතින් ම පස් ගෙන වලට දමා, තම පුරතල් පුතාගේ සිරුර සැඟවුණු මිනි පෙට්ටිය දැකීමෙන් මුසපත් වූ බැවින් දෝ තමා වත්තන් කොට ගෙන සිටි ස්ත්‍රියගේ කර වටා දැනම යවා ඇය වැළඳ ගෙන ඉකි බිදීමින් වඩාත් හයියෙන් හඬන්නට වූවා ය.

මේ පුරතල් දරුවාගේ මළ කඳ පවා මා නුදුටු නමුදු ඔහු කදිම රූ සපුවකින් යුතු, ඉගෙනීමෙහි ඉතා සමත් බාලයකු වූ බව, ආපසු යද්දී එකිනෙකා කළ කතාබහට කන් දීමෙන් අනුමාන කළ හැකි වී ය. ඉගෙනීමෙහි පමණක් නොව කෙළි සෙල්ලමෙහි ද ශූරයකු වූ ඔහුගේ ගුණ නොකී එකෙකුදු ඒ පිරිසෙහි නොවූයේ, මියගියහුගේ ගුණ කීමට ගැමියන් පුරුදු වුණු නිසාම නොවේ. ජීවත් වී නම් ඔහු ධාරණ ශක්තියෙන්, බෞහස්පතිහු වුවද, පරදවන්නකු වෙති යි එම පිරිසෙහි වූ, පණ්ඩිත ගණයෙහි ලා සැලකිය යුත්තකු කියනු මට ඇසිණ.

මේ කදිම දරුවාගේ මරණය සිදුවුණු හැටි ඇසූ මගේ ශොකය දැඩි වුණා පමණක් නොව, මා තුළ කෝපයක් ද හටගත්තේ ය. පිටත්තරයකු වූ මා තුළ පවා කෝපයක් හටගැන් වූ අකාල මරණයකට තම දරුවා භාජන වුව ද, එය තමා කළ කර්මයක විපාකය යි සලකාගෙන කිසිවකු කෙරෙහි නොකිපී, නොකලකිරී. මව තනිවම දුක් උපුලාගැනීම වූ කලී ඉතා උතුම් ගුණයකි.

අනුන්ට ඊර්ෂ්‍යා කරන්නන් සිංහලයන් අතර බහුල වුව ද, යට සඳහන් වුණු දරුවාගේ මව මෙන්, අනුන්ගේ වරදට ද, තමන්ම වරද කාරයන් සේ සලකාගෙන සියලු දුක්ගැහැට නොකොඳුරා

ඉවසන්නෝ, විශේෂයෙන් ගම්බද ස්ත්‍රීන් අතර, සුලභ වෙති. දරුවාගේ මරණය සිදු වුණු සැටි ඇසීමෙන් මගේ ශෝකය වැඩිගියේ කෝපයත් සමඟ ය. අර අහිංසක මව මෙන් කෝපයට ඉඩ නොදී ශෝක වන්ට මට බැරි වුයේ උගැන්මෙන් බුද්ධිත්වය ටිකක් වඩාගත් නිසා ය යි මම සිතමි. බොහෝ කොට උගැන්මටත්, උගැන්මෙන් ලබන නුවණටත් වඩා, ඇතැම් විට, නූගත් කම ද උතුම් ලෙස මට හැඟිගියේ, මා ගැමියන් අතර ඉපද වැඩුණකු නිසායයි මම නොසිතමි. වැරවැයමින් උගත් සියල්ල සිතින් ඉවත් කොට, යළිත් නූගතකු, මෝඩයකු වන්නට ඇත්නම් කොතරම් හොඳ දැයි, ඇතැම් විට, පණ්ඩිතම්මත්‍යයන් වුව ද සිතන අවස්ථා එළඹෙයි. මියගිය දරුවාගේ මවගේ නූගත් කම ඉදිරියෙහි නම් පණ්ඩිත කම, නඟුට සඟවාගත් බල්ලකු පරිද්දෙන්, පසු බැස්ස යුතු ය.

දරුවාගේ මරණය අරබයා මට අසන්නට ලැබුණ කථාව සැක කළ මම අවමඟුල් පෙරහැරේ ගිය තවත් එකකුට ළං ව ඔහු සමඟ ද කථාවට වැටුණෙමි.

“මහත්මයා, මේ දරුවා මළේ නයෙක් දෂ්ට කරලා ය කියන්නේ හැබෑ ද?”

“ඔව්, ඔව්” යි පිළිතුරු දෙමින් ඔහු, තවත් වරක් මා දෙස බැලීමට පවා නොවෙහෙසී ගමන් කරන්නට වුයේ ය.

“ගෙදරදී ද?”

මේ තැන්හිදී ඔහු මා දෙස බලා යළිත් මෙසේ ඇසී ය.

“මහත්තයා, මේ මරණෙට ආ කෙනෙක් නෙව් ද?”

“නෑ, නෑ”

“ආ එහෙම ද? මම හිතුවේ මරණෙට ආ කෙනෙක කියා යි” ඉක්බිති ඔහු ළමයා මළ හැටි විස්තර කළේ ය.

මියගිය දරුවාගේ ගෙය පිහිටි ඉඩමට යාබද අනික් ඉඩමකට, පෙර දින, නයෙක් ඇදුණේ ය. උභ්‍ය කොතැනක සිට පැමිණියෙක් ද යනු කිසිවකු නොදන් නමුත්, එම වත්ත හිමියාගේ භාර්යාව, මෙයට මාසයකට පමණ උඩ දී මියගියෙන්, දරුවන්ට

ආදරයෙන් සිටි ඇය සැපින්නකව ආවා විය යුතු යයි ඇතැම් ගැනු කෙනෙක් කී හ. මේ මතය පිළිගත් ගෙහිමියා, සැපින්නට ගලින් මුලින් ගසන්නට වූ තම දරුවන් දෙදෙනා පන්නා ගත්තේ ය. සැපින්න ඔවුන්ගේ මව බව ඔහු දරුවන්ට නොකීවේ, කීවත්, ඔවුන් ගලින් මුලින් ගසා ඇය පලවන්නට නොපැකිලෙන බැවිනි.

ගෙහිමියා, තම පුතුන් දෙදෙනාගෙන් බේරාගනු ලැබූ සැපින්නට ආමන්ත්‍රණය කෙළේ, ගැමියන් මුදලිතුමකුට ආමන්ත්‍රණය කරන්නාක් මෙනි.

“අනේ, නයිහාමි යන්න. මේ කැත කුණු ගොඩේ මොකට ඉන්නවා ද? අපේ ගෙදර ඉන්නේ අහිංසක නොදරුවෝ, අනේ ඒ අහිංසක නොදරුවෝ ගලක් මුලක් විසි කරාට තරහ වෙන්න එපා! යන්න, යන්න..... මන්න මහොම යන්න” යි කියමින් ඔහු වැලි ටිකක් ගෙන, නොබිදෙන පරිදි විදුරුවක් බිම අත අරින්නකු මෙන්, නයාගේ ඇඟේ නොවදින සේ. ඉදිරියට දූමි ය. ඔහු නයා අනික් වන්නට ඵලවාගත්තේ මෙසේ පැය බැගයක් පමණ වැරවෑයම් කිරීමෙන් පසු ය.

මියගිය දරුවා සිටියේ, ඒ වන්නෙහි වූ කුඩා ගෙයක ය. මේ වේලෙහි ඒ ගෙහිමියා ද ඔහුගේ භාර්යාව ද දරුවා ද කිසි කටයුත්තක් පිණිස බැහැර ගොස් සිටි බැවින් නයා පිළිගැනීමට හෝ පලවා ගැනීමට හෝ ගෙයි කිසිවෙක් නොවී ය. එහෙයින්, උභ්‍ය ගෙයි බිතක්කන වූ විවරයට වැදුණේ. බිතක්කන විවරයට වැදුණු නයාගේ වලග කොන ද නොපෙනී යන තෙක් බලා සිට ආපසු ගෙතුළට වැදුණු ගෙහිමියා, “ගෙයි ඉස්සරහ පැත්තේ දෙර හැම තිස්සේම වහලා තියාපන්” යි වැඩ කාරයකුට අණ කෙළේ ය.

යට කියවුණු කථාවට කන් දිගෙන සිටි මම, ඒ කථාව කී, නැතැත්තාගෙන් මෙසේ විවාලෙමි.

“ඔය දරුවා මැරුවේ ඒ නයා ද?”

“ඔව්, ඊයේ එළිය වැටීගෙන එන යාමයේ, නයා ළමයා නිද උන් පැදුර අසලින් ඇදෙද්දී, ළමයාගේ කකුල වැදිලා කිපිල, දළ්ට කරල තියෙනවා.”

අනුන්ගේ ච්ඡේන් තැපීම

මා පත්‍රයෙහි ඇතුළු පිට කියවන විට තවත් දෙදෙනෙක් පහත් වී මුල පිටුවේ ආරංචි කියවන්නට වැයම් කළහ. ඒ කිසිවක් නොදන්නකු මෙන් මම පත්‍රය විකිත් වික පාත් කෙළෙමි. එහෙත් ඔවුහු ඔළු ගෙඩි වඩ වඩාත් පාත් කොට ඇස් උඩුකුරු කරමින් පත්‍රය කියවන්නට වැයම් කළහ. මා පත්‍රය නවා මුල පිටුව කියවන්නට පටන්ගත්තේ ඔවුන්ට කියවන්නට ලැබෙන්නේ දැන්වීම් පමණක් ඇති අවසාන පිටුව බැවිනි. බලාපොරොත්තු සුන් වූ ආරංචි කපුටුවෝ, එයින් මෙල්ල වී පසුබසින්තෝ නොවෙත්.

"මහත්මයා, මුල පිට විකක් දෙන්න" යි හවරි දෙකක් වැනි උඩු රවුල ඇති ආරංචි කපුටා කී ය.

ඔහුගේ බස නැසුණකු මෙන් මම වඩාත් අසාවෙන් පත්‍රය කියවන්නට වීමි.

"මහත්මයා-මුල පිට විකක්." යි කියමින් ඔහු පත්‍රයේ කොනක් ඇද්දේ ය.

"මොනවා?"

"කැල්ලක් පොඩ්ඩකට දෙන්න."

"එක පිටක් අපට දෙන්න විකක් කියවලා දෙන්න"

"නැහැ - තමුසෙලට ඕනෑ නම් සල්ලි දීලා පත්‍රයක් අරගෙන කියවනවා" යි කියමින් මම කෝපයෙන් පත්‍රය හකුලා අකුරකුදු කිසිවකුට නොබැලිය හැකිවන සේ මගේ පොතට යට කොට තබාගනිමි.

රවුලාගේ කට දෙකෙළවර, දෙකන් දක්වා දැනට ප්‍රසාරණය වී ය. මස් කපන පිහියෙන් පහර ලැබූ ලොකු මස් කැල්ලක විවරය

මෙන් පෙනුණු ඔහුගේ දෙනොල් විවරය මහත්වූයෙන්, පොල් ඉරි දෙකක් වැනි දත් දෙපෙළ දුටු මට එය ඔහුගේ සිනාව ද, එසේ නැතිව මට කරන ලද සරදමක්ද යනු නිශ්චය කළ හැකි නොවී ය. එහෙත් ඔහු නම්, නින්ද, ඇනුම්, බැණුම්, පරිභව නමැති කස පහර ඉවසිය හැකි සේ ලජ්ජා නැතිකම නමැති මී හරක් හම පොරවා ගත්තෙකැයි මට හැඟිණ.

ආරංචි කපුටුවන්ගේ කන්දෙස්කිරියාවෙන් බේරී දුම්රියෙන් බසින්නේ කොයි වේලේ දැයි සිතමින් උන් මම කොටුවට ළඟා වූ විහාම දුම්රියෙන් බැස පොත් ඉස්ටෝලය කරා ගොස් සතිපතා පත්‍රයක් ද ගතිමි.

"මහත්මයාට මේ පත්‍රය නොමිලයේ ලැබෙද්දී සල්ලි දීල ගන්නේ කුමට ද?" යි මා අඳුනන ඉස්ටෝලයේ තරුණයා අසී ය.

"නොමිලයේ එන පත්‍රය මට කියවන්නට ලැබෙන්නේ රැ ගෙදර ගිය පසුයි. මට දූන් ඒ පත්‍රයත් කියවා බලන්නට හිතූණා; මම සත දහයක් දී පත්‍රයක් ගැනීම පත්‍රය පවත්වන්නාට ඒක දියුණු කරගැනීමට ලොකු උපකාරයක්; එහෙම නෙවී ද?"

"මහත්මයා එහෙම කල්පනා කරාට මොකද උදේ සිට සවස් වන තුරු නිකම් පත්‍ර කියවන්නට එන මිනිසුන් නිසා අපට අපේ පොතක් සඟරාවක් වත් විකුණගන්නට ඉඩක් නැහැ. හැබැම කන්දෙස්කිරියාවක්-"

'ජන්මෙට වැඩිය පුරුද්ද' යන ගම්මුත්ගේ නර්මාලාපය විශාල අටුවාවක් ලිය යුතු තරම් අගනා, කීමකි. පව ය, පින ය, හොඳ ය, තරක ය, සුවරිත ය, දුශ්චරිත ය, යන ආදිය පිළිබඳ අදහස් ඇතැම් විට ඒ ඒ රටවල ජනයාගේ ගතිගුණ සහ පැවතුම් ද අනුව රටින් රට වෙනස් වෙයි. මිනිසුන්ගේ ඔළුගෙඩි කපා රිටිවල අවුණා වහලයෙහි තබා ගැනීම තවමත් ඇතැම් රටක මිලෙවිජයෝ වීර ක්‍රියාවක් කොට සලකති. කොඩිවින කාරියන් මෙන් සැක කරනු ලැබූ ස්ත්‍රීන් අල්ලා අත් පා බැඳ පණපිටින් ගඟේ දූමීම, එක් කලක එංගලන්තයේ පැවති ශිෂ්ට නීතියට අනුකූල දඬුවමකි. එක දූලක් එලා කුඩා මසුන් දහස්ගණන් මරන අප රට බෞද්ධයා, වසංගතය බෝ කරන මියකු මැරීම පමණක් නොව අල්ලා

ගෙනගොස් ඉවත දැමීම පවා, මිනීමැරුමට පමණක් දෙවැනි කොට සලකයි. පව, පින, සුසිරිත, දුසිරිත ඇතැම් විට පුරුද්ද හෝ රටක ජනයාගේ ගතිගුණ හෝ අනුව ප්‍රාදුර්භූතව, කලින් කල පෙරළෙන ධර්මතාවකැයි ඇතැම් මානව විද්‍යාඥයන් කියන්නේ එහෙයිනැයි සිතමි.

වැඩි මිල ගෙවා ගත යුතු පොතක් පතක් කෙසේ වෙතත්, සත පහක් දහයක් ගෙවා ගෙන කියවිය හැකි පොතක් පතක් අනුන්ගෙන් උදුරාගෙන බැලීම අශිෂ්ට කමක් වුව ද, අපි එසේ නොසලකමු. කුමක් නිසාද? අපේ පුරුද්ද අනික් අතක ගිය බැවිනි.

දුම්රිය පලෙන් නික්ම සුරැට්ටු මිටියක් ගැනීමට සුරැට්ටු කඩය කරා ගිය මා විස්මයෙන් වට පිට බැලූයේ, සුරැට්ටු කඩකාරයා, බණිත්ටත්, ශාපකරන්ටත්, නින්දා කරන්ටත් වූයේ කාටදැයි එකෙණෙහිම තේරුම් ගත නොහැකි වූ බැවිනි.

“අර බලන්න මහත්තයා!” යි මා අන්දුන්කුන්දුන් වූ බව දැනගත් සුරැට්ටු කඩකාරයා ඇත යන මිනිහකු පෙන්නුවේ ය. ඔහු අන් කිසිවකු නොව දුම්රියේ දී මගේ පත්‍රයෙන් කැබෙල්ලක් ඉල්ලූ, ආරංචි කපුටුවා බව, පිටු පා ගමන් කළ ද මට හඳුනාගත හැකි වී ය.

“එයා මොකො ද කළේ” යි මම අසිමි.

“මොකො ද කළේ! මේ බලන්න, මේ අලවාපු පත්‍රයක් අරගෙන ලේබලය කටින් පොගවා ගලවා පත්‍රය කියවනවා. නැති නම් අර පැත්ත මේ පැත්ත හරව හරවා එබී එබී පත්‍රය කියවනවා: මේ පත්‍රයේ එක් කොනක් ඉරුණේ ඒ මිනිහා එහෙම පත්‍රය කියවන්ට වැයම් කරද්දී තමා.”

“අමාරු කාලේ නෙවැ. සත පහක් දහයක් දීලා පත්‍රයක් ගැනීම උණත් දුප්පත් මිනිහාට බරක්.”

“බරක්?” යි කියමින් කඩකාරයා සිනාසිණි. “මොන බරද්ද මහත්තයා ? එයා මෙහෙම පත්‍රය නිකම් බැලූවට මොකද සුමානෙකට සැරයක් විතර සත දහය බැගින් දීල සැත්තර අහනවා; සමහර විට රේස් ඔට්ටුව දිනා ද නො දිනා ද දැනගන්න වෙන්න

ඇති. හවසට හැම දම මේ බීම සාප්පුවෙන් අඩියක් ගහලා අපෙන් සන දහයේ සුරැට්ටු මියකුන් අරගෙන ගෙදර යනවා. පත්‍රය ගන්න සන පහක් නැහැ!"

"වැදගත් ඕනෑකම් තුනට වියදම් කරනවා. නොවැදගත් ඕනෑකම් අනුන්ගෙන් පිරිමහගන්නවා!"

"අපට මහ කන්දෙස්කිරියාවක් මහත්තයා"

"බැණලා එලවන්නේ නැත්තේ?"

"කොච්චර බැන්නත් ලජ්ජා නැහැ."

"ලැජ්ජා නැතිකම මහ මුදලිකමටත් වඩා ලොකුයි!"

"මට ඒක තේරෙන්නෙ නැහැ මහත්තයා" යි කියමින් ඔහු මදක් දුර ගමන් කළ මට හඬ ගැවේ ය.

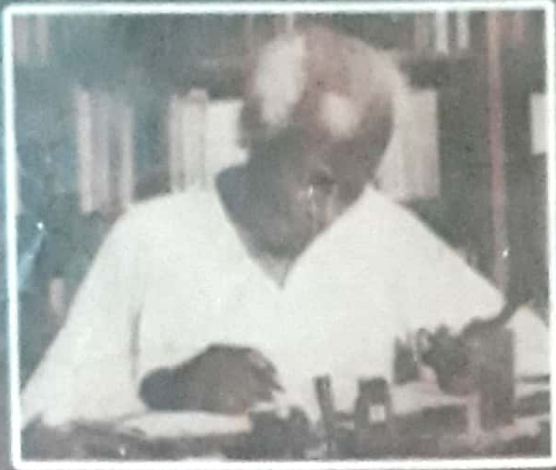
"මේ එයාගේ සාක්කුවේ තිබ්ලා හොරකම් කරගත් ලියුමක්! බලන්න මේකේ සිංහලෙන් ලියා තියෙන්නේ මොනවා ද කියා" යි, සුරැට්ටු කඩකාරයා මා අතට ලියුමක් දුන්නේ ය.

පත්‍ර සංස්කාරයකුට යැවීමට ලියන ලද ඒ ලියුම කියවූ මම හොඳටම සිනාසුණෙමි.

"ඔය ලියන අත කොර වෙයි. ඒ පැත්තේ අංසබාගෙ හැදෙයි. කටේ පිළිකා හැදෙයි. අපායක් නැත කීවත් අමුතුවෙන්ම මැවුණු අපායකට පොළව පළාගෙන යයි. පවුල හැත්ත වර්ගෙ හැදිගැවෙයි" යන ටික පමණක් මට මතක තිබේ. ලියුම ආ පසු කඩකාරයාට දුන් බැවින්, අනික් හරිය මට ලිය හැකි නොවේ.

ඔහු අනුන්ගේ පත්‍ර බලන්නකු වුව ද තමාට අරුවී යමක් පත්‍රයක පළ වුව හොත්, ඒ පත්‍රයේ සංස්කාරයාට බැණවදිමින් ලියුම් යවන්නකු බව මෙයින් හැඟේ.

නිමි

පවිකාරයාට ලේ ගැසීම

මාර්ටින් වික්‍රමසිංහ

පවිකාරයාට ලේ ගැසීම යනු පවිකාරයාගේ පවිකාරයාට ලේ ගැසීම
 යනු පවිකාරයාගේ පවිකාරයාට ලේ ගැසීම යනු පවිකාරයාගේ
 පවිකාරයාට ලේ ගැසීම යනු පවිකාරයාගේ පවිකාරයාට ලේ
 ගැසීම යනු පවිකාරයාගේ පවිකාරයාට ලේ ගැසීම යනු
 පවිකාරයාගේ පවිකාරයාට ලේ ගැසීම යනු පවිකාරයාගේ
 පවිකාරයාට ලේ ගැසීම යනු පවිකාරයාගේ පවිකාරයාට ලේ
 ගැසීම යනු පවිකාරයාගේ පවිකාරයාට ලේ ගැසීම යනු
 පවිකාරයාගේ පවිකාරයාට ලේ ගැසීම යනු පවිකාරයාගේ
 පවිකාරයාට ලේ ගැසීම යනු පවිකාරයාගේ පවිකාරයාට ලේ
 ගැසීම යනු පවිකාරයාගේ පවිකාරයාට ලේ ගැසීම යනු

පවිකාරයාට ලේ ගැසීම

පවිකාරයාට ලේ ගැසීම
 පවිකාරයාට ලේ ගැසීම

ISBN 955 - 564 - 042 - 4

පවිකාරයාට ලේ ගැසීම

19/3 පවිකාරයාට ලේ ගැසීම,
 පවිකාරයාට ලේ ගැසීම.

රු. 150/-